

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

NOVO OČETOVSTVO IN STISKE

Mentor: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Erika Brataševc

Ljubljana 2009

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in Priimek: Erika Brataševac

Naslov diplomske naloge: Novo očetovstvo in stiske

Kraj: Ljubljana

Leto: 2009

Št. Strani: 113

Št. grafov: 15

Št.prilog: 3

Št.virov: 39

Št.tabel: 3

Mentorica: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Deskriptorji: oče, očetovstvo, vloge, poporodna depresija pri moških, stiske, novo očetovstvo, družbena pričakovanja, šola za očete

Povzetek:

Spremembe v gospodarskih, političnih, socialnih in kulturnih dogajanjih vplivajo tudi na vlogo očeta. Nujno je, da se očetova vloga prilagaja današnjemu času, vendar pa se očetje pogosto ne znajdejo več najbolje. V Sloveniji očetov, ki se znajdejo v stiski, ne obravnavamo enakovredno ženskam. To se kaže tudi v zelo redki literaturi s tega področja ter v izjemno redkih programih, kamor bi se očetje lahko vključili.

Z raziskavo sem želela izvedeti kaj več o tem, s kakšnimi stiskami se srečujejo moški, ko postanejo očetje, ter kam se navadno obrnejo po pomoč. Njihovi odgovori lahko pomagajo socialnim delavcem pri ustanavljanju programov, ki bi bili namenjeni očetom v stiski, saj se lahko podrobneje seznanijo z njihovimi potrebami.

Title: New fatherhood and its distresses

Descriptors: father, fatherhood, roles, postnatal depression in men, distresses, new fatherhooda, social expectations, paternity school

Summary:

Economic, political, social and cultural changes also have an influence on the role of the father. It is crucial for the role of the father to adapt itself to present time, but nowadays fathers are often not as resourceful as they used to be. In Slovenia, fathers in distress are not treated equally to women, which can also be indicated by very rare literature in this field, as well as by a very small number of programmes available to fathers.

The aim of my research was to learn more about the distress men face after becoming fathers and about places they turn to in case they need help. By getting to know their needs better, their answers may help social workers in creating programmes for fathers in distress.

Zahvala

Najprej bi se zahvalila svojemu partnerju, za pomoč in vzpodbujanje pri pisanju diplomske naloge.

Prav tako gre posebna zahvala mojima staršema za vso podporo ter za to, da sta mi omogočila brezskrben študij.

Zahvaljujem se tudi doc. dr. Lei Šugman Bohinc, za mentorstvo ter koristne nasvete.

Zahvala gre tudi vsem tistim, ki ste odgovarjali na intervju ali pa izpolnili anketo.

PREDGOVOR

Z diplomsko nalogo poskušam celostno predstaviti vlogo očeta. Na kratko opišem, kakšno vlogo je imel oče nekoč ter kakšno nalogo ima v nekaterih drugih kulturah. Sodobna očetovska vloga se na novo definira in se v marsičem razlikuje od tistega, kar se je od očetov pričakovalo nekoč. Naloga obravnava tudi pojav novega očetovstva, ki označuje premik od patriarhalnega družinskega modela k aktivnejšemu vključevanju moških v družinsko življenje. Poleg tega pa je pomembna novost, da se poimenovanje očetovstva prvič v zgodovini ne omejuje zgolj na očetovstvo v heteroseksualni nuklearni družini, temveč se gleda nanj bistveno širše z vidika oblikovanja novih načinov življenja v družini (reorganizirane družine, enostarševske družine, gejevske in lezbične družine).

Očetje pa nimajo vedno enostavne naloge, ko si želijo aktivno sodelovati pri vzgoji svojih otrok, zato v nalogi obravnavam tudi dejavnike, ki jim lahko onemogočijo aktivno očetovstvo. Vloga moškega še ni jasno definirana, podvržena je dinamičnim spremembam in moški se včasih ne znajdejo več. Moški v vlogi očetov pogosto doživljajo stiske in medtem ko se pri nas o poporodni depresiji pri moških še ne govori, se v tujini številni strokovnjaki že ukvarjajo z njenimi posledicami. Tudi socialni delavci se pri svojem delu srečujejo z očetmi, ki se znajdejo v stiski, zato naloga opisuje tudi znanje in kompetence, ki jih socialni delavci lahko uporabijo v takih primerih.

Za temo diplomske naloge sem se odločila, ker menim, da so stiske, ki jih doživljajo moški, ko postanejo očetje, pogosto spregledane. Na to opozarjajo številna dejstva: v moških revijah je še vedno zelo malo člankov o starševstvu, medtem ko so jih ženske revije polne; prav tako obstaja ogromno skupin, ki so namenjene bodočim materam ali pa obema od staršev skupaj, tiste, ki so namenjene le očetom, pa so bolj izjema kot pravilo.

S prvo raziskavo sem želela pridobiti poglobljene odgovore na zastavljena vprašanja o stiskah, ki se pri moških pojavijo v vlogi očetov. Zanimalo me je predvsem, v kakšni stiski so se znašli intervjuvanci, kam se obrnejo po pomoč ter če si mogoče želijo več strokovnih programov, ki bi bili namenjeni le njim. Namen druge raziskave je bil ugotoviti, ali se z odgovori petih intervjuvancev iz prejšnje raziskave strinja tudi nekoliko večje število vprašanih. Vzorec vprašanih je bil pri obeh raziskavah neslučajnostni, zato tako pridobljenih podatkov ne moremo posplošiti.

KAZALA

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR.....	4
KAZALA	5
1. TEORETIČNI UVOD.....	9
1.1 VLOGA OČETA V POSAMEZNIH ZGODOVINSKIH OBDOBJIH	9
1.1.1 Predindustrijsko obdobje	9
1.1.2 Obdobje industrializacije.....	10
1.1.3 Poindustrijsko obdobje	12
1.2 OČETOVSTVO V RAZLIČNIH KULTURAH.....	13
1.2.1 Pleme Tonga z vzhodne afriške obale	14
1.2.2 Beduini Rvala	14
1.2.3 Pigmejci Aka	15
1.3 VLOGA OČETA V DRUŽINI	15
1.3.1 Izhodišča teorije socialnih vlog.....	15
1.3.2 Psihoanalitski pogled na vlogo očeta	16
1.4 NOVO OČETOVSTVO.....	18
1.4.1 Zakaj so bile spremembe potrebne.....	20
1.4.2 Nosečniški par	21
1.4.3 Oče pri porodu	23
1.4.4 Očetovski dopust.....	24
1.4.5 Oče pri negi in vzgoji otroka.....	25
1.4.6 Oče in gospodinjska dela	26
1.4.7 Nove družine v Sloveniji	28
1.4.7.1 Maritalne spremembe.....	29
1.4.7.2 Razveze in reorganizirane družine	29

1.4.7.3 Enostarševske družine.....	29
1.4.7.4 Lezbične in gejevske družine	30
1.5 STISKE V OČETOVSKI VLOGI.....	31
1.5.1 Dejavniki, ki onemogočajo aktivno očetovstvo.....	31
1.5.1.1 Idealiziranje materinstva.....	32
1.5.1.2 Izkušnje iz otroštva	32
1.5.1.3 Materino nesoglašanje z bolj aktivnim očetovstvom.....	34
1.5.1.4 Razpetost med delom in družino	34
1.5.2 Poporodna depresija pri moških	35
1.6 ŠOLA ZA STARŠE	36
1.6.1 Šole za očete v Sloveniji	37
1.7 SOCIALNO DELO IN STISKE V VLOGI OČETA	39
1.7.1 Socialno delo z družino.....	40
1.7.1.1 Dogovor o sodelovanju	41
1.7.1.2 Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev	41
1.7.1.3 Osebno vodenje	41
1.7.2 Skupine za samopomoč.....	43
A RAZISKAVA	45
A 2. PROBLEM.....	45
A 3. METODA.....	46
A 3.1 VRSTA RAZISKAVE	46
A 3.2 SPREMENLJIVKE	46
A 3.3 VIRI PODATKOV	47
A 3.4 POPULACIJA IN VZOREC	47
A 3.5 ZBIRANJE PODATKOV	47
A 3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	48
A 4. REZULTATI (UGOTOVITVE)	52

A 4.1 POSKUSNA TEORIJA.....	55
A 5. SKLEPI	58
A 6. PREDLOGI	61
B RAZISKAVA.....	62
B 2. PROBLEM.....	62
B 3. METODA	63
B 3.1 VRSTA RAZISKAVE.....	63
B 3.2 SPREMENLJIVKE.....	63
B 3.3 VIRI PODATKOV	64
B 3.4 POPULACIJA IN VZOREC	65
B 3.5 ZBIRANJE PODATKOV	65
B 3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	65
B 4. REZULTATI (UGOTOVITVE)	66
B 5. SKLEPI	83
B 6.PREDLOGI	83
7. LITERATURA.....	84
8. POVZETEK	88
9. PRILOGE.....	90

KAZALO GRAFOV

Graf 1.....	66
Graf 2.....	67
Graf 3.....	68
Graf 4.....	69
Graf 5.....	70
Graf 6.....	71
Graf 7.....	72

Graf 8.....	73
Graf 9.....	74
Graf 10.....	75
Graf 11.....	76
Graf 12.....	77
Graf 13.....	78
Graf 14.....	79
Graf 15.....	80

KAZALO TABEL

Tabela 1: Primer izbora relevantnega dela besedila	48
Tabela 2: Primer ureditve izjav po kodah.....	49
Tabela 3 : Seznam nadrednih kategorij.....	50

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 VLOGA OČETA V POSAMEZNIH ZGODOVINSKIH OBDOBJIH

Vloga očeta se je oblikovala hkrati z zgodovino človeštva. V njej so se po svoje zrcalila in ji dajala izraz vsa za človekovo podobo pomembna dogajanja. Vsa pretekla obdobja so puščala sledi v tej vlogi, ki se je vedno le počasi uklanjala novemu in se mu postopoma prilagajala. Vsako novo obdobje, ki je človeku prineslo nove izzive, je svoje posebnosti vnašalo tudi v razvoj očetovega lika (Žmuc Tomori 1988: 58).

Spremembe v gospodarskih, političnih, socialnih in kulturnih dogajanjih so se odražale tudi v življenju tako intimne enote, kot je skupnost staršev in njihovih otrok.

1.1.1 Predindustrijsko obdobje

Žmuc Tomorjeva (1988: 39–44) opisuje, kako se je skozi različna zgodovinska obdobja vloga očeta spreminjala. V času brezrazredne družbe lovcev in nabiralcev hrane je bila delitev vlog jasna in stroga. Moški so skrbeli za hrano, branili ozemlje in življenje plemena ter opravljali verske obrede. Ženske so negovale otroke, nabirale, shranjevale in pripravljale hrano.

Razvoj razredne družbe je povezan z novimi vlogami v družini. Mati je negovala otroke in skrbela zanje, oče pa jih je z zahtevo po disciplini in upoštevanju pravil pripravljajal in usposabljal za prilagajanje na stvarnost in njene obremenitve. Vlogo pri posredovanju kulturnih sporočil so si razdelili drugi člani razširjene družine, saj oče zaradi kmečkih opravil za otroke ni imel več toliko časa.

V hebrejski družini je vladala patriarhalna vzgoja. Vso oblast v družini je imel oče, ta oblast se je kazala tudi tako, da je sinovom lahko izbiral žene, hčere pa je lahko prodal v suženjstvo. Skrbel je tudi za črede, družinsko posest, vodil verske obrede in sprejemal vse ključne odločitve. Očetov lik je v hebrejščini opisan s skoraj istimi besedami kakor podoba boga.

Tudi rimski oče je imel vso moč v družini. Za otroke je bil značilen brezpraven položaj. Odrasli, predvsem očetje, so lahko celo zakonito telesno in čustveno zlorabljali otroke.

V predindustrijskem obdobju torej govorimo o patriarhalni družini, v kateri je vladala stroga avtoritativna vzgoja.

1.1.2 Obdobje industrializacije

V obdobju industrializacije je bil oče zaposlen zunaj doma in tako v družini še manj prisoten. V začetku moderne se je še vedno poudarjala njegova skrbniška funkcija, medtem ko se je njegov čustveni prispevek k družini zanemarjal.

Industrijska revolucija je očete potegnila od doma v tovarne in v javnost. Izoblikovala se je oddaljena podoba očeta, figurativnega in včasih tudi dobesednega tujca svojim otrokom. Meščanski oče je bil še najbolj podoben Božičku, sodeloval je pri družinskih slavnostih, prinašal darila in ostajal tujec (Renner, 2008: 26).

Satirova (1995: 294) pojasnjuje, kaj vse so moški storili, da bi njihov svet ostal ločen od sveta žensk. »Da bi moški uskladili svoje življenje s to podobo, so zatirali svoja čustva in pretiravali v razumskih in telesnih junaštvih, zato so bili zelo občutljivi za bolezni, kar je splošno znana posledica zatiranja čustev. Statistika kaže, da so moški v tem obdobju umirali v povprečju mlajši.«

Brajša (1987: 67) opisuje svoje odraščanje v tipični patriarhalno-matriarhalni družini. »Mati je bila avtoritativni 'minister za notranje zadeve', oče pa je prevzel 'ministrstvo za zunanje zadeve'. Pristojnosti so bile popolnoma razdeljene. Mati je vladala v družini, oče je predstavljal družino navzven. Mati je bila gospodinja, oče je bil v službi. Ona je trošila, on je zaslužil. Ona je delala v kuhinji in v otroški sobi, on v pisarni. Ona nas je negovala, vzgajala in z zaušnicami kaznovala za drobne vsakdanje prekrške, on pa je nastopal le včasih, in sicer s strogimi, racionalno utemeljenimi navodili po vzorcu predavanj in pridig, z iztepačem po goli zadnjici je kaznoval težje prekrške. Mamo smo imeli radi in smo ji lahko vse zaupali, očeta smo se bali in ga spoštovali. Z materjo smo živeli, očeta smo gledali bolj od daleč. Mati je odločala in smo jo morali tudi o vsem vprašati, toda oče je bil tisti 'glavni' in končne odločitve so bile njegove. Mati je bila prikriti in komaj vidni 'vrat', oče pa ponosna in jasno vidna 'glava', ki se je šele z 'vratom' lahko obračala v določeno smer.«

Postopoma se je začela razvijati drugačna podoba moškega, ki jo sociologi imenujejo moderna. Zgodnji sodobni moški ni več ločeval družabnih in čustvenih zadoščenj od družine.

Modernemu moškemu je bilo dovoljeno izražanje čustev do otrok. Za razliko od tradicionalnega sta jeza in agresivno vedenje za modernega moškega pomenila šibkost.

V času moderne so pomembna spoznanja o razumevanju družine in o vlogah posameznikov v njej prišla tudi iz vrst sistemskih teoretikov. Na družino gledajo kot na sistem, kjer so vse vloge medsebojno povezane in odvisne ena od druge. Sistemski teoretiki vidijo vlogo očeta le skupaj s preostalimi vlogami ostalih družinskih članov, zato je tudi ne preučujejo posebej. V sistemski paradigmi je vsak sistem razumljen kot sklop medsebojno povezanih enot. Težave, ki jih ima posameznik, so po sistemski teoriji povezane s težavami, ki jih ima njegova družina. Teoretiki sistema pogleda so mnenja, da interakcijski sistem normalne družine deluje v skladu s pravili in principi, ki veljajo za ves sistem (Možina in Stritih 1994; v Walsh 1982: 9–11).

Pomembno se mi zdi, da izpostavim nekaj najpomembnejših konceptov sistemskih teoretikov, ki sta jih povzela Možina in Stritih.

Krožna vzorčnost – sistemski teoretiki gledajo na družinski sistem kot na skupino povezanih posameznikov. Sprememba enega člana vpliva na druge in na skupino kot celoto. Prav tako vpliva sprememba celote na vsakega posameznika.

Več kot vsota – družine se ne da opisati preprosto kot seštevek njenih delov, kot vsoto lastnosti posameznih članov. Gre za kompleksen spoj obnašanj družinskih članov.

Ekvivalentnost – isti vzrok lahko vodi do različnih posledic. Ista situacija lahko pri različnih družinah vodi do različnih zaključkov.

Komunikacija – vsako naše obnašanje je komunikacija. Ne moremo nekomunicirati. Komunikacija ima dve funkciji, vsebinsko in odnosno.

Družinska pravila – omogočajo stabilnost sistema, tako da predpisujejo obnašanje članov. Dogajanje v družini se odvija v skladu z relativno majhnim številom predvidljivih pravil.

Homeostaza – vsi družinski člani prispevajo k družinskemu ravnovesju; če pride do prevelikega odstopanja od norm, se aktivira negativna povratna zveza in ponovno se vzpostavi homeostaza.

Morfogeneza – družina mora biti fleksibilna. Prilagajati se mora tako na zunanje kot na notranje spremembe.

1.1.3 Poindustrijsko obdobje

Ko govorimo o vlogi očeta v postmoderni, govorimo predvsem o t. i. novem očetovstvu. Gre za premik od patriarhalnega družinskega modela, v katerem je vloga očeta predvsem

materialna preskrba družine, k modelu, kjer je oče aktivnejši in bolj prisoten v otrokovem življenju. Alenka Švab (2008: 34 - 36) ugotavlja, da se novo očetovstvo ne dogaja zgolj v kontekstu moderne nuklearne družine. Na novo očetovstvo vplivajo tudi spremembe v družinskem življenju, ki se nanašajo na družinske poteke (npr. maritalne spremembe) in spremembe v pluralizaciji družinskih potekov (razveze in reorganizirane družine, enostarševske družine) ter prestrukturiranje posameznih obdobij (primer starejših ljudeh). Ko govorimo o novem očetu, torej ne smemo imeti pred očmi le tistih očetov, ki živijo v heteroseksualnih nuklearnih družinah, temveč tudi očete iz reorganiziranih, enostarševskih družin itd.

Na kratko sem opisala, kakšno vlogo so imeli očetje nekoč, v različnih obdobjih zgodovine. Seveda pa se nove vloge niso 'udomačile' tako hitro, kot so si sledila obdobja. Nov sistem še ni pomenil sprememb vloge očeta, za to je bil potreben čas in šele postopno prilagajanje na novonastale razmere je ponavadi prineslo spremembe.

Odločila sem se, da bom o novem očetovstvu bolj podrobno spregovorila v nadaljevanju. Čeprav so bili današnji očetje vzgojeni včeraj in predvčerajšnjim ter se še v marsikaterem pogledu ne morejo odtrgati od vezi s svojim očeti, so vendarle drugačni. Prav to, da so to današnji očetje, jih dela tako posebne in velike, da zahtevajo svoj prostor tako pri vzgoji in skrbi za svoje otroke kot tudi na teh straneh.

1.2 OČETOVSTVO V RAZLIČNIH KULTURAH

Pregled zgodovinskega dogajanja pa ni edina možnost, ki nam prikaže očeta v njegovih različnih možnih podobah. Antropološke študije nas pripeljejo v druge kulture in nas seznanjajo s številnimi vlogami očeta, ki jih določata družba in družina v raznih delih sveta v kulturah na različnih razvojnih stopnjah v različnih družbenih sistemih (Žmuc Tomori 1988: 45).

Zavrlova vpliv kulture neke družbe na oblikovanje vloge očeta opisuje tako: »Vladajoča kultura neke družbe je tista, ki očetom ponuja cilje, pričakovanje in norme, če v kulturnih sporočilih za moške ni poudarka, ki zadevajo primernost njihove vpletenosti v skrb za otroke, je malo verjetnosti, da se bodo pojavile trajnejše spremembe v tej smeri. Kulturna sporočila pa se začnejo zaznavati v otroštvu, ko dečki in deklice odraščajo v različnih svetovih igre in dela« (Zavrl 1999: 137).

V vsaki kulturi torej obstajajo neki kulturni ideali, katerim naj bi moški, ko postanejo očetje, sledili. Ali bo oče otroku menjal plenice ali ne, ali se bo z njim igral ali ne, ali bo prisostvoval porodu ali ne, vse to in še marsikaj drugega ni odvisno le od njega samega, temveč tudi od kulture, v kateri živi.

Na kratko bom opisala pomen očetovstva v nekaterih drugih kulturah, saj se mi zdi zelo pomembno, da razumemo, da je očetovstvo pravzaprav v veliki meri družbeno konstruirano.

Opisala bom vlogo očeta v nekaterih afriških plemenih, saj nam lahko zaradi svoje raznolikosti pomagajo razumeti kako vpliva kultura določene družbe na oblikovanje vloge očeta.

1.2.1 Pleme Tonga z vzhodne afriške obale

Ženske v tem plemenu pridelujejo rastlinsko hrano, moški se ukvarjajo s čredami drobnice. Ugled moških se povečuje s številom žena in velikostjo črede. Moški nimajo skoraj nobenega stika z otroki, še posebej pa stik očeta z dojenčki omejujejo tabuji.

To pa ni povezano z zaposlenostjo očetov, saj si s čredo ne dajejo veliko opravka. Očetje v plemenu Tanga največ časa posvetijo medsebojnim obiskom. Očetje otroke v primeru malomarnosti sramotijo in kaznujejo (Žmuc Tomori 1988: 48).

1.2.2 Beduini Rvala

Gre za zelo bojovito pleme. Moški in ženske živijo ločeno, med spoloma obstaja telesna in duhovna pregrada. Otroci do sedmega leta skoraj nimajo stikov z očetom. Starejše otroke

spodbujajo k ubogljivosti in pogumu, kaznujeta jih oba (manjše otroke kaznuje oče ali mati s palico, večje pa oče s sabljo ali bodalom). Dečki smejo biti v družbi odraslih moških postopoma z odraščanjem, prav tako jih začnejo postopoma učiti borilnih veščin (Žmuc Tomori 1988: 48).

1.2.3 Pigmejci Aka

Ukvarjajo se z lovom in nabiralništvom ter se pogosto selijo. Do majhnih otrok se vedejo zelo zaščitniško. Očetje otroke vzgajajo in jim nudijo čustveno podporo enako kot matere. Dojenčke pestujejo, jih objemajo, poljubljajo, umivajo in se z njimi igrajo (Papalid, Wendkos Olds in Duskin Felman 2003: 185).

Pri prebiranju literature o vlogah očetov v različnih kulturah se mi je zdelo še posebej zanimivo dejstvo, da očetje v nekaterih plemenih pri negi in skrbi za otroka ne sodelujejo, čeprav imajo veliko prostega časa. V nekaterih kulturah ukvarjanje z otroki ne velja za moško opravilo in ga kot takega tudi ne sprejemajo. Pogosto predpostavljamo, da bodo očetje s svojimi otroki preživeli več časa, če sami ne bodo toliko zaposleni, vendar nam preučevanje številnih kultur tega ne potrjuje.

1.3 VLOGA OČETA V DRUŽINI

1.3.1 Izhodišča teorije socialnih vlog

Vsak posameznik v neki vlogi ponotranji pričakovanja in norme delovanja, ki jih vsebuje ustrezni socialni položaj. Socialna vloga se ne sprejema kot dejstvo, temveč se gradi v soglasju z vlogami drugih ljudi. Drug drugemu in sami sebi ustvarjamo socialne vloge (Poljšak Škraban 2001: 414–415).

Lersch vlogo definira kot celoto stališč, mnenj in vedenj, ki sodijo k socialnemu statusu posameznika, od posameznika jih pričakujemo, on sam pa jih doživlja in izvaja (Lersch 1972; v Čačinovič Vogrinčič 1998: 159–160).

Nastran Uletova navaja: »Socialna vloga se gradi na napetosti med tem, kar posameznik igra navzven, in tistim, kar ob tem doživlja« (Nastran Ule 2000; po Poljšak Škraban 2001: 414).

Ko posameznik izvaja različne vloge, lahko pride do različnih oblik nesoglasja med vlogami. Najpomembnejši obliki sta konflikt med različnimi vlogami (nastane, ko so si različne vloge posameznika v nasprotju ali pa jih ne zmore enako dobro opravljati) in konflikti vloge (gre za nesoglasje med tem, kako družba ali skupina razlaga neko vlogo in posameznikovim osebnim razumevanjem vloge) (Poljšak Škraban, 2001: 415–416).

Očetje dandanes igrajo številne vloge in samo če upoštevamo njihovo pojavljanje v vseh teh raznovrstnih vlogah in če prištejemo še relativni pomen v določenem socialno-ekološkem kontekstu, lahko ocenimo vpliv posameznega očeta na otrokov razvoj (Zavrl 1999: 25).

1.3.2 Psihoanalitski pogled na vlogo očeta

Analitski nauk, ki določa očetovsko vlogo, bom povzela po Žmuc Tomorijevi (1988). Naslanja se na tri Freudove oporne točke v odnosu med očetom in otrokom. Prva govori o tem, da delujeta otrokovi čustvi ljubezni in občudovanja do očeta kot gonilo za njegova prizadevanja, da bi se z njim poistovetil. Otrok mora imeti očeta rad, saj lahko le tako pride do ustrezne identifikacije. Le ob zadostni čustveni opori bo otrok sprejel vrednote in merila, ki mu jih posredno in neposredno predaja oče. Le-tako bo te vrednote vgradil v doživetje samega sebe in v svoje vedenje.

Druga točka govori o otrokovem pričakovanju zaščite in varnosti. Oče je tisti, ki mu lahko nudi varnost, to pa postavlja otroka v določeno odvisnost od očeta.

Tretja točka pa govori o otrokovem doživljanju očeta kot avtoritete. Oče postavlja otroku pravila, določa mu meje, do kod sme, odloča o tem, kaj je prav in kaj ne. V otrokovih očeh je oče kot nekakšen sodnik, ki ga kaznuje, ko naredi kaj narobe. Sprva so te grožnje realne in prihajajo od zunaj, pozneje pa jih otrok postopoma ponotranji, jih vgradi vase kot sistem vesti, lastni notranji nadzor, svoj superego. S tem, ko se poistoveti z očetovimi zapovedmi, se mu približa. Hkrati pa ga to istovetenje zavaruje pred sovražnimi čustvi, ko mu drugi

postavljajo omejitve. Svojega očeta tako simbolično nosi v sebi. Čustva jeze do lika usmeri v jezo nase in jih tako preoblikuje, temu občutju se izogne le tako, da se ravna po moralnih načelih. Moralno dozori, ko samostojno presoja, kaj je prav in kaj ne, ter se klub temu, da za kršenje pravil ne bi bil kaznovan, odloči za pričakovano pot. Otrok se osvobodi svojega očeta, ko ga sprejme vase (Žmuc Tomori 1988: 50–51).

Psihoanalitiki menijo, da je to, kakšen bo moški kot oče, v veliki meri odvisno tudi od njegovih doživetij v najbolj zgodnjih obdobjih. Prevzemanje očetovske vloge je tesno povezano s sprejemanjem lastne človeške in moške vrednosti. Moški naj bi vlogo očeta po mnenju psihoanalitikov lahko prevzel le, če se je, ko je bil še deček, uspešno odtrgal od odvisnosti od matere, oče pa mu je ob tem nudil dovolj spodbude, ne da bi tekmoval z njim za materina čustva. Šele takrat je lahko deček skozi očetove oči videl in sprejel v materi tudi žensko. Poleg tega pa mora vsak moški, če hoče prevzeti ustrezno vlogo očeta, najti ravnovesje med avtoriteto in svobodo. Seveda pa je prav njegov oče tisti, ki mu pri tem pomaga. Če mu je to uspelo, ga omejitve, ki jih bo prineslo življenje, ne bodo preveč ovirale (Žmuc Tomori 1988: 54–56).

Moški, ki se še vedno čuti odvisnega od matere in ki v sebi še vedno nosi polno nerazrešenih vprašanj glede odnosa do avtoritete, bo težko dober oče.

»V ozadju vsakega očetovstva so spomini in čustva iz lastnega odrasčanja, ki se aktivirajo ob spremljanju in odzivanju na razvoj otroka. Kdor še vedno išče svojega očeta, ki ga kot simbol trdnosti ni mogel vgraditi vase, in še vedno teži za odvisnostjo, v katero ga je vklepal odnos z materjo, je težko dober oče svojim otrokom. Njegovo očetovstvo mu ni v zadovoljstvo, otrokom pa ne more biti zadostna spodbuda in podpora« (Žmuc Tomori 1988: 55).

»Oče se v odnosu do svojih otrok nenehno a nezavedno istoveti hkrati s seboj, ko je bil še otrok, in s svojim lastnim očetom. Prvo istovetenje mu omogoča, da se lahko vživi v otroka in se čustveno odziva na njegovo doživljanje. Drugo pa mu narekuje posredovanje vzgojnih sporočil, napotil, spodbud od svojega očeta. Po obeh pa se prenašajo splošna in osebna sporočila, ki prehajajo z enega rodu na naslednje rodove« (Žmuc Tomori 1988: 55).

1.4 NOVO OČETOVSTVO

Vloga očeta je bila zadnja leta odrinjena na stran. Nekateri so bili mnenja, da vloga očeta ni tako pomembna kot vloga matere ter da se matere pri vzgoji otrok veliko bolje znajdejo. Danes so nam številne študije potrdile ravno nasprotno, da so očetje ravno tako pomembni pri vzgoji otroka ter da so lahko prav tako dobri vzgojitelji kot matere. Večina današnjih očetov si želi pomembnejšega mesta pri vzgoji svojih otrok. Na žalost pa marsikdaj naletijo na ovire, ki jim onemogočajo aktivnejšo vključitev, vendar o tem nekoliko kasneje. Najprej bom opisala, kaj sploh je novo očetovstvo in zakaj so bile spremembe nujne.

Novo očetovstvo označuje premik od patriarhalnega družinske modela, kjer je bila očetova glavna naloga materialna preskrba družine, k aktivnejšemu vključevanju moških v družinsko življenje (bolj enakomerna skrb za otroke, enakomernejša delitev družinskega dela ...). O tem se je začelo intenzivneje govoriti od sedemdesetih let 20. stoletja. (Rener in Švab 2008: 7).

Številni avtorji so mnenja, da se je o novem očetovstvu v zahodnih kulturah tako veliko govorilo od sedemdesetih let najprej zaradi množičnega zaposlovanja žensk. Vstop žensk na trg delovne sile naj bi zahteval nujno dlje časa pričakovane spremembe vloge očeta v družini.

Na tem mestu se mi zdi zanimivo omeniti, da je v socialističnih državah večina žensk delala že od druge svetovne vojne, toda kljub temu se o novem očetovstvu takrat ni govorilo. Tudi v primerih, ko so očetje ostajali doma (ker po vojni niso bili sposobni za delo), niso prevzeli gospodinjskih opravil in si niso enakopravneje razdelili vzgoje otrok. Sieder omenja, da je bil tudi odnos med otroci in očeti, ki so se vrnil iz vojne, konflikten, saj otroci svojih očetov niso prepoznali. Starejši otroci so prevzeli skrb za mlajše otroke in tako nadomestili vlogo očeta. Ob tem pa so se očetje pogosto počutili še bolj odrinjene in manjvredne (Sieder 1998).

Omenjeni avtorici opozarjata, da fenomen novega očetovstva ni nov iz vsaj dveh razlogov. Prvi razlog je, da so že feministične avtorice (od sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja) obravnavale te spremembe in postavljale v ospredje vprašanja moškosti, očetovstva, delitve družinskega dela.

Drugi razlog pa je ta, da se pozivi očetom po aktivni vlogi poudarjajo že dlje časa. Vprašanje aktivnega očetovstva naj bi bilo staro vsaj toliko kot sama moderna očetovska vloga (Rener in Švab 2008: 8–9).

Že Martin Luther je napisal: »Ko oče pere plenice ali dela kaj drugega, kar je pomembno za otroke, se Bog in vsi angeli smehljajo, čeprav se najdejo taki, ki ga zasmehujejo kot poženščenega norca« (Luther; po Rener in Švab 2008: 9).

Fenomen novega očetovstva pa je v nekaterih pogledih tudi bistveno nov. Prvič v zgodovini se poimenovanje očetovstva ne omejuje zgolj na očetovstvo v heteroseksualni nuklearni družini, temveč se nanj gleda bistveno širše bodisi skozi ustvarjanje novih družinskih razmerij v reorganiziranih družinah bodisi kot preseganje pojmovanja starševstva skozi heteroseksualnost (Rener in Švab 2008: 9).

Na fenomen novega očetovstva lahko gledamo tudi z vidika oblikovanja novih načinov življenja v družini (reorganizirane družine, enostarševske družine, gejevske in lezbične družine ...).

Čeprav sem prej omenila dva razloga, zaradi katerih naj fenomen ne bi bil nov v vseh pogledih, pa večina avtorjev obravnava ta fenomen kot nekaj povsem novega. Kot nekaj, kar se tiče današnjih moških. Aktivno očetovstvo številni avtorji najpogosteje povezujejo z očetovo vpletenostjo v skrb za otroke ter z delitvijo družinskega dela. V številnih delih se pojavljajo tudi pomisleki, ali je novo očetovstvo sploh mogoče. Medtem ko so eni o tem trdno prepričani, drugi vztrajno zmajujejo z glavo. Tudi številne raziskave mnenja še dodatno razdelijo. Nekateri avtorji z navajanjem podatkov o tem, kdo opravi več gospodinjskega dela, z marsikatero raziskavo pokažejo, da še vedno večino gospodinjskega dela opravijo ženske, zato dokaj hitro ovržejo misel o aktivnem očetovstvu. Novo očetovstvo namreč pomeni tudi enakopravnejšo porazdelitev dela in če podatki, pridobljeni z raziskavami, pričajo drugače, so nekateri avtorji mnenja, da novega očetovstva ne moremo označiti z besedo aktivnejše.

Osebnostno so mi bližji tisti avtorji, ki upoštevajo več različnih kriterijev za pojav novega očetovstva. Novo očetovstvo se po mojem mnenju lahko potrdi s številnimi področji, kjer so današnji očetje bolj prisotni: od skupnih pregledov pred rojstvom otroka, udeležnosti očeta pri porodu pa tja do igre, vzgoje.

En sam segment (neenakopravna razdelitev gospodinjskega dela) je po mojem mnenju nezadosten razlog za opustitev razmišljanja o novem aktivnejšem očetovstvu.

1.4.1 Zakaj so bile spremembe potrebne

Nujno je, da se očetova vloga prilagaja značilnostim današnjega dne. Tako pravi Žmuc Tomorijeva: »Ne le zaposlenost matere in spremenjena razporeditev vlog v družini, tudi nove zahteve pri razvoju otrok za življenje v prihodnosti dajejo očetovi vlogi nekatere povsem nove razsežnosti« (Žmuc Tomori 1988: 58).

Moški pogosto primerjajo svoje očetovstvo z očetovstvom svojih očetov in pri tem naletijo na velike razlike. Brajša opisuje svoje spoznanje, da ne more vzgajati tako, kot je njega njegov oče:

»Ko sem tudi sam postal oče, sem videl, da ne morem slediti njegovi poti, da moram biti drugačen, da je minil čas takšnih očetov, da se danes otrok ne more uspešno razvijati ob takšnem očetu in da je treba nekaj spremeniti. Skušal sem biti drugačen, to pomeni manj avtoritativen pred otroki, bližji ženi in tudi bližji samim otrokom (imam dva odrasla otroka). Skušal sem se veliko pogovarjati z njima, se jima kar najbolje približati in bolje razumeti ter živeti skupaj z družino v najširšem pomenu besede. Pred otroki nisem skrival svojega zakona in vsega tistega, kar tudi sodi v sodoben zakon. Z otroki sem odhajal v kino, na sprehode in na izlete« (Brajša 1987: 68).

Jelenc (1969: 63) govori o tem, da bi bili otroci pri posnemanju vzgoje svojih staršev naravnost smešni. Spominja se očeta, ki je otrokom in vsej družini vedno poganjal strah v kosti. Ko so bili otroci majhni, so se svojega očeta bali, kasneje pa se jim je zdela podoba

očeta, ki jim je s stalnega sedeža s prebadajočim pogledom z namigom roke ukazoval, le še smešna.

Še bolj smešno pa bi v današnjih časih zvenela priporočila, ki jih je opisal Ginott: »Kadar se oče zvečer vrne domov, potrebuje nekaj časa, da se odtrga od službenih obveznosti in se privadi spet na domače. Otroci naj ga ne čakajo že na pragu in naj ga ne zasipajo s svojimi pritožbami in željami. Čaka naj ga raje kozarček njegove pijače, morda vroča kopel, časopis, otroci pa naj mu nekaj časa dajo mir, ki družinskemu življenju tako zelo prija. Otroci naj že od nežnega otroštva vedo, da potrebuje oče, ko se vrne z dela, vsaj malo miru in udobja (Ginott 1970; v Zavrl 1999: 21).

Nekoč so za dobre očete veljali dobri hranilci družine, danes velja oče, ki je zaradi službe manj časa z družino, za slabega. Spmembe so bile torej nujne. Frykman se je tako izrazil: »Danes so moški globoko zakoreninjeni v projekt, ki se mu reče dom. Moški so povsod in nikjer. Časi, ko je lahko moški prišel domov in zaigral vlogo izčrpanega moškega hranilca, se zvalil v naslanjač in medtem ko mu je žena šla iskat copate, so se svetlikali otroški oči in je pes migljajal z repom, so izginili pred mnogimi leti« (Frykman 1996: 178).

1.4.2 Nosečniški par

Že z naslovom sem želela izpostaviti veliko pomanjkljivost, kar se tiče rabe našega jezika.

Zoja Skušek to pojasnjuje takole: »Slovenščina nima izraza za moškega, ki pričakuje otroka. Manjka beseda, ki bi označila poseben status moškega med spočetjem in rojstvom, torej v času, ko še ni oče. Jakobson v Esejih pravi, da ruščina ima tako besedo, Angleži si pomagajo z 'expectant father', prav tako imajo glagol 'to father', ki je v rabi tako za biološke kot adaptivne očete« (Skušek 1993: 12).

Že na podlagi tega lahko sklepamo, da se očetove vloge in njegovega deleža pri pričakovanju otroka ne jemlje dovolj resno. Bodočih očetov ne moremo razumeti kot nepomembne pri pričakovanju otroka. Tudi sami intenzivno doživljajo občutke veselja, sreče pa tudi strahu.

Kako bo oče dojemal nosečnost, je precej odvisno tudi od kulture, v kateri živi. V tradicionalnih kulturah se očetje na prihod novorojenca pripravljajo s posebnimi rituali. V nekaterih kulturah se oče uleže in posnema porodne bolečine, v nekih drugih se podreja prehranjevalnim ali kakim drugim prepovedim. Vedenje, povezano z otrokovim rojstvom, ko se oče odpove svojim običajnim aktivnostim, imenujemo kuvada. V nekaterih zahodnih družbah, ki ne prakticirajo ritualne kuvade, pa je pomemben odstotek moških, ki imajo v času partnerkine nosečnosti psihosomatske tegobe (Zavrl 1999: 43–44).

Na zahodu lahko tako govorimo o psihosomatski kuvadi. Simptomi, ki kažejo na to, so izguba apetita, zobobol, slabost in bruhanje ter bolečine v križu. Raziskava, ki sta jo opravila Trethoven in Colon, je pokazala, da 11 % bodočih očetov kaže simptome. Sorodna raziskava, ki je zajemala samo moške, ki bodo prvič postali očetje, je pokazala, da jih kar 50 % kaže simptome kuvade (Skušek 1993: 236).

Ključne ugotovitve številnih študij so:

1. kuvada v naši družbi obstaja,
2. pogostejša in intenzivnejša je pri očetih, ki bodo dobili prvega otroka,
3. zanikajo jo očetje in družba.

Psihiatri pa govorijo tudi o psihozah očetovstva. To se kaže v posebnem vedenju, ki bi ga lahko opisali v štirih različnih oblikah udejstvovanja. Američani jih imenujejo 'fight', 'flight', 'fear' in spolna aktivnost.

V register 'fight' spadajo zelo pogoste avtomobilske nesreče, ki jim sledijo pretepi z voznikom drugega avtomobila, pretirana fizična aktivnost, alkoholizem, prepiri, agresivnost.

V register 'flight' sodijo očetje, ki preveč delajo, nenadoma imajo več službenih potovanj, menjajo službe, se preselijo, izginejo, zatekajo se k boleznim.

V register 'fear' uvrščajo očete, ki imajo strahove, kar imajo za normalne nevrotične reakcije.

V register sexual activities spadajo očetje, pri katerih se kaže deviantno spolno vedenje (pedofilija, ekshibicionizem, javno masturbiranje, posilstva) (Skušek 1993: 237).

Današnji očetje so zelo aktivni že v času, ko s partnerko pričakujeta otroka. Skupaj obiskujejo zdravnike, šole za starše in nakupujejo, kar bo otrok potreboval, zato bi bilo zelo nesmiselno pričakovati, da se vse to bodočega očeta ne bo dotaknilo. Ravno nasprotno – bodoči očetje to zelo intenzivno doživljajo.

1.4.3 Oče pri porodu

Aktivno očetovstvo se kaže tudi s tem, kako moški doživljajo porod, in s številom moških, ki so prisotni pri porodu.

Pri pregledu podatkov za Slovenijo ugotovimo, da število očetov, ki so prisotni pri porodu, zelo hitro narašča. Podatke povzemam po Zavrlovi, ki v svoji knjigi Očetovanje in otroštvo navaja, da je bilo leta 1991 prisotnih 9,2 % očetov, leta 1992 13 %, v letu 1993 17,2 %, v letu 1996 pa že 29,16 % (Inštitut za varovanje zdravja RS 1997; v Zavrl 1999: 48).

Če preskočimo nekaj let in pogledamo podatke raziskave Perspektive novega očetovstva v Sloveniji: vpliv mehanizma očetovskega dopusta na aktivno očetovanje, je bilo leta 2005 80 % očetov navzočih pri porodu, 73 % na lastno željo in 7 % na željo partnerke (Rener et al. 2005; v Humer 2008: 74).

Očetje se, preden vstopijo v porodno sobo, večkrat znajdejo pred za marsikaterega očeta znano zagato. Sprašujejo se, kako bodo lahko partnerki v pomoč in ne le sedeli in čakali (Swedin 1996: 126–127).

Ko spoznajo, da so lahko koristni že s tem, ko so zraven, pa večina moških svojo izkušnjo s porodom opisuje kot nekaj neprecenljivega. Nek oče je svojo izkušnjo opisal tako: »Kot bi gledal nogometno tekmo, ko domače moštvo v zadnjem trenutku zabije odločilni gol tik pod prečko« (Swedin 1996: 127).

Nekateri menijo, da lahko izkušnja pri porodu vpliva tudi na kasnejše očetovstvo. Nek oče je svojo izkušnjo opisal takole: »Bil sem z Betsy, ko se je Yonathan rodil, vendar so jo potem odpeljali v sobo za okrevanje, Yonathana pa v sobo za novorojenčke in ostal sem sam. Ko sem poklical starše, so hoteli vedeti, koliko je tehtal, vendar tega nisem vedel, zato sem odšel do sobe za novorojenčke, da bi to izvedel. Vprašali so me, ali želim vzeti v naročje svojega sina. Rekel sem: 'Ja, seveda. Ali ga lahko primem?' Rekli so: 'Da, samo natakните si tale predpasnik.' Tako sem ga pestoval kakšnih 20 ali 30 minut. Pogovarjal sem se z njim in mu govoril, kakšno bo nekoč življenje, če bo šlo vse po sreči. Prisegam, da sem jokal. To je bil zame prav poseben in zelo čustven dogodek« (Daniels in Weingart 1988; v Zavrl 1999: 51).

1.4.4 Očetovski dopust

Namenjen je očetom, da bi že v najnežnejši dobi otroka skupaj z mamo sodeloval pri negi in varstvu otroka. Oče ima pravico do očetovskega dopusta v trajanju 90 koledarskih dni. Prvih 15 dni mora koristiti do 6 meseca otrokove starosti, ostalih 75 dni pa lahko koristi do tretjega leta starosti otroka.

Pravica ni prenosljiva. Za prvih 15 dni država očetom zagotavlja nadomestilo, za preostale dni pa le plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače ([http 1](http://1)).

Leta 2007 je plačan očetovski dopust izkoristilo 75,63 % očetov. Drugi del očetovskega dopusta (neplačan del) je istega leta izkoristilo 11,71 % očetov (Rener et al. 2008: 223–224). To, da jih drugi del dopusta izkoristi relativno malo, je v veliki meri povezano z družinskimi dohodki. Marsikatera družina si ne predstavlja življenja brez očetovega dohodka. Očetje dopusta ne izkoristijo tudi zato, ker bi to ogrozilo njihovo stabilnost na delovnem mestu.

Westerberg v Esejih opozarja na to, kako o očetovskem dopustu razmišljajo delodajalci: »Seveda lahko moški jemljejo porodniški dopust, vendar ne tisti, ki hočejo biti vodilni v našem podjetju« (Westerberg 1995: 151). Pravica v praksi torej še ne prinaša dejanske enakosti.

Delež očetov, ki izkoristijo tudi neplačan dopust, pa kljub temu iz leta v leto počasi narašča (2006 –8,09%, 2007 – 11,7%), kar kaže na to, da se številni očetje zavedajo, kako pomembno je, da so tudi oni ob otroku.

Nek oče je opisal svoje občutke: »Za to sva se odločila zaradi denarja /.../ hotela sva kupiti hišo. Ko sva hišo dobila, je Sally hotela ostati doma /.../ hotela je, da se vrnem v službo od devetih do petih. Tega nisem hotel, ker bi to pomenilo, da ne bi mogel biti toliko z otroki. Verjel sem, da mi prav toliko kot njej pripada pravica, da sem lahko z otroki. Od začetka sva mislila, da bova oba skrbela zanje približno enako, in hočem, da tako tudi ostane« (Forke 1996; v Zavrl 1999: 91).

Leskovškova razmišlja, kako pomembna je pravica do očetovskega dopusta: »Pomembno je, da si moški s pravico do porodniškega dopusta pridobijo tudi pravico do zasebnosti in aktivnega starševstva, ki se prav tako ne sklada s tradicionalnimi spolnimi ideologijami. Te ideologije moškim pripisujejo predvsem javni prostor in moške v zasebnosti označujejo za pomehkušene copate in poženščene« (<http>).

1.4.5 Oče pri negi in vzgoji otroka

Moški svoje očetovstvo večkrat primerjajo z očetovstvom svojega očeta in pri tem naletijo na velike razlike. Enako tudi ženske opažajo razlike, če preverjajo svoje očete s svojimi možmi kot očeti. Avtoritativna očetovstva s poudarkom na ukazu na daljavo in učenje moralnih principov so nadomestili drugi ideali očetovstva. Vsaj na ideološki ravni se pojavijo ideali skrbi in ljubezni.

Čas, ki ga očetje namenijo skrbi za otroke, je zelo težko izmeriti, saj se pogosteje kot primarna dejavnost izvaja kot sekundarna. Raziskave so pokazale, da starši za sekundarno skrb potrebujejo vsaj dvakrat več časa. Čeprav ženske namenijo več časa skrbi za otroke, očetje to počnejo v večini primerov kot primarno dejavnost, medtem ko matere ponavadi delajo zraven še druge stvari.

Tudi ženske pogosto priznavajo, da je tako: »Otroka se igrata, če se ravno ne skregata /.../ pogovarjam se z njima ali glede šole, če delata nalogo, ampak se zdi, da nisem nikoli ravno 100 % pri stvari. Samo, če imam vse pospravljeno, se bom usedla in se bomo kaj šli /.../ takrat, ko se moški posveti, se posveti 100 %, ženske se ne. Moraš imeti res vse pospravljeno, vsaj tako je pri meni, da se potem igraš« (Maja 32; v Švab 2008: 45).

Raziskave, ki kažejo večjo vpletenost očetov v skrb za otroke, so pokazale (Craig 2006; v Švab 2008: 46):

- očetje so prav tako kot ženske sposobni čustvene in negovalne interakcije z otrokom;
- obseg različnih dejavnosti, ki jih opravljajo očetje, narašča;
- večkrat, ko bodo očetje sodelovali pri skrbi za otroke, večja je verjetnost, da bodo to počeli tudi v prihodnje;
- aktivnost očetov je večja ob vikendih.

Oče se z otrokom igra drugače kot mati. Med samo igro se z otrokom več giblje, medtem ko se mati z njim bolj pogovarja. Mati se za otrokovo pozornost ponavadi poteguje bolj preko igrač, oče pa je bolj neposreden. Čeprav ženske pogosto opozarjajo na to, da si želijo več pomoči pri skrbi za otroke, se v praksi pogosto pokaže ravno nasprotno.

Brajša opisuje, kaj so mu v razgovorih zaupale ženske: »Uh, če bi moški negovali otroka, bi morale kar naprej pospravljati za vami. Tega enostavno niste sposobni. Me pač vemo, kako je treba delati in tudi hitreje naredimo. Prav rade bi videle, kakšen bi bil otrok, če bi ga negoval oče« (Brajša 1987: 81).

1.4.6 Oče in gospodinjska dela

Očetje se, odkar so ženske vstopile na trg delovne sile, vedno bolj udeležujejo pri gospodinjskih opravilih. Zavrlova pojasnjuje, da je delitev domačega dela povezana z manjšo diskriminacijo žensk. »S tem, ko več moških prevzema odgovornost za družinsko delo, se spreminja tudi naše stališče o tem, kakšno vedenje je primerno za moške in kakšno za žensko« (Zavrl 1999: 102).

Številne raziskave so pokazale, da tradicionalni očetje spodbujajo stereotipne spolne vloge moškosti pri sinovih in ženskosti pri hčerkah. Pri hčerkah poskušajo vzpodbuditi njihovo nežno stran, pri sinovih pa zavračajo njihovo čustvenost.

Levant meni, da je takšna vzgoja neprimerna: »Takšen način socializacije postaja v sodobni družbi vse manj uporaben, saj so ženske zdaj prisotne na trgu delovne sile, moški pa so se odločili, da bodo ponovno pretehtali svoja stališča o moškosti in upoštevali alternativne vidike vedenja v okviru svoje vloge« (Levant 1988; v Zavrl 1999: 222).

Žmuc Tomorijeva pravi: »Toga delitev očetove in materine dolžnosti je napačna in škodljiva še posebno takrat, kadar temelji na tradiciji, načelih in predsodkih, ne ozira pa se na nagnjenja, sposobnosti in osebnostne lastnosti staršev« (Žmuc Tomori 1988: 61).

Dokler bodo ženske kuhale, ker to pač morajo početi, in dokler se bodo očetje z otroki igrali športne igre le zaradi tega, ker se to od njih pričakuje, se bodo še naprej oblikovale stereotipne podobe o tem, kakšno je primerno vedenje za en in drugi spol. Včasih bi se bilo treba vprašati, ali mama večkrat poprime za kuhinjske lonce zato, ker zna bolje kuhati od moža, ali le zaradi tega, ker naj bi bilo to njeno delo. Ali ne bi bilo bolje, da oče nauči otroka peči palačinke, če jih pa zna obrniti bolj zabavno kot mama, in ali ne bi bilo bolje, da otroka nauči voziti kolo mama, če pa je boljša kolesarka.

Da se je ta stereotipni obrazec obdržal, da so se torej tako imenovani kulturni ideali materinstva in očetovstva obdržali vse do danes, pa so (poleg tega, da se ti vzorci prenašajo iz roda v rod) v veliki meri krivi tudi mediji. V vseh reklamah priteče otrok po tem, ko se je igral in umazal, k mami. Tudi ko je otrok lačen, pride k mami, ki ga že čaka s polnimi rokami dobrot. Lahko bi se vprašali tudi malo drugače. Zakaj so ženske revije polne kuharskih receptov, v moških pa ni niti enega samega?

Čeprav se stanje v zadnjih letih nekoliko izboljšuje, še zdaleč ne moremo govoriti o enakopravnosti.

Takšna slika vpliva tudi na ženske same. Po eni strani si želijo pomoči pri domačih opravilih, po drugi strani pa si mislijo, da so zato one bolj primerne ter da bolje in hitreje opravijo same.

Dokler bomo od žensk slišali izjave, kot je, »To bom že sama naredila, delaj raje kaj drugega«, lahko zaman pričakujemo, da bodo moški bolj sodelovali pri gospodinjskih opravilih.

Številni avtorji se v svojih delih sklicujejo na rezultate raziskav, ki pokažejo da ženske še vedno opravijo več dela kot moški. To naj bi bil po njihovem mnenju dokaz, da o novem očetovstvu še vedno ne moremo govoriti.

Dienhard tako misleče opozarja, da so ugotovitve raziskav povsem različne. Z nekaterimi raziskavami so ugotovili, da se v zadnjih letih očetov delež pri družinskem delu ni povečal, z drugimi pa da očetje prevzemajo večji delež družinskega dela. Poleg tega Dienhard opozarja tudi na to, da pogosto enačijo očetovsko vlogo z alokacijo družinskega dela in spregledajo druge vidike očetovstva (Dienhart 1998; v Švab 2001: 116–117).

Čeprav očetje gospodinjskim opravilom ne namenijo toliko časa kot ženske, očetje še nikoli niso preživeli toliko časa v kuhinji kot sedaj.

1.4.7 Nove družine v Sloveniji

Kot sem že omenila, se novo očetovstvo ne odraža le v t. i. povečani aktivnosti očetov, temveč se kaže tudi z očetovstvom v novih družinah. Vse več je namreč družin, ki niso tradicionalno sestavljene. Ko danes opisujemo družino, ne govorimo vedno o heteroseksualnih poročenih parih z otroki. Lahko bi rekli, da je danes glavna značilnost družine prav to, da se spreminja v vseh svojih razsežnostih. S tem, ko se spreminjajo družine, pa se spreminjajo tudi vloge vseh njenih članov.

Alenka Švab opisuje značilnosti spreminjanja družinskega življenja v Sloveniji. Po njej bom povzela glavne spremembe družinskega poteka (zamikanje določenih dogodkov, pluralizacija življenjskih potekov, prestrukturiranje posameznih obdobj). Vse te spremembe se kažejo v spremenjenih družinskih vlogah in delitvi družinskega dela.

1.4.7.1 Maritalne spremembe

Spremembe se najbolj kažejo z vzponom neformalnih zakonskih zvez. Socialni pomen zakonske zveze slabi. Narašča pa število kohabitacij in število razvez. Eden od razlogov za visoko število kohabitacij je verjetno tudi pravna izenačitev z zakonsko zvezo. Tisti, ki se odločajo za sklenitev zakonske zveze, to prelagajo na poznejši čas. Raziskave so pokazale, da dajejo mladi prednost izobraževanju, karieri, prostemu času in osebnemu razvoju (Švab 2006: 65–66).

1.4.7.2 Razveze in reorganizirane družine

Razveza pomeni troje: prelom nekega družinskega poteka, pluralizacijo družinskih potekov in ustvarjanje novih reorganiziranih družin. Največ razvez se zgodi v prvih letih zakonske zveze. Pogosto razvezam sledi reorganiziranje družin.

V Sloveniji naj bi bilo okoli 30 % reorganiziranih družin. Ohranjajo in nadaljujejo se odnosi med člani prvotne družine, poleg tega pa se z oblikovanjem nove družine ustvarjajo novi odnosi med člani prvotne in nove družine. Reorganiziranje družin prinaša razlikovanja med biološkim in socialnim očetom (Švab 2006: 66–67).

1.4.7.3 Enostarševske družine

V Sloveniji je vedno več enostarševskih družin. Eden od dejavnikov, ki vpliva na večanje tovrstnih družin, je vstop žensk na trg delovne sile, kar jim je prineslo večjo neodvisnost od moških. Enostarševske družine sestavljajo večinoma matere z otroki (84 % leta 2002), toda tudi delež očetov narašča. Od leta 1991 do 2002 je delež očetov zrasel za 1 %, kar bi lahko bil eden od pokazateljev aktivnega očetovstva. Na večanje enostarševskih družin vpliva tudi manjša stigmatizacija v zadnjih letih. Pokaže pa se stigmatizacija v nasprotni smeri. Medtem ko so bile v preteklosti stigmatizirane matere, ki so otroke vzgajale same, so danes stigmatizirani aktivni očetje.

V praksi se pokaže, da so otroci po razvezi v večini primerov s sklepi sodišč v varstvo in vzgojo dodeljeni materam. Žakelj pojasnjuje odločitve sodišč: »Sklepi sodišč odražajo stereotipno pojmovanje starševskih vlog, ki skrb za otroke postavljajo v domeno mater,

zmožnost skrbi za otroke s strani očetov pa pod vprašaj« (Žakelj 2006; v Švab 2006: 68). V Sloveniji dobi oče otroke le, če se ugotovi materino nezmožnost skrbeti zanje (Švab 2006: 67–69).

1.4.7.4 Lezbične in gejevske družine

Položaj lezbičnih in gejevskih družin opisujeta Švabova in Urekova, ki ju bom povzemala. Ljudje imajo do lezbičnih in gejevskih družin veliko predsodkov. Pojavlja se veliko ugibanj o tem, kakšne posledice bi imeli otroci, ki bi prihajali iz teh družin. Lezbične in gejevske družine uvrščamo med netradicionalne, s takim poimenovanjem pa razliko samo še poudarjamo. Protisloven je tudi temeljni dokument družinske politike iz leta 1993. Avtorji se po eni strani zavzemajo za priznavanje različnih družinskih oblik, po drugi strani pa definirajo družino kot življenjsko skupnost otrok in staršev in tako izključijo vse druge oblike družinskega življenja. Susan Golombok je opazila tri ukoreninjene predpostavke o netradicionalnih družinah:

1. bolj kot se neka družina odmika od tradicionalne, večje je tveganje za otroka;
2. na otrokov razvoj pomembneje vplivajo družinske strukture kot procesi (pomembnejše naj bi bilo, ali otrok živi v tradicionalni družini ali s homoseksualnim parom, kot pa kakovost družinskih odnosov);
3. povezave med netradicionalnimi družinami in negativnimi posledicami (npr. lezbijke in geji naj bi vzgajali homoseksualne otroke, iz enostarševskih družin naj bi prihajali delikventni otroci ...).

Gloomkova je ugotovila, da na primer otroci, ki že od nekdaj živijo s starši, s katerimi niso gensko povezani, ali z lezbičnimi in gejevskimi starši, ne kažejo več težav kot otroci, ki prihajajo iz tradicionalnih družin. Tudi predpostavko, da so otroci, ki so odrasli brez očeta, prikrajšani za razvoj spolnih vlog, je ovrgla. S tem ne želi povedati, da očetje niso tako učinkoviti kot matere ali da njihova prisotnost ni pomembna. Želi le pojasniti, da je pomembna prisotnost drugega starša, ni pa pomembno, kakšnega spola je. Raziskave so pokazale, da na otroka pomembno vpliva, da sta starša enakopravna in da so očetje do otrok

ljubeči ter občutljivi za njihove potrebe in čustva. Njene raziskave pokažejo tudi, da je na otroke iz t. i. netradicionalnih družin bolj negativno vplivalo to, da se starši z njimi niso pogovorili o njihovi družini in o predsodkih nekaterih ljudi, kot pa samo dejstvo, da prihajajo iz takšnih družin.

Raziskava Vsakdanje življenje lezbijk in gejev (Švab in Kuhar 2005; v Švab in Urek 2006: 141) je pokazala, da v Sloveniji obstaja nekaj otrok, ki odraščajo v dopolnjenih istospolnih družinah. Geji, ki načrtujejo očetovstvo, se spopadajo še z večjimi težavami kot lezbijke, ki si želijo postati matere.

Švabova in Urekova razlagata: »Gej, ki želi postati oče, je tako pojav contra natura vsaj dvakrat: najprej kot homoseksualec, ki po 'naravni poti' ne more imeti otrok s svojim partnerjem, in nato kot moški, ki mu zmožnost, da skrbi za otroke, 'naravno ni dana'« (Švab in Urek 2006: 127–143).

1.5 STISKE V OČETOVSKI VLOGI

Rojstvo otroka je velika življenjska prelomnica, ki pa je ne spremlja nujno nepopisna sreča, razkrijejo se tudi temne, senčne plati. V raziskavi, ki jo je opravil T.F. Cohen(1993) je nek moški dejal: “Odreči sem se moral vsem prijetnim stvarim, ki sem jih poznal od prej. Treba je bilo enostavno odpreti predal, vse zložiti vanj in ga zapreti” (Cohen, 1993, v Zavrl 1999:38).

1.5.1 Dejavniki, ki onemogočajo aktivno očetovstvo

Očetje nimajo vedno lahke poti, ko želijo postati aktivni pri svoji očetovski vlogi. Kot sem že povedala, se v posameznikovem življenju vloge prepletajo, ena vloga je odvisna od druge, poleg tega pa so posameznikove vloge odvisne tudi od vlog drugih ljudi. V družinah se lahko hitro pripeti, da nekdo poskuša biti s svojo vlogo tako dominanten, da drugemu onemogoča, da bi se vključil. Številni dejavniki pozitivno vplivajo na aktivno očetovstvo, so pa tudi številni dejavniki, ki očetom preprečujejo, da bi bili pri svoji vlogi aktivnejši. Spodaj opisane dejavnike nisem našla v enem izmed literarnih del zbrane na kupu, temveč sem jih sama sestavila glede na to, da so jih različni avtorji v svojih delih omenjali. Pri izboru dejavnikov,

ki onemogočajo aktivno očetovstvo se sklicujem na naslednje avtorje: Žmuc Tomorijevo, Brajšo, Renerjevo, Švabovo, Zavrlovo, Poljšak Škrabanovo, Arenesa in Jelenca.

1.5.1.1 Idealiziranje materinstva

Žal je v marsikaterih očeh mati še vedno tista, ki naj bi bila za otroka najpomembnejša, oče pa naj bi bil drugotnega pomena.

»Vpliv matere na razvoj otroka obravnavajo številne znanstvene študije in ugotavljajo, da je mati v vzgoji in negi otroka odločujoča in nepogrešljiva. Materinska ljubezen, neizpodbitna in absolutna vrednota, je snov premnogih umetniških stvaritev. To čaščenje matere, ki se je močno vraslo v človekovo podzavest, usmerja njegovo doživljanje družine, dogajanje in odnose v njej. Ob tem pa zmotno in po krivici potiska v senco pomen odnosa med očetom in otrokom. Kakor je zmotna enostranska podoba matere, tako je nesprejemljiv tudi stereotipni lik očeta. Beseda mati prikliča pred oči podobo nemočne žrtvujoče se osamljene žene z vrhniškega klanca, beseda oče zagrozi z zapovedmi in s trdo roko. Zbudi strah in govori o moči. Ta polarizacija je močno toga in nestvarna. Naslanja se bolj na norme kulture in tradicijo vzgojnih vzorcev kakor na objektivno in nesprejemljivo danost« (Žmuc Tomori 1988: 5–6).

Brajša govori o tem da dejstvo, da otrok ne rodi oče, ne bi smelo zmanjševati očetovega pomena. S tem, ko pretirano poudarjamo biološki pomen in nezamenljivost materinstva, očeta pogosto zanemarimo (Brajša 1987: 76).

»Zdi se, da problem aktivnejšega očetovanja ni toliko problem moških oziroma njihove pripravljenosti in sposobnosti za aktivno očetovanje, temveč tudi kulturnega imaginiranja, ki materinstvo še vedno umešča v ontologijo družine kot ekskluzivno nenadomestljivo vlogo« (Rener in Švab 2008: 8).

1.5.1.2 Izkušnje iz otroštva

Čeprav si očetje danes želijo biti drugačni, kot so bili njihovi očetje, jim prav ti vzorci, ki so jim znani, ki so jih prevzeli od svojih očetov, pogosto ne pustijo iti po svoji drugačni poti.

»Vloga očeta in kakovost očetovstva nista pomembni le za eno generacijo. Vzgojna sporočila, ki jih sin dobiva od svojega očeta in po njih ob vseh drugih dejavnikih tudi uravnava gradnjo svoje osebnosti, prenaša naprej svojim sinovom in hčeram, ko sam postane oče« (Žmuc Tomori 2008: 8).

»Današnji očetje so bili vzgojeni včeraj in predvčerajšnjim. Družine, v katerih so dobivali svoj osebni izraz in svoja najpomembnejša življenjska napotila, so bile drugačne od današnjih družin. Zato je potreben čas, da bodo vse, kar je tako trdno vgrajeno v njihovo osebnost, uskladili z vsemi sestavinami sodobnega življenja. Cela vrsta navodil, ki so uravnala življenje družine v preteklosti, še živi v njih: nega otroka je stvar matere, oče ne sme pokazati otroku čustev, vsaka mehkoba v odnosu do njega je znamenje šibkosti, vloge očeta in matere se ostro razlikujeta ... Tudi če ta navodila razumsko zavračajo, je prav mogoče, da prihajajo v navzkrižje z lastnimi čustvi, kadar koli ravnaajo drugače« (Žmuc Tomori 1988: 59).

Starši se pogosto zavedajo, da svojih otrok ne bodo mogli vzgajati enako, kot so to počeli njihovi starši, vendar se njihov način vzgoje ne bo spremenil le zaradi tega, ker bi bilo tako prav.

Zavrlova v svoji knjigi citira Žmuc Tomorijevo: »Vzgoja je bolj emocionalno kot razumsko dogajanje. Najbolj pomembne in celo ključne prvine vzgoje so bolj odvisne od osebnosti staršev kot od njihovega čustvovanja in doživljanja kot od njihovega znanja in vedenja« (Žmuc Tomori, 1988; v Zavrl, 1999: 48).

V zvezi z vplivom preteklih izkušenj na očetovstvo avtorji opisujejo v glavnem dve hipotezi. Prva govori o tem, kar sem opisovala, torej o vzgoji, ki se prenaša iz generacije v generacijo, in da so pozitivni odnosi z očetom v otroštvu povezani s kasnejšim bolj vpletenim lastnim modelom očetovstva (Cowan 1988; v Zavrl 1999: 71).

Druga hipoteza pa govori o tem, da poskušajo očetje v vzgoji svojih otrok nadomestiti primanjkljaj, ki so ga v otroštvu občutili sami (Zavrl 1999: 71).

Ta teorija govori torej v prid temu, da pretekle slabe izkušnje ne pomenijo nujno slabega očetovstva. Pomembno je torej, da se očetje zavedajo, kateri so tisti vidiki vzgoje njihovih staršev, ki bi jih bilo bolje opustiti in zamenjati z novimi, bolj konstruktivnimi.

1.5.1.3 Materino nesoglašanje z bolj aktivnim očetovstvom

Olga Poljšak Škraban takole zaključuje svoj članek z naslovom Očetovstvo in razvoj očetovske identitete: »Očetje potrebujejo za izgradnjo svojega modela očetovstva, s katerim bodo zadovoljni, čas in podporo ter zaupanje bližnjega socialnega okolja (predvsem partnerke)« (Poljšak Škraban 2001: 420).

Ne le očetje, tudi matere so bile drugače vzgojene. Številne si še vedno predstavljajo tradicionalno razdelitev vlog v družini kot nekaj samoumevnega. Očetov lik ne more napredovati, če ne napreduje lik matere. Nekatere matere si ne morejo predstavljati, da bi si skrb in vzgojo otroka ali pa gospodinjska dela bolj enakomerno razdelile s partnerji. V knjigi Klic po očetu je avtorica napisala: »Marsikatera mati meni, da je v družini dejaven oče znamenje njene vzgojne pomanjkljivosti in opozorilo, da je kot vzgojiteljica odpovedala« (Žmuc Tomori 1988: 59).

»Številne matere občutijo ambivalentnost, ko se odpovejo svojemu lastnemu občutku za nadzor nad otroci. Zdi se, kot da hočejo ženske vzdrževati svojo materinsko premoč znotraj družine, medtem ko se hkrati zavzemajo za enakost« (Zavrl 1999: 77).

Tudi Jacques Arenes opisuje ambivalentnost, ki jo občutijo matere, kadar želijo moški postati aktivnejši pri vzgoji otrok. Pravi, da so hkrati ljubosumne, ker bodo partnerji več z otrokom, in pa zadovoljne, ker bodo imele same nekaj prostega časa. Počutijo se nelagodno, obenem pa si želijo, da vzgoja ne bi bila le njihova skrb (Arenes 2003: 11).

Tudi otroci opazijo mamino neodločnost, Jelenc opisuje opažanje nekega otroka: »Mama ni zadovoljna, če drugi pospravljajo, hkrati pa je nejevoljna, če ničesar ne delajo in ne pomagajo« (Jelenc 1969: 48).

Nekatere ženske se ob tem, ko prosijo za pomoč, ne morejo znebiti občutka, da gre to na račun moževe možatosti ali pa da so same odpovedale. (Zavrl 1999: 87).

1.5.1.4 Razpetost med delom in družino

Število očetov, ki se čutijo preobremenjene, strmo narašča. Leta 1979 so rezultati pokazali, da stres občuti 12 % očetov, leta 1989 se je ta številka povzpela na 72 %. Hirschfeld se v knjigi

Dober poslovnež, še boljši oče sprašuje, kakšna bi bila ta številka leta 1999. Sama pa se sprašujem, kakšna bi bila številka danes, leta 2009.

Očetje, ki so hkrati poslovneži, se srečujejo s hudimi pritiski na delovnem mestu, hkrati pa z velikimi pričakovanji, pred katerimi se znajdejo, ko zapustijo vrata svojih pisarn in vstopijo v svoje domove.

Jeffrey Welch, direktor newyorške banke, opisuje svojo stisko: »Rad bi več sodeloval pri šolskih ali zunajšolskih dejavnosti, vendar mi moj urnik tega ne dovoljuje. Že tako se odpovedujem vsemu razen športu ob koncu tedna ... Rad bi bil oče, za katerega bodo čez trideset let moji otroci rekli: 'Ja, bil je pomemben del našega življenja.' Zdaj to pač nisem« (Welch; v Hirschfeld 2001: 7).

Marsikateri oče si želi, da bi tudi doma dogajanje potekalo po nekih vzorcih in pravilih.

Avtor tako opozarja očete, da v družini nič ne potka tako kot na delovnem mestu in da se bodo, če bodo hoteli vzorce, ki jih uporabljajo v službi, prenesti domov, kaj hitro opekli.

1.5.2 Poporodna depresija pri moških

Mnoge raziskave so pokazale, da tudi bodoči očetje doživljajo stres. To je tudi zanje čas napetosti in sprememb. Tako kot pri ženskah se dogaja podoben proces tudi pri moških. Pri bodočih očetih se poleg čustvenih in socialnih sprememb v času ženine nosečnosti pojavijo celo telesni simptomi, imenovani kuvadni sindrom. Gre za simptome, kot so zmanjšan ali povečan apetiti, slabost in druge črevesne težave, pomanjkanje spanja, povečana utrujenost, depresivnost. Prav to pa dokazuje, kako globoko očetje doživljajo nosečnost svoje partnerke oz. bodoče očetovstvo.

Tuji viri (<http> 3) navajajo celo dejstvo, da so tudi moški dovzetni za pojav poporodne depresije, ki naj bi bila posledica spremenjenega načina življenja, nove situacije, v kateri se znajdejo. Moški ponavadi sploh ne prepoznajo znakov depresije oz. jih skrivajo. Znaki poporodne depresije so pri moških drugačni kot pri ženskah.

Omenjeni vir navaja naslednje znake:

- povečana jeza in konfliktnost,

- povišana uporaba alkohola ali drog,
- razdražljivost,
- agresivnost,
- izguba ali pridobivanje teže,
- želja po izolaciji od družine in prijateljev,
- občutek nemoči,
- psihosomatska obolenja,
- težave s koncentracijo,
- težave s spanjem,
- zakopanost v delo.

Nekateri moški doživljajo le nekaj simptomov, drugi več, vsekakor pa se z neobravnavanjem le-teh ti stopnjujejo. Dejavniki, ki povečujejo možnost za doživljanje depresije pri mladih očetih, so neprespanost, slabi partnerski odnosi, slaba socialna mreža oz. viri pomoči, ekonomske težave, občutek izključenosti iz odnosa mati–otrok, stres, ki spremlja dejstvo, da postaneš oče, nesprejemanje vloge očeta ... Težava pri obravnavanju moške poporodne depresije ni le ta, da je moški sami ne prepoznajo in priznajo, ampak je tudi družba ne. Moški je namreč vzgojen v tistega, ki je podporni steber družine in ki mora prevzeti odgovornost za reševanje težav, ki jih imata tako partnerica kot otrok po porodu. Nepriznavanje družbe se kaže tudi v tem, da v Sloveniji praktično nimamo virov, ki bi sploh obravnavali poporodno depresijo pri moških.

1.6 ŠOLA ZA STARŠE

Čeprav so imela dekleta več priložnosti, da se med odraščanjem naučijo materinjenja, imajo na razpolago tudi več različnih možnosti, kamor se lahko obrnejo po pomoč ali zgolj po nasvet glede starševstva, očetje so vse prevečkrat zapostavljeni, kar se kaže v skromni izbiri literature, namenjene očetom, v revijah, ki jih praktično ni (razen redkih člankov, ki so objavljeni v ženskih revijah), v šolah za starše, ki so večinoma namenjene mamam.

Eden od dejavnikov, ki bi lahko pripomogel k aktivnejšemu očetovstvu, je tudi izobraževanje za očete. Zavrlova v knjigi Očetovstvo in otroštvo razmišlja, da so izjave očetov, ki poudarjajo, da je očetovstvo bolj zahtevna naloga, kot so pričakovali, da nimajo kam po nasvet in da so se največkrat učili iz svojih napak, najbrž kar pogoste (Zavrl 1999: 223).

Švedska je ena prvih držav, ki so začele izvajati različna izobraževanja za očete. Leta 1978 so začeli uvajati šolo za starše in kar 10 let so potrebovali, da so spoznali, da takšne skupine le deloma ustrezajo potrebam očetov. Mnogi očetje so se težko vključili v skupine, na katerih sta bila prisotna oba.

»Imel sem občutek, da sem kar dobro pripravljen na obetajoče se dogodke, vendar so bila moja čustva, ideje in misli prej ko ne zelo drugačne od tistega, kar sem si predstavljal. Opazil sem, da se dejansko o teh stvareh nisem pogovarjal z nikomer, razen seveda z ženo, zlasti o obdobju nosečnosti ne. Po drugi strani pa se je bilo nekako lažje pogovarjati o izkušnji z rojstvom. Če se ozrem nazaj, ugotavljam, da je tekla beseda bolj o zunanjih, konkretnih dogodkih, kot o tem, kar se je dogajalo meni in v meni« (Swedin 1995: 118 - 119).

Postopoma so se začeli zavedati, da potrebujejo čas in prostor, kjer se bodo lahko zbirali in si zaupali svoje izkušnje, dvome in skrbi. Šolanje bodočih očetov je vplivalo tudi na povečanje števila očetov, ki so izrabili očetovski dopust. Swedin opisuje dve stvari, ki sta bili udeležencem šole za očete še posebej všeč (Swedin 1995: 128–129):

- z drugimi so se lahko pogovarjali o stvareh, o katerih prej niso imeli s kom govoriti;
- z udeležbo so se jim potrdile njihove domneve, da večina moških čuti in misli o pričakovanem rojstvu in očetovstvu na podoben način kot sami.

Šole za bodoče očete so lahko koristne tudi zaradi tega, ker so očetje ponavadi premalo pripravljeni na bodoče starševstvo, premalo se zavedajo, kaj jih čaka. To je tudi eden od razlogov, zakaj se največ parov loči kmalu po rojstvu otrok.

1.6.1 Šole za očete v Sloveniji

Tudi v Sloveniji dobivajo očetje počasi svoj prostor, prostor ki bo namenjen le njim in njihovim vprašanjem. Do sedaj je bila v slovenskem prostoru velika praznina, kar se tiče šol

za očete. Obstajale so šole za mame ali pa šole, ki so bile namenjene obema staršema skupaj. Pred kratkim mi je ena od vodij združenja Naravni začetki poslala program, ki je namenjen le očetom. Bila sem prijetno presenečena, saj se mi zdi to velik in težko pričakovan korak naprej. Izpostavila bom opis gospoda, ki je izrazil željo po takšnih programih: »Šole za očete ni. Iz očetovstva ne moreš diplomirati! Nekateri strokovnjaki pravijo, da to, kar počnemo, ni tako pomembno kot tisto, kar nam otroci globoko zamerijo. Vendar se mi zdi, da bi bili lahko v nekaterih primerih bolje poučeni ... To bi bilo uporabno. Z distanco še zdaj ne bi vedel, kaj početi. Na tem področju nisem obogatil svojega znanja« (Arenes 2003: 19).

Ustanovitelji združenja Naravni začetki so se za projekt Postal sem oče: program za enakovrednejšo vlogo moških pri vzpostavljanju družinskega življenja odločili, ker so zaznali veliko potrebo s strani moških, takšnih programov pa zaenkrat še ni bilo na voljo, ne na institucionalni ravni ne kako drugače. Vloga moškega in ženske ni več tako jasno začrtana kot je bila v preteklosti, zato so vloge podvržene dinamičnim spremembam in moški se preprosto ne znajdejo več. Ustanovitelji društva želijo spodbujati k enaki odgovornosti pri skrbi za dom in družino ter k aktivnemu očetovstvu. V okviru projekta pripravljajo dejavnosti na treh ravneh: delavnice, srečanja za očete in individualno svetovanje.

Na delavnicah se ukvarjajo z naslednjimi temami:

- 1) Kako biti partnerki v oporo pri soočanju z novo vlogo mame, pri tem pa ne pozabiti nase.
- 2) Moja izkušnja spremljevalca pri porodu.
- 3) Jaz – moški, mož (partner), oče.
- 4) Izzivi vsakdanjega življenja z dojenčkom.
- 5) Spremembe v partnerskem odnosu po rojstvu otroka.

Poleg delavnic so očetom na voljo še srečanja in individualno svetovanje. Srečanja so namenjena očetom z dojenčki oz. otroki do tretjega leta – za druženje, podporo in izmenjavo izkušenj s področja očetovstva, vzgoje, partnerskih odnosov. Individualno svetovanje pa je namenjeno očetom, ki se znajdejo v poporodnih stiskah.

1.7 SOCIALNO DELO IN STISKE V VLOGI OČETA

Vloga moškega danes ni tako jasno načrtana, kot je bila v preteklosti. Moški so se zaradi konstantnih sprememb v vlogi očeta znašli v t. i. praznem prostoru, ko se ne znajdejo več najbolje. Včasih lahko ustrezno pomoč dobijo od prijateljev, sorodnikov, včasih pa je potrebna pomoč strokovnjaka. Nek oče je opisal kako se počuti: »Imava veliko problemov. Zdelo se je, da je Helen popolnoma zadovoljna s takšno situacijo. Edina težava je bila v tem, da sem bil sam nesrečen in zafrustriran. Ločitev še ne pride v poštev, vendar pa je možno, da bo prej ali slej prišlo do tega. Helen upa, da bo Amy sčasoma postala manj zahtevna, kar bo omogočilo čas in energijo za moje zahteve. Močno dvomim v to« (Zavrl 1999:37)

Mislim, da na stiske, s katerimi se srečujejo moški, ko postanejo očetje, pogosto tako laiki kot tudi strokovnjaki ne gledajo dovolj resno. Na to opozarjajo številni miti o tem, da le matere doživljajo stiske, zato ker otroka nosijo v sebi in zaradi hormonskih sprememb, ki naj bi bile prisotne v času nosečnosti in po porodu. Strokovnjaki moške, ki doživljajo stiske, ki so povezane z rojstvom otroka, le redko obravnavajo, kar se pokaže v zelo redkih ustanovah, ki se ukvarjajo s to problematiko (v Sloveniji je le en šola namenjena očetom).

Pri delu z očetmi, ki se znajdejo v stiski, lahko socialni delavci in delavke uporabijo vse tri glavne metode socialnega dela: socialno delo s posameznim primerom, socialno delo s skupino in skupnostno socialno delo.

V knjigi Uvod v socialno delo Milošević Arnold in Poštrak opisujeta omenjene metode socialnega dela.

Metoda socialnega dela s posameznim primerom je po Barkerju usmeritev, vrednotni sistem in vrsta prakse profesionalnih socialnih delavcev, pri katerih se psihosocialni, vedenjski in sistemski koncepti prenašajo v spretnosti za pomoč posameznikom in družinam pri reševanju osebnih, medosebnih, socialnoekonomskih in ekoloških problemov s pomočjo neposrednega (»face to face«) odnosa« (Baker 1995; v Milošević Arnold in Poštrak 2003: 103).

»Socialno delo s skupino je metoda socialnega dela, pri kateri je pomoč namenjena posameznikom v skupini. Njen cilj je ustvarjanje kakovostnega skupinskega življenja in je odvisen od potreb konkretne skupine. Skupinsko delo je zgodaj spoznalo, da ni dihotomije med posameznikom in skupino in da posamezniki prav s sodelovanjem lahko razvijejo svoje najvišje potencialne in občutek lastne vrednosti« (Konopka 1961; v Milošević Arnold in Poštrak 2003: 106).

Skupnostno socialno delo je po Skidmoreu in ostalih metoda intervencije, s katero se posamezniki, skupine in organizacije vključujejo v načrtovanje akcij, s katerimi vplivajo na socialne probleme. Ukvarja se z izboljševanjem razmer, razvojem in/ali spreminjanjem socialnih institucij ter vsebuje dva procesa: načrtovanje (odkrivanje problemskih področij, opredeljevanje problemov in iskanje rešitev) in organizacijo (razvijanje strategij, ki so potrebne za učinkovito akcijo) (Skidmore et al. 1991; v Milošević Arnold in Poštrak 2003: 108).

Socialni delavec ima na voljo znanje za ravnanje, da skupaj z uporabnikom, v tem primeru očetom, ki doživlja stiske, izbere primerno metodo socialnega dela, po kateri bo deloval. Od vsakega primera posebej je odvisno, ali se bosta socialni delavec in uporabnik raje odločila za proces pomoči in metodo dela s posameznikom, skupino ali skupnostjo.

Kot sem že pisala, je vloga enega družinskega člana odvisna od vloge drugega. V primeru, da si oče želi aktivnejše vloge pri vzgoji otrok, mati pa si ne želi sprememb, je malo možnosti, da bo prišlo do sprememb, zato je po mojem mnenju v takšnih primerih najprimernejše socialno delo s celotno družino.

1.7.1 Socialno delo z družino

Pomembno je, da socialna delavka z uporabniki že takoj, na začetku definira delovni odnos in sklene dogovor o sodelovanju. V delovnem odnosu so uporabniki in socialna delavka

sodelavci, ki soustvarjajo možne rešitve problema. Po Čačinovič Vogrinčič (2006: 17–21) bom povzela elemente delovnega odnosa.

1.7.1.1 Dogovor o sodelovanju

Ko pride družina na pogovor, najprej sklenejo dogovor o sodelovanju. Vsi udeleženci morajo pristati na sodelovanje tukaj in zdaj ter v času, ki jim je na voljo. Dogovorijo se, kdaj bodo srečanja potekala ter koliko časa jim bodo namenili. Poleg tega se morajo strinjati s tem, kako bodo delali. Naloga socialne delavke je, da vzpostavi varen prostor, kjer lahko vsak izmed družinskih članov pove svoje mnenje in kjer lahko soustvarjajo rešitev tukaj in zdaj.

1.7.1.2 Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev

Družinski člani raziskujejo vsak svoj delež v rešitvi, tako da vsak izmed udeležencev pove, kako lahko sam pripomore k rešitvi problema. K socialni delavki na primer pride družina, v kateri vsa hišna opravila postori mama, prav tako se tudi z otrokoma večinoma ukvarja sama. Počuti se preobremenjena, kljub temu pa očetu ne daje ravno spodbudnih znakov, ko ji priskoči na pomoč. Ko oče skuha kosilo, je po njenem mnenju prepozno na mizi, ko pomaga otrokom pri nalogi, je le-ta po njenem mnenju površno napisana. Socialna delavka vsakega družinskega člana povabi, da pove, katera rešitev bi bila po njegovem mnenju najprimernejša. Mati vidi rešitev v tem, da se mož bolj potruji. Oče vidi rešitev v tem, da mu žena pusti opravljati stvari na svoj način. Otroka pa predlagata, da bosta poizkusila nalogo narediti sama. Socialni delavki se zdi možna rešitev, da mama pohvali očeta, ko ji ta priskoči na pomoč, meni tudi, da se lahko otroka poskusita bolj potruditi pri domači nalogi ter priskočita staršem na pomoč pri gospodinjskih opravilih. Poleg tega predlaga, da otroka enkrat na teden popoldne preživita sama z očetom, da si bo lahko mama vzela nekaj uric samo zase.

1.7.1.3 Osebno vodenje

Socialni delavec vodi delovni odnos osebno. Raziskuje življenjski svet družinskih članov in usmerja k zaželenim rešitvam. Nadaljevala bom kar s primerom, ki sem ga uporabila že zgoraj. Socialni delavec pove, da pozna družino, ki ima podobne težave. Pove, da so oni problem rešili tako, da so večkrat povabili babico na obisk. Ona se je v času obiskov ukvarjala

z otroki, mama in oče pa sta ta čas skupaj opravljala gospodinjska opravila. Pripomni lahko, da so bili ti obiski za vse družinske člane koristni. Babica in otroka so se veselili obiskov, saj so se zelo zabavali, starša pa sta lahko postorila stvari v miru, brez napetosti. S tem, ko socialni delavec podeli svoje izkušnje in možne rešitve, deluje veliko bolj pristno, kot da bi le poslušal in deloval kot zunanji opazovalec, kot nekdo, ki se ga težave te družine ne tičejo.

Poleg teh so za uspešen delovni odnos pomembni še štirje koncepti socialnega dela. To so:

- Perspektiva moči – socialni delavec deluje tako, da v uporabnikih išče njihovo moč, vire za soustvarjanje rešitev.
- Etika udeležенosti – socialni delavec v delovnem odnosu ne išče edinih možnih rešitev in resnice, ampak raziskuje skupaj z uporabniki. Socialni delavec mora odstopiti od moči, ki mu ne pripada.
- Znanje za ravnanje – socialni delavec ima znanje za ravnanje, zato ne sme ostati brez besed. Socialni delavec zna:
 - vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos in kontekst socialno-delavskega razgovora;
 - podeliti strokovno znanje z uporabniki v procesu soustvarjanja interpretacij v razgovoru in tako omogočiti 'prevajanje' v osebni ali lokalni jezik in nazaj v jezik stroke za ustvarjanje nove zgodbe v raziskovanju rešitev.
- Ravnanje s sedanostjo ali koncept soprisotnosti – socialnega delavca usmerja v to, da je čas, ki je na voljo, najbolj dragocen čas v projektu pomoči. Koncept soprisotnosti pomeni, da socialni delavec ni le objektiven poslušalec zgodbe, ampak tudi spodbujevalec za ustvarjanje te zgodbe.

Pri delu z družino mora socialni delavec upoštevati tudi pluralnost družin v današnjem času. Za uspešno soustvarjanje rešitev z družinami, v katerih očetje doživljajo različne stiske, je potrebno tudi razumevanje različnih oblik družinskega življenja. Pomembno je, da je socialni delavec seznanjen s stiskami, ki jih očetje doživljajo zaradi sprememb, povezanih z njihovo vlogo, s stiskami, ki jih doživljajo očetje v istospolnih družinah, z doživljanjem stisk v enostarševskih družinah ...

1.7.2 Skupine za samopomoč

Za očete, ki se soočajo s stiskami, so lahko pomemben vir pomoči tudi skupine za samopomoč. Te skupine temeljijo na prepričanju, da lahko člani skupine učinkovito pomagajo drug drugemu.

Tanja Lamovec (1998: 104) opredeljuje skupine za samopomoč:

- majhne skupine,
- usmerjene so na problem,
- člani so enakopravni, razlike v statusu ne veljajo.
- imajo skupen cilj,
- delovanje je skupinsko,
- vodilno pravilo je pomagati drug drugemu,
- vodja je enak članom, le da skrbi za koordinacijo,
- temeljijo na osebni angažiranosti,
- vsak član je osebno odgovoren za svoje delo

Člani poročajo o naslednjih funkcijah samopomoči (po Lamovec 1998: 106):

- čustvena opora,
- navzočnost vzornikov,
- skupna ideologija,
- dostopnost ustreznih informacij,
- izmenjava izkušenj o načinih spoprijemanja s skupnim problemom,
- možnost pomagati drugim,
- druženje,

- občutek lastnega nadzora in obvladovanja.

V skupini za samopomoč, kjer bi se srečevali očetje, ki doživljajo stiske, bi lahko pomembno vlogo odigrali tudi socialni delavci.

Strokovnjaki morajo biti pri poseganju v skupino zelo pazljivi. Dokaj hitro se namreč zgodi, da nastanejo v skupini po vmešavanju strokovnjakov namesto enakopravnih hierarhični odnosi ali pa da strokovnjaki članom skupine za samopomoč vsilijo svoj način razmišljanja (Katz in Hermalin; v Lamovec 1998: 130–131).

Lamovec opozarja, da mora model samopomoči ostati drugačen od modela strokovne obravnave, saj ravno tisto, v čemer se samopomoč razlikuje, vpliva na večjo kakovost posameznikovega življenja (Lamovec 1998: 132).

Naloge strokovnjaka v skupini za samopomoč, ki ji prav tako opisuje Lamovec, so:

- 1) Poiskati osebe, ki bi jim koristilo sodelovanje v skupini.
- 2) Pomagati pri organizacijskih vidikih in pri določanju ciljev skupine. Cilji morajo biti specifični in prilagodljivi.
- 3) Varovati posamezne člane pred pritiskom skupine.
- 4) Opogumljati člane, da vztrajajo v skupini, če se pojavijo nesoglasja.
- 5) Pomagati pri razvijanju norm in pravil, ki omogočajo doseči zadani cilj.
- 6) Priznati vsak pozitiven dosežek članov in iskati načine za dviganje motivacije
- 7) Pospeševati pozitivno predstavo članov o lastnih sposobnostih.
- 8) Že od vsega začetka načrtovati svoj umik in postopno prenašati vedno več zadolžitev na člane skupine. Na koncu ima strokovnjak le še voljo svetovalca, vse ostale odločitve pa prepušča skupini.

A RAZISKAVA

A 2. PROBLEM

Vloga očeta se je skozi zgodovino spreminjala. Vedno so obstajala neka družbena pričakovanja, ki so vplivala na razvoj vloge očeta v določenem obdobju. Spremembe v gospodarskih, političnih in kulturnih dogajanjih so nenehno zahtevale od očetov, da svojo vlogo prilagodijo.

Danes se veliko govori o aktivnem, novem očetovstvu. Od očetov se pričakuje, da si s svojimi partnerkami enakovredno porazdelijo skrb za otroke ter hišna opravila. Današnji očetje so bili od svojih očetov deležni drugačne vzgoje. Danes pa se od njih pričakuje, da bodo prevzeli popolnoma drugačno vlogo, vendar se te vloge niso imeli kje naučiti. Poleg tega, da se očetje aktivnega očetovstva niso imeli priložnosti naučiti od svojih očetov, pa je v slovenskem prostoru tudi literatura, ki obravnava to problematiko, zelo redka. Medtem ko so skupine za pomoč ženskam v predporodnem in poporodnem obdobju že ustaljena praksa, so skupine, ki so namenjene očetom, bolj izjema kot pravilo (v tujini so že vrsto let ustaljena praksa).

S pomočjo raziskave sem želela izvedeti, kako vprašani vidijo svojo vlogo očeta ter kaj menijo o tem, kako jo vidi širša okolica, poleg tega pa, ali jim ta družbena pričakovanja predstavljajo obremenitev. Zanimalo me je tudi, če so se sami, odkar so postali očetje, že kdaj znašli v stiski ter če so se, za kakšno stisko je šlo. Zanimalo me je njihovo mnenje o tem, ali je še vedno za ženske bolj sprejemljivo, če jim svojo stisko pokažejo. Želela sem izvedeti, ali jih vloga očeta omejuje pri ostalih vlogah ter kako so sami v oporo partnerki in ona njim, ali menijo, da je njihova partnerka v vlogi matere bolj obremenjena kot so sami v vlogi očeta. Zanimalo me je tudi, ali menijo, da obstaja poporodna depresija tudi pri moških in bi se sami obrnili po pomoč v primeru stiske, povezane z vzgojo otrok. Nazadnje pa me je zanimalo še njihovo mnenje o tem, ali imamo v Sloveniji dovolj programov, ki so namenjeni očetom v stiski, ter kakšne programe si želijo v prihodnje.

Glavni namen raziskave je bil dobiti vpogled v to, kako vprašani moški doživljajo svojo vlogo očeta, če se kdaj v svoji vlogi znajdejo v stiski. Poleg tega pa me je najbolj zanimalo, če občutijo potrebo po strokovnih programih, ki bi bili namenjeni le očetom, ki se znajdejo v stiski.

A 3. METODA

A 3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna in poizvedovalna. Uporabila sem odprte intervjuje ter tako skušala pridobiti odgovore o lastnem doživljanju očetovske vloge ter morebitnih stiskah, ki se ob tem lahko pojavijo. Želela sem ugotoviti tudi, kako občutijo očetje to, kar družba definira kot pričakovano, ter kako se s tem soočajo.

A 3.2 SPREMENLJIVKE

Ker gre za kvalitativno raziskavo, nisem imela vnaprej določenih spremenljivk, temveč sem podatke razdelila na več tem, ki so me pri raziskovanju zanimale:

- socialno-ekonomski status
- družbeno definirana vloga očeta
- družbena pričakovanja kot potencialna obremenitev
- videnje lastne očetovske vloge v družini
- primerjava moški : ženske – družbeno izražanje stisk
- stiske, ki se pojavljajo pri novopečenih očetih
- doživete stiske glede lastne vloge očeta
- doživete spremembe po rojstvu otroka
- omejitve, ki jih vloga očeta prinaša
- morebiten pojav poporodne depresije pri moških
- definicija dobrega družinskega odnosa
- doživljanje stisk v partnerskem odnosu

- viri pomoči
- strokovna pomoč
- zaželeni programi pomoči

A 3.3 VIRI PODATKOV

Za raziskavo sem uporabila podatke, ki sem jih dobila z intervjuji s pomočjo vprašalnika odprtega tipa.

Vir podatkov so bili intervjuvanci, ki sem jih pridobila preko znancev.

A 3.4 POPULACIJA IN VZOREC

Ker me je zanimalo, kakšne so stiske, s katerimi se soočajo moški, ko postanejo očetje, sem si za kriterij postavila moške, ki so očetje otrok do treh let starosti, saj menim, da je to tisto obdobje, ko so spremembe načina življenja najopaznejše. Vzorec je bil priročen, saj sem preko znancev ter tudi društva Naravni začetki vzpostavila stik s petimi očeti, ki so spadali v zgoraj navedeno populacijo, ter so bili pripravljeni sodelovati. Očetje, ki sem jih spoznala preko znancev, prihajajo iz goriške regije. Intervjuvanec, ki sem ga spoznala preko društva Naravni začetki, pa iz ljubljanske regije. Intervjuje sem opravljala konec januarja 2009. Vprašanih je bilo 5 moških, starih od 25 do 36 let.

A 3.5 ZBIRANJE PODATKOV

Vseh pet intervjujev sem opravila osebno, in sicer štiri na domu intervjuvancev, enega pa na društvu Naravni začetki. Uporabila sem odprt vprašalnik, za katerega sem najprej opredelila

teme, ki so me zanimala, in nato na podlagi le-teh sestavila vprašanja. Odgovore vprašanih sem sproti zapisovala na vprašalnik.

A 3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Analizo empiričnega gradiva sem opravila s kvalitativno analizo.

Izbor relevantnih delov besedila in kodiranje izjav

Odgovore na vprašanja sem vsebinsko kodirala. Za vsakega intervjuvanca sem namreč oblikovala lastno tabelo z odgovori na vprašanja. Iz odgovorov, ki sem jih zapisala, sem izpisala dele besedila, ki so bili relevantni, torej so odgovarjali na zastavljena vprašanja, in jih zapisala v sosednji stolpec.

Tabela 1: Primer izbora relevantnega dela besedila

Odgovor	relevantni del besedila
Tudi mi se srečujemo s težavami pa pogosto tega ne povemo, ker ima partnerica dovolj svojih težav. Mislim da imamo enako težav kot one.	Tudi mi se srečujemo s težavami. Imamo enako težav kot one.

Ureditev izjav po kodah in združevanje v kategorije

Besedilo sem razdelila na vsebinske sklope tako, da sem posamezne izjave glede na vsebino razvrstila po temah, in sicer sem kot kategorije opredelila: socialno-ekonomski status, vlogo očeta, doživljanje stisk, partnerski odnos ter vire pomoči. Ponovno sem napisala kode in pod njimi izjave, ki spadajo pod isto kodo.

Tabela 2: Primer ureditve izjav po kodah

Socialno ekonomski status

<u>starost</u>	25 let 30 27 let 27 36
<u>izobrazba</u>	Mehanik Elektrotehnik Ekonomski tehnik Obdelovalec kovin Diplomirani strojni inženir
<u>zaposlitev</u>	Stalna kot gasilec Stalna Študent Stalna kot upravljalet težke mehanizacije Stalna v Iskri Avtoelektrika
<u>število in starost otrok</u>	1; 3 mesece 1 ;8 mesecev 1; 15 mesecev 1; 2 leti 2; 2,5 leti, 6 mesecev

<u>zakonski stan</u>	Neporočen, v zvezi 3 leta Neporočen, v zvezi 5 let Poročen Poročen Neporočen, živim s partnerico
<u>stanovanjske</u> <u>razmere</u>	S punco in otrokom v hiši staršev. Najeto stanovanje Garsonjera (40m²) v skupnem gospodinjstvu s starši Pri starših od žene v enosobnem stanovanju Dvosobno stanovanje

Tabela 3 : Seznam nadrednih kategorij

Starost izobrazba zaposlitev število in starost otrok zakonski stan stanovanjske razmere	socialno ekonomski status
Družbeno določena vloga Pričakovanja družbe kot obremenitev Lastna vloga očeta v družini	vloga očeta
Eneupravnost z ženskami glede izražanja stisk Stiske s katerimi se soočajo moški v vlogi očetov	doživljanje stisk

Lastne stiske in njihovo doživljanje Doživete spremembe po rojstvu otroka Omejitve v vlogi očeta Obstoj poporodne depresije proži moških	
dejavniki dobrega družinskega odnosa pomoč in opora, ki jo kot partner nudite glede skrbi za otroka pomoč in opora, ki jo s strani partnerke dobite glede skrbi za otroka imajo ženske več težav v vlogi starša	partnerski odnos
Način vzgoje vaših staršev Kam se obrnete po nasvete glede vzgoje otrok Strokovna pomoč kje bi jo poiskali Obstoj programov pomoči namenjenih le očetom	viri pomoči

A 4. REZULTATI (UGOTOVITVE)

Socialnoekonomski status

Intervjuvanci so stari od 25 do 36 let. Večina jih ima srednješolsko, eden ima fakultetno izobrazbo. Večina je zaposlena, medtem ko je eden izmed njih še študent. Večina intervjuvancev ima le enega otroka, le eden ima dva, otroci so stari od treh mesecev do dveh let in pol. Dva izmed vprašanih sta poročena, ostali trije živijo v izvenzakonski skupnosti. Trije izmed vprašanih živijo v gospodinjstvu skupaj s starši, bodisi lastnimi ali ženinimi, dve družini pa živita v samostojnem gospodinjstvu.

Vloga očeta

Večina vprašanih meni, da družba določa očetu nalogo, da finančno skrbi za svojo družino (*Da finančno vzdržujem družino, da nudim otroku najboljše.*). Poleg tega mora biti v oporo partnerki, se z njo dobro razumeti ter preživeti čim več časa z družino (*Da se dobro razumem z ženo in sem otroku za vzgled.*). Nekateri so prav tako poudarili, da se od njih pričakuje, da se otroku posvečajo, so mu za vzgled, eden od vprašanih meni tudi, da je njegova vloga, da je prisoten na vseh področjih otrokovega udejstvovanja.

Vsi razen enega so mnenja, da jim ta družbena pričakovanja predstavljajo obremenitev (*Najbrž, da mi predstavljajo. Zmeraj več je nekih vlog, ki jih ima oče, in če nisi prisoten, lahko otrok marsikaj zamudi. S tega stališča mi predstavlja obremenitev. Se bojim, da bom kaj naredil narobe.*).

Večina vidi svojo vlogo očeta v tem, da poskrbijo za otroka oz. da so v pomoč partnerki glede nege in vzgoje ter da preživijo čim več časa skupaj (*Najpomembneje je, da stojim punci ob strani in ji pomagam pri skrbi za otroka. Da finančno skrbim za družino. Da preživim čim več časa z njima.*). Nekateri menijo, da je pomembno tudi, da finančno poskrbijo za družino in so otroku za vzgled ter mu nudijo ljubeče okolje.

Doživljanje stisk

Večina vprašanih meni, da ženske lažje izražajo stisko, ker je to družbeno bolj pričakovano in sprejemljivo (*Ne. Ženske lažje izražajo svoje stiske in tudi družba jih zaradi tega ne obsoja kot bi moške.*).

Glede stisk, s katerimi se moški soočajo, ko postanejo očetje, se mnenja vprašanih delijo na stiske, povezane z nego otroka, kot so hranjenje, previjanje, kopanje, ter na tiste, ki so mnenja, da je stiska povezana z novo situacijo in novimi nalogami, katere težko sprejemajo ali pa se bojijo, da jim ne bodo kos (*Se težko postavijo v vlogo očeta oziroma se še ne zavedajo, da so postali očetje, in rabijo čas, da to ugotovijo.*).

Sami so se spopadli s podobnimi stiskami, nekateri izmed njih so poudarili pomanjkanje prostega časa, prostorsko stisko ter občutke nemoči glede novih situacij (*Ja. V stiski glede tega, če bom vsemu kos.*).

Le eden izmed vprašanih pri sebi po rojstvu otroka ni opazil nobenih sprememb, preostali so opisovali razdražljivost, neprespanost ter tudi občutljivost (*Spim veliko manj. Sem bolj živčen in razdražljiv.*).

Večina je v vlogi očeta kot omejitev doživela pomanjkanje časa zase in prijatelje ter tudi partnerko (*Ja. Manj se družim s prijatelji, bolj moram paziti na denar, da bo za njiju dovolj.*). Nekateri pa so kot omejitev omenili tudi to, da ne morejo več zapravljati denarja za stvari, ki jih veselijo, saj je potrebno najprej pomisliti na otroka.

Vsi vprašani so zanikali obstoj poporodne depresije, le eden je bil mnenja, da neke vrste depresija (sicer ne poporodna) obstaja v smislu slabe volje, ki je posledica razdražljivosti in neprespanosti (*Obstaja neke vrste depresija, ki se verjetno kaže v utrujenosti in izčrpanju, zaradi tega si lahko slabe volje.*).

Partnerski odnos

Kot dejavnik dobrega družinskega odnosa je večina omenila dober partnerski odnos, kjer si pomagaš pri skrbi za otroka in se ne kregaš. Omenili so tudi čim več preživljanja časa skupaj ter nekateri tudi urejeno finančno stanje (*Da se dobro razumeš s partnerjem in se ne kregaš,*

da imaš kje živeti, da imaš dovolj denarja za stvari, ki jih otrok rabi, in da imaš koga, ki ti lahko otroka ima v varstvu, kadar to rabiš.).

Partnerki pomagajo tako, da skrbijo za nego otroka (previjanje, hranjenje, vožnja v vrtec), eden izmed vprašanih je povedal, da partnerko razbremeni tako, da sam poskrbi za otroka, ko pride iz službe, in ji s tem omogoči nekaj prostega časa (*Čim več časa poskušam preživeti z njo in z otrokom. Vprašam jo, če kaj potrebuje. Ko pridem iz službe, preživim nekaj časa sam z otrokom, da ima tudi ona nekaj časa samo zase.*).

Skoraj vsi so bili podobnega mnenja, da je njim partnerka v oporo tako, da jih pouči in jim pokaže kaj glede otroka, česar ne znajo (*Pove mi, ko naredim kaj narobe. Pokaže mi, kako je prav.*). Eden izmed vprašanih pa je omenil, da mu partnerka po službi omogoči, da se odpočije ali naspí, s tem da se z otrokom kam odpravi.

Glede težav, ki spremljajo rojstvo otroka, so vprašani deljenih mnenj, in sicer skoraj polovica jih meni, da imajo moški enako težav kot ženske (*Tudi mi se srečujemo s težavami. Imamo enako težav kot one.*). Eden meni, da se ženske soočajo z manj težavami, ker se z njimi lažje spopadajo, saj dobijo nasvete z vseh strani. Dva menita, da imajo ženske več težav predvsem zato, ker nosijo in rodijo otroka (*Imajo več težav, saj je na njih breme nošenja in rojstva otroka ter vse hormonske spremembe, ki zraven prinesejo težave. Se pa s temi težavami bolje soočajo, ker jim je vloga bolj pisana na kožo in imajo oporo in nasvete z vseh strani.*).

Viri pomoči

Vsi vprašani vzgajajo otroka po svojih načelih, trije izmed njih pa upoštevajo tudi nasvete oz. način vzgoje svojih staršev. Dva vprašana ne sledita vzgoji lastnih staršev, ker se jim le-ta zdi neustrezna (*Mislim, da ne bo. Mene je oče marsikdaj udaril, ko sem naredil kaj narobe, jaz pa hčerke ne bom, ker se ne strinjam s fizičnim kaznovanjem.*).

Večina vprašanih se torej po nasvet o vzgoji obrne na svoje starše, nekateri pa za nasvet vprašajo stare starše, prijatelje, pedagoga, zdravnika ... (*K starim staršem ali svojim staršem in če je huje, pa k pediatru.*).

Glede iskanja strokovne pomoči v primeru stiske so mnenja deljena, in sicer bi jo nekateri poiskali, večina pa bi se najprej obrnila na partnerja oz. svojce *Če bi bila stiska res velik,a bi jo poiskal. Ne vem, kje. Ne vem, če kaj takega obstaja.*).

Nihče izmed vprašanih ni slišal za programe pomoči, ki bi bili namenjeni samo očetom. Nekateri izmed njih poznajo programe, ki so namenjeni obema od staršev skupaj *(Obstajajo predavanja, kjer lahko prideš skupaj z ženo poslušat kakšne stvari o negi ali vzgoji otroka. Da bi bilo pa namenjeno samo moškim, nisem še slišal, kar pomeni, da jih verjetno ne obstaja dovolj. Večina programov je namenjena ženskam.)*.

Očetje si želijo programov, ki bi bili namenjeni samo njim (oddaje, forumi, skupine za bodoče očete, šola za bodoče očete ...) *(Za pomoč v stiski, kako biti dober oče, kako vzgajati otroka.)*.

Ugotovitve

Z raziskavo sem ugotovila, da se pri moških pojavljajo stiske, povezane z vlogo očetov, katerih pa navzven ne izražajo, in sicer zato, da ne bi obremenili partnerice oz. ker je tudi v današnjih časih za moške to še vedno skoraj nesprejemljivo. Družbena pričakovanja jim predstavljajo obremenitev, a jim kljub temu v precejšnji meri sledijo. Oporo glede svoje vloge najdejo predvsem pri partnerkah ter starših. Po njihovem mnenju naj ne bi bilo dovolj strokovnih programov, namenjenih le njim, si jih pa želijo.

A 4.1 POSKUSNA TEORIJA

Vprašani vidijo svojo vlogo v družini podobno, kot od njih pričakuje družba. Njihova vloga, ki je v neki meri tudi posledica družbenih pričakovanj, naj bi bila finančna skrb za družino, opora partnerki in skrb za otroka. Vsem vprašanim predstavljajo družbena pričakovanja obremenitev. Omenjeno potrjuje strokovno razumevanje, da vsak posameznik v neki vlogi ponotranji pričakovanja in norme delovanja, ki jih vsebuje ustrezni socialni položaj in se socialna vloga ne sprejema kot dejstvo, temveč se gradi v soglasju z vlogami drugih ljudi. Drug drugemu in sami sebi ustvarjamo socialne vloge (Poljšak Škraban 2001: 414–415).

Vprašani menijo, da ženske lažje izražajo stiske, ki jih doživljajo ob rojstvu otroka, saj je to z njihove strani družbeno bolj sprejemljivo. Opisano mnenje lahko navežem na odgovor mag. Nevenke Podgornik, asistentke in raziskovalke ter predstojnice Nacionalnega inštituta za psihoterapijo na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici, ko ji je novinarka zastavila vprašanje o tem, ali se k strokovnjaku po pomoč prej odpravijo ženske ali moški. Odgovorila je: »Službe pomoči - socialne in zdravstvene službe - še vedno beležijo občutno večji delež žensk, ki pridejo po pomoč zaradi težav v družini. Nikakor pa ne smemo reči, da moški niso zaradi porušenih odnosov nesrečni. Le rešujejo probleme in izražajo stiske, tudi glede na spol, na sprejemljivejši način« ([http 4](#)).

Sami so se znašli v stiski predvsem zaradi nove situacije, saj so se bali, da ne bodo kos vsem nalogam. Opazili so, da so po rojstvu otroka včasih bolj razdražljivi, neprespani in občutljivejši. Kot glavne omejitve, ki naj bi jih prineslo rojstvo otroka, so naštevati, da nimajo več dovolj prostega časa zase in prijatelje ter da morajo biti bolj pazljivi pri zapravljanju denarja. Tuji viri ([http 3](#)) navajajo celo dejstvo, da so tudi moški dovzetni za pojav poporodne depresije, ki naj bi bila posledica spremenjenega načina življenja, nove situacije, v kateri se znajdejo. Omenjeni vir navaja naslednje znake poporodne depresije pri moških: povečana jeza in konfliktnost, povišana uporaba alkohola ali drog, razdražljivost, agresivnost, izguba ali pridobivanje teže, želja po izolaciji od družine in prijateljev, občutek nemoči, psihosomatska obolenja, težave s koncentracijo, težave s spanjem ter zakopanost v delo.

Partnerki so v oporo predvsem tako, da skrbijo za otroka, da ima medtem partnerka nekaj časa samo zase. Sami pa doživljajo oporo s strani partnerk v tem, da jim priskočijo na pomoč pri skrbi za otroka, kadar semi česa ne znajo. Nekateri menijo, da se ženske ob rojstvu otroka srečajo z več težavami ravno zato, ker so pač rodile. Brajša (1987 :75-76) naštetu strokovno pojasnjuje: »Dejstvo, da se otrok v njem ne razvija telesno in ga ne rodi on, ne zmanjšuje očetovega pomena, kot tudi ne zmanjšuje njegovih pravic in obveznosti pri nastanku novega človeškega bitja. S pretiranim poudarjanjem in razširjanjem biološkega in nezamenljivosti materinstva še na vsa ostala področja otrokovega razvoja očeta povsem zanemarjamo in ga potiskamo na obrobje dogajanja ali pa mu pripisujemo posredno, drugotno nalogo, da zagotavlja prostorske, materialne in finančne pogoje za neoviran potek nosečnosti, poroda in nege dojenčka.«

Očetje se po pomoč obrnejo k svojim staršem, prijateljem, partnerjem, pediatrom... Večina bi se po strokovno pomoč zatekla le v primeru, ko ne bi bilo drugega izhoda. Vsi vprašani si

želiyo programe namenjene le očetom, za katere pa še niso slišali. Tudi Zavrlova (1999:223) opozarja, da so očetje v neki raziskavi poudarili, da je očetovstvo bolj zahtevna naloga, kot so pričakovali, da se nimajo kam obrniti po nasvet in da so se največkrat učili na svojih napakah.

A 5. SKLEPI

Skozi raziskovanje o tem, s kakšnimi stiskami se moški soočajo v vlogi očetov, sem ugotovila:

- Družba definira vlogo očeta kot tistega, ki finančno skrbi za družino, obenem pa preživlja veliko časa s partnerko in otrokom ter je kot oče odgovoren in otroku za vzgled.
- Družbena pričakovanja predstavljajo večini očetov obremenitev, saj je njihova prisotnost povsod zaradi službe nemogoča, kar pomeni, da je časovno težko uskladiti delo in prisotnost na vseh otrokovih področjih.
- Svojo starševsko vlogo v družini vidijo v tem, da skrbijo in pomagajo pri negi in vzgoji otroka ter preživijo veliko časa s svojo družino, da otrok odrašča v ljubečem okolju ter da družino materialno podpirajo in so odgovorni.
- Mnenje glede enakopravnosti izražanja stisk v družbi je deljeno, in sicer so nekateri očetje mnenja, da so si z ženskami enakopravni glede izražanja stisk, tisti, ki menijo, da ženske lažje izražajo stiske, vidijo to predvsem v tem, ker jim družba to dopušča. Moški, ki mislijo, da si z ženskami niso enakopravni glede izražanja stisk, so takega mnenja zato, ker so jih vzgajali kot močne in kot tiste, ki so steber družine, zato stisk ne kažejo, da jih družba ne bi dojemala kot slabotne ali »čudne«.
- Stiske, s katerimi se soočajo moški v vlogi očetov, so, kako sprejeti novo vlogo in novo situacijo, strah pred tem, da novi nalogi ne bodo kos, ter stiske, povezane z nego otroka, kot so hranjenje, previjanje, pa tudi lastne stiske, kot so neprespanost in usklajevanje obveznosti doma in v službi.
- Z navedenimi stiskami so se soočili tudi vprašani očetje, torej s tem, če bodo vsemu kos, če bodo znali ravnati z otrokom ter s pomanjkanjem časa.
- Po rojstvu otroka so moški pri sebi opazili naslednje spremembe: razdražljivost (živčnost), neprespanost, občutljivost, utrujenost, izčrpanost (tako fizično kot psihično), pomanjkanje oz. povečanje apetita.

- Kot omejitve v vlogi očeta vidijo predvsem v tem, da imajo manj časa za druženje s prijatelji ali manj možnosti, da so sami s partnerji, ter manj časa za lastne konjičke. Omejitev pa vidijo tudi v temu, da ne morejo več zapravljati denarja za stvari, ki bi jih želeli imeti, saj je potrebno najprej pomisliti na otroka.
- Večina moških ne priznava obstoja poporodne depresije pri moških, za njo še niso slišali. Kljub temu eden izmed vprašanih meni, da mogoče obstaja neke vrste depresije, ki se kaže v slabi volji.
- Kot dejavnike dobrega družinskega odnosa so očetje navedli naslednje: dober partnerski odnos, torej da se s partnerjem ne prepiraš in se o vsem odkrito pogovoriš, urejeno finančno stanje, preživljanje prostega časa skupaj z družino, vzajemna pomoč pa tudi urejene stanovanjske razmere ter varstvo za otroka.
- Očetje so v oporo svojim partnerkam na način, da poskrbijo za vse, kar je v zvezi z nego in vzgojo otroka, da prinesejo, kar partner potrebuje, da preživijo veliko časa skupaj ter tudi da partnerko potolažijo, ko ji je hudo.
- Sami prejemajo od partnerk oporo v smislu, da jim partnerke pokažejo in jih naučijo vsega, kar je v zvezi z nego in skrbjo za otroka.
- Moški menijo, da imajo ženske s starševsko vlogo enako, manj ali več težav kot moški. Več težav se kaže v tem, da morajo ženske nositi in roditi otroka, skrbeti zanj, vstajati ponoči, manj težav pa v tem, da imajo več opore in nasvetov iz okolice in se zato s težavami lažje soočajo. Moški iz okolice ne dobijo toliko podpore, zato se s težavami soočajo teže.
- Moški vzgajajo otroke po lastnih načelih oz. v dogovarjanju s partnerko, nekateri upoštevajo vzgojo lastnih staršev. Tisti, ki se ne zgledujejo po vzgoji lastnih staršev, menijo, da je bila le-ta neustrezna, npr. fizično kaznovanje ali dejstvo, da očeta ni bilo nikoli doma.
- Za nasvet glede vzgoje se moški obrnejo na svoje starše, partnerko, prijatelje, stare starše.
- V primeru velike stiske se verjetno ne bi obrnili na strokovno pomoč oz. bi se najprej pogovorili s partnerko ali starši. Nekateri bi pobrskali po literaturi, internetu, le eden

dopušča možnost obiska psihoterapevta ali skupine za samopomoč, a le v primeru res velike stiske.

- Očetje ne poznajo programov pomoči, ki bi bili namenjeni le njim. Če že poznajo programe, so taki, ki so namenjeni obema od staršev skupaj.
- Očetje si želijo programov, ki bi bili namenjeni le njim, in sicer: šolo za bodoče očete, program za pomoč v stiski (kako biti dober oče, kako vzgajati otroka), skupino za pomoč, namenjeno le moškim (pred in po rojstvu otroka), kjer bi jih poučili o negi otroka, oddajo, namenjeno le očetom, več forumov za očete.

A 6. PREDLOGI

- Predlagam, da začne v Sloveniji delovati več skupin namenjenih le očetom, ki se znajdejo ob rojstvu otroka v stiski ali pa si želijo le izvedeti kaj novega.
- Predlagam več forumov, kjer bi moški izmenjevali mnenja in izkušnje glede rojstva in vzgoje otrok.
- Predlagam več televizijskih in radijskih oddaj, namenjenih očetom.
- Predlagam več literature in revij s tematiko, ki je povezana z vlogo očeta v sodobni družbi.
- Ženskam predlagam, da svoje partnerje spodbujajo pri enakovrednem vključevanju v otrokovo življenje.
- Že obstoječim skupinam, ki so namenjene očetom, predlagam, da se bolj posvetijo temam, ki zajemajo stiske, ki jih doživljajo oni sami (tako da bodo te skupine res namenjene njim samim, da ne bodo le polne nasvetov, kako biti čim bolj v oporo partnerki in otroku).

B RAZISKAVA

B 2. PROBLEM

S prvo raziskavo sem želela pridobiti poglobljene odgovore na zastavljena vprašanja. Na vprašanja je odgovarjalo pet intervjuvancev, zato tako pridobljenih rezultatov nisem mogla posplošiti. S to raziskavo sem želela ugotoviti, ali odgovori petih intervjuvancev iz prejšnje raziskave veljajo tudi za nekoliko širši krog očetov. Zanimalo me je torej, če se teh 53 očetov strinja z odgovori prejšnjih petih intervjuvancev ter v kolikšni meri se z odgovori strinjajo oziroma nestrinjajo.

B 3. METODA

B 3.1 VRSTA RAZISKAVE

Uporabila sem kvantitativno deskriptivno metodo raziskave.

B 3.2 SPREMENLJIVKE

Vprašalnik je sestavljen iz petnajstih trditev zaprtega tipa. Te trditve so sklepi iz prejšnje raziskave. Anketiranci so izrazili svoje stališče do trditve, tako da so izbrali eno od petih vrednosti. Izbirali so med:

- sploh se ne strinjam – SNS
- se ne strinjam – NS
- sem nevtralen – N
- se strinjam – S
- se zelo strinjam – ZS

Trditve, o katerih so anketiranci izražali svoja stališča, so bile naslednje:

- 1) Družba definira vlogo očeta kot tistega, ki finančno skrbi za družino, obenem pa preživi veliko časa s partnerko in otroki.
- 2) Družbena pričakovanja vam predstavljajo obremenitev, saj je težko uskladiti službene obveznosti in skrb za otroke.

- 3) Svojo vlogo očeta vidite v tem, da skrbite za otroka, pomagajte partnerki ter družino materialno podpirate.
- 4) Ženske lažje izražajo stiske, ki jih doživljajo v vlogi matere.
- 5) Stiske, ki jih doživljate v vlogi očeta, so povezane z novo situacijo, v kateri ste se znašli, ter s strahovi, da novonastali situaciji ne boste kos.
- 6) Po rojstvu otroka ste opazili naslednje spremembe: razdražljivost, neprespanost, občutljivost, izčrpanost, pomanjkanje apetita.
- 7) Vloga očeta vam predstavlja naslednje omejitve: manj časa za druženje s prijatelji, manj časa preživite sami s partnerko, manj časa imate zase, za svoje konjičke.
- 8) Poporodna depresija pri moških ne obstaja.
- 9) Partnerki ste v oporo tako, da skrbite za nego in vzgojo otroka, preživite veliko časa skupaj z njo ter jo potolažite, ko ji je hudo.
- 10) Partnerka je vam v oporo tako, da vam pokaže, če česa ne znate v zvezi s skrbjo za otroka.
- 11) Ženske dobijo več opore in nasvetov, zato imajo pri vzgoji otrok manj težav.
- 12) Za nasvete v zvezi z vzgojo največkrat vprašate starše, partnerko in prijatelje.
- 13) V primeru, da bi se znašli v vlogi očeta v veliki stiski, bi pomoč raje poiskali pri družini in prijateljih, kot da bi poiskali strokovno pomoč.
- 14) Poznate le programe za starše, ki so namenjeni obema od staršev, ali pa programe, ki so namenjeni le materam.
- 15) Želite si programe za pomoč očetom, ki se znajdejo v stiski.

B 3.3 VIRI PODATKOV

Za raziskavo sem uporabila anketni vprašalnik. Podatke sem zbirala od 13. avgusta do 25. septembra 2009. Vir podatkov so anketiranci, ki so se odločili za izpolnjevanje ankete.

B 3.4 POPULACIJA IN VZOREC

Pri izpolnjevanju ankete je sodelovalo 53 moških, ki imajo otroke, stare do treh let. Vzorec je bil priročen, saj sem očete, ki so bili pripravljeni izpolnjevati anketo, pridobila prek znancev. Očetje prihajajo iz celotnega območja Slovenije. Stari so od 21 do 38 let.

B 3.5 ZBIRANJE PODATKOV

Anketni vprašalnik sem po predhodnem dogovoru za sodelovanje štiridesetim očetom poslala po elektronski pošti, trinajstim očetom pa sem ga posredovala osebno. Ko sem imela zbrane vse odgovore, sem začela z obdelavo podatkov.

B 3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

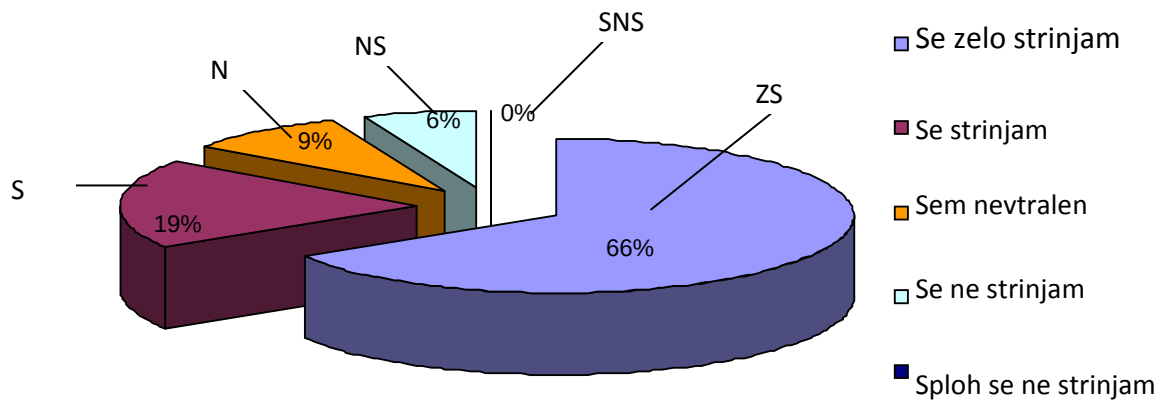
Podatke sem obdelala s kvantitativno analizo. Zanimalo me je, v kolikšni meri se vprašani strinjajo z odgovori prejšnjih petih intervjuvancev. Pri vsakem odgovoru sem preštela, koliko vprašanih je obkrožilo SNS, NS, N, S in ZS.

HIPOTEZA: Velika večina intervjuvancev, 70%, bo izrazila strinjanje s stališči intervjuvancev v prvi raziskavi.

B 4. REZULTATI (UGOTOVITVE)

Graf 1

”Družba definira vlogo očeta kot tistega, ki finančno skrbi za družino, obenem pa preživi veliko časa s partnerko in otroki”

Pri prvi trditvi ”Družba definira vlogo očeta kot tistega, ki finančno skrbi za družino, obenem pa preživi veliko časa s partnerko in otroki” 66% obkrožilo ZS, 19 % S, 9 % N, 6 NS ter 0 % SNS.

Pri H_0 : $P = 70$

P - populacijski odstotek

P-odstotek dobljen na vzorcu

Stopnja tveganja: 0,05.

Kritično področje: $\alpha = 2p = 0,05$

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{84,91 \cdot 15,09}{53}} = \sqrt{24,18} = 4,92$$

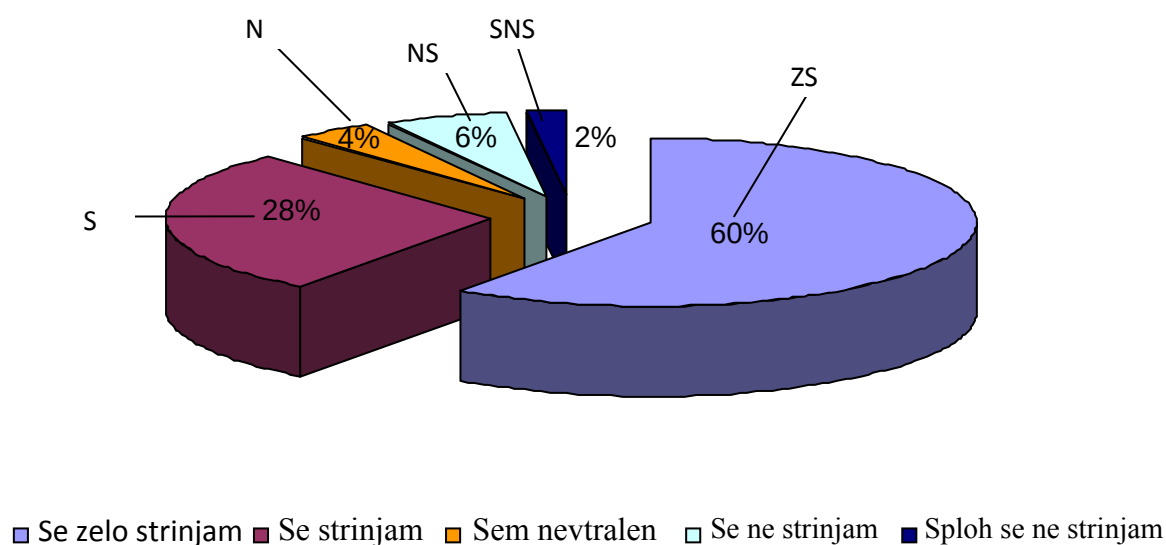
$$z = \frac{P - P_0}{s_p} = \frac{84,91 - 70}{4,92} = \frac{14,91}{4,92} = 3,03$$

$$z = 3,03 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 2

”Družbena pričakovanja vam predstavljajo obremenitev, saj je težko uskladiti službene obveznosti in skrb za otroke”

Pri drugi trditvi *Družbena pričakovanja vam predstavljajo obremenitev, saj je težko uskladiti službene obveznosti in skrb za otroke* je 60% vprašanih obkrožilo ZS, 28% S, 4% N, 6% NS in 2% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{88,68 \cdot 11,32}{53}} = 4,35$$

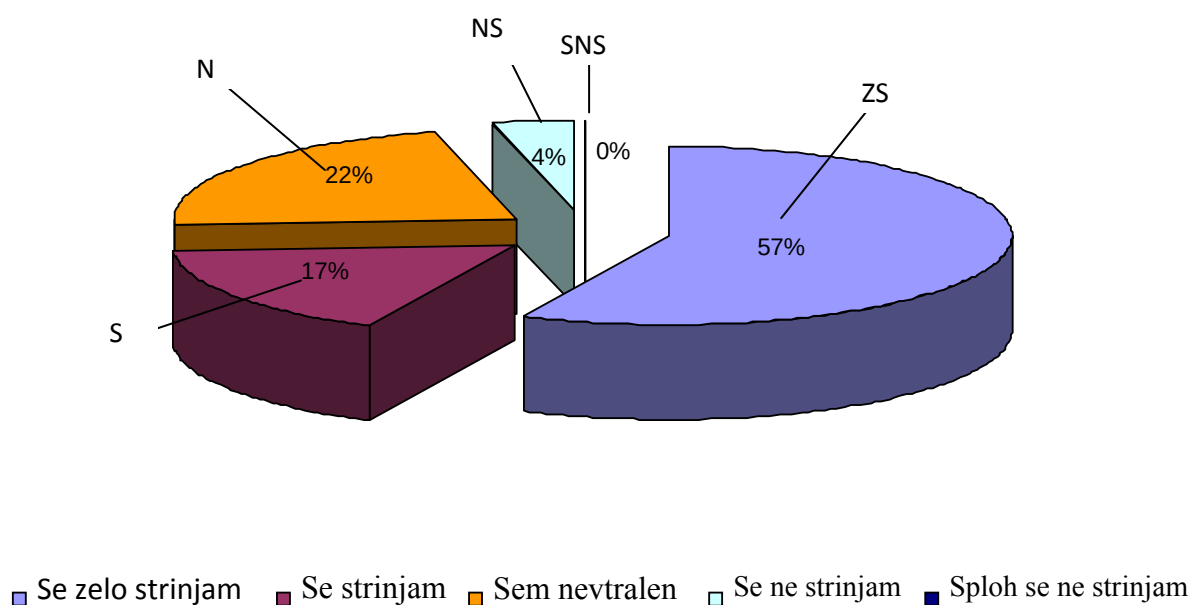
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{88,68 - 70}{4,35} = 4,29$$

$$z = 4,29 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 3

”Svojo vlogo očeta vidite v tem, da skrbite za otroka, pomagajte partnerki ter družino materialno podpirate”

Pri tretji trditvi *Svojo vlogo očeta vidite v tem, da skrbite za otroka, pomagajte partnerki ter družino materialno podpirate*, je 57% vprašanih obkrožilo ZS, 17% S, 22% N, 4% NS in 0 SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{73,58 \cdot 26,42}{53}} = 6,06$$

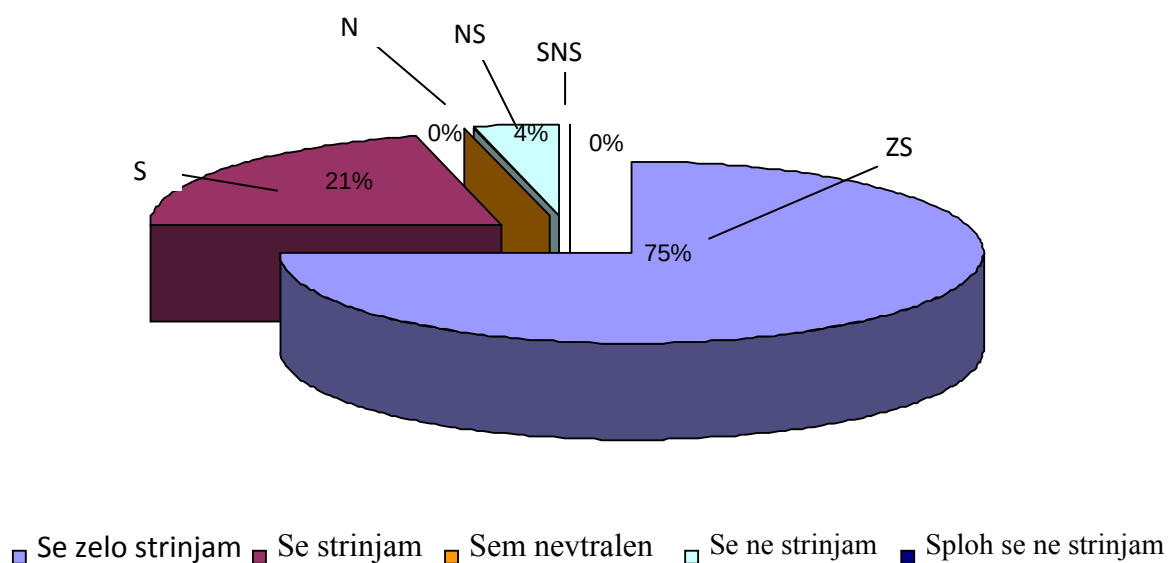
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{73,58 - 70}{6,06} = 0,59$$

$$z = 0,59 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Graf 4

”Ženske laže izražajo stiske, ki jih doživljajo v vlogi matere”

Pri četrti trditvi *Ženske laže izražajo stiske, ki jih doživljajo v vlogi matere* je 75% vprašanih obkrožilo ZS, 21% S, 0% N, 4% NS in 0% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{96,23 \cdot 3,77}{53}} = 2,62$$

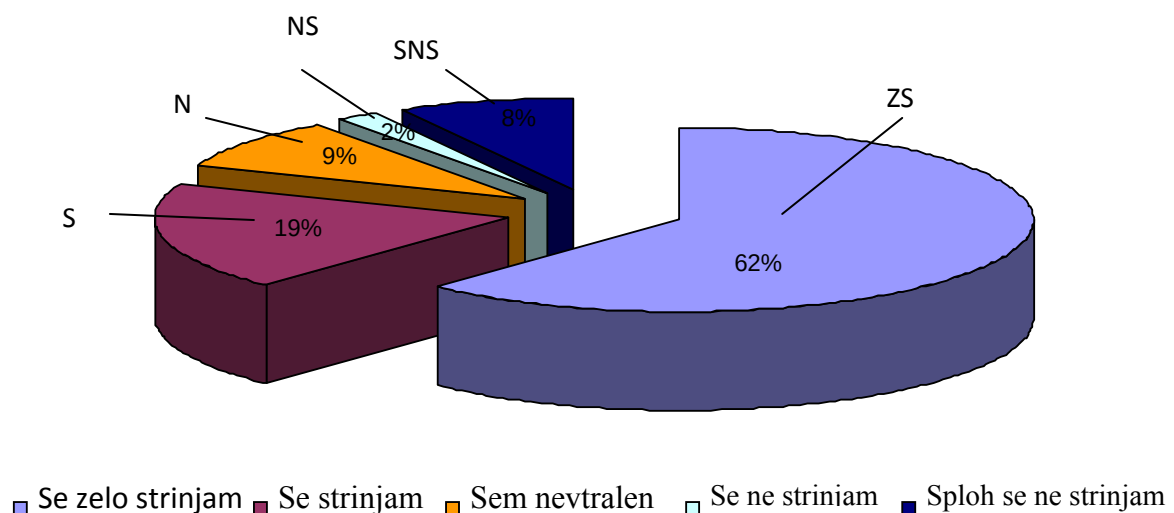
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{96,23 - 70}{2,62} = 10,01$$

$$z = 10,01 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 5

”Stiske, ki jih doživljate v vlogi očeta, so povezane z novo situacijo, v kateri ste se znašli, ter s strahovi, da novonastali situaciji ne boste kos”

Pri peti trditvi *Stiske, ki jih doživljate v vlogi očeta, so povezane z novo situacijo, v kateri ste se znašli, ter s strahovi, da novonastali situaciji ne boste kos* je 53% vprašanih obkrožilo ZS, 19% S, 9% N, 2% NS in 8% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{81,13 \cdot 18,87}{53}} = 5,37$$

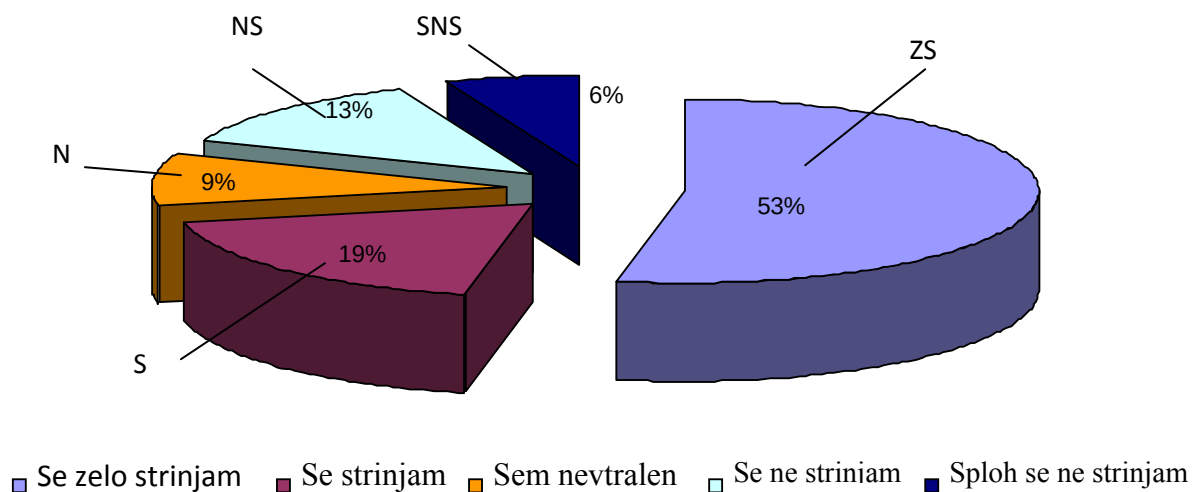
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{81,13 - 70}{5,37} = 2,07$$

$$z = 2,07 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 6

” Po rojstvu otroka ste opazili naslednje spremembe: razdražljivost, neprespanost, občutljivost, izčrpanost, pomanjkanje apetita ”

Pri šesti trditvi *Po rojstvu otroka ste opazili naslednje spremembe: razdražljivost, neprespanost, občutljivost, izčrpanost, pomanjkanje apetita* je 53% vprašanih obkrožilo ZS, 19% S, 9% N, 13% NS in 6% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{71,70 \cdot 28,3}{53}} = 6,19$$

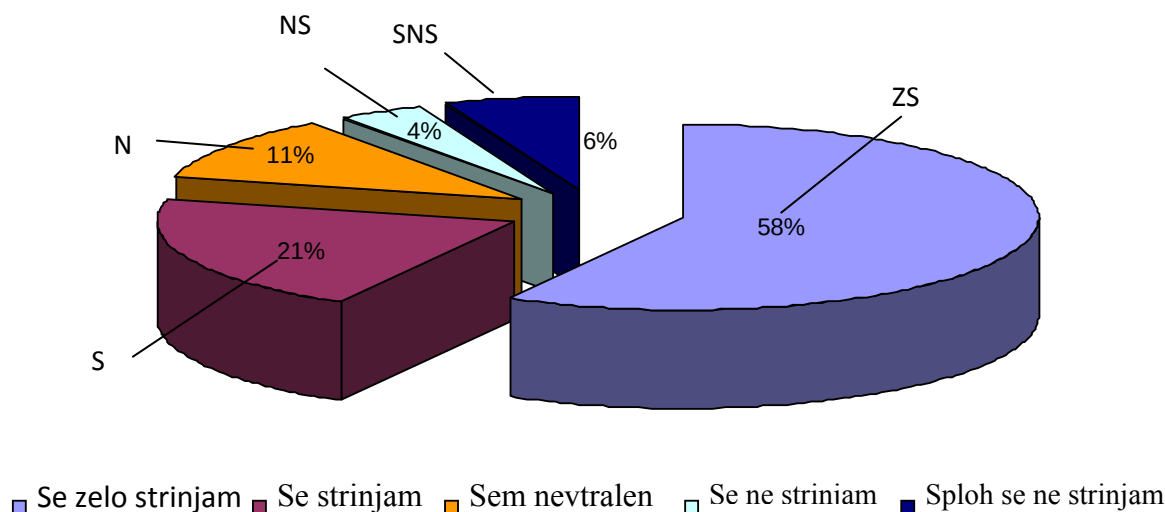
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{71,70 - 70}{6,19} = 0,27$$

$$z = 0,27 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Graf 7

”Vloga očeta vam predstavlja naslednje omejitve: manj časa za druženje s prijatelji, manj časa preživite sami s partnerko, manj časa imate zase, za svoje konjičke”

Pri sedmi trditvi *Vloga očeta vam predstavlja naslednje omejitve: manj časa za druženje s prijatelji, manj časa preživite sami s partnerko, manj časa imate zase, za svoje konjičke* je 58% vprašanih odgovorilo ZS, 21% S, 11% N, 4% NS in 6% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{79,25 \cdot 20,75}{53}} = 5,57$$

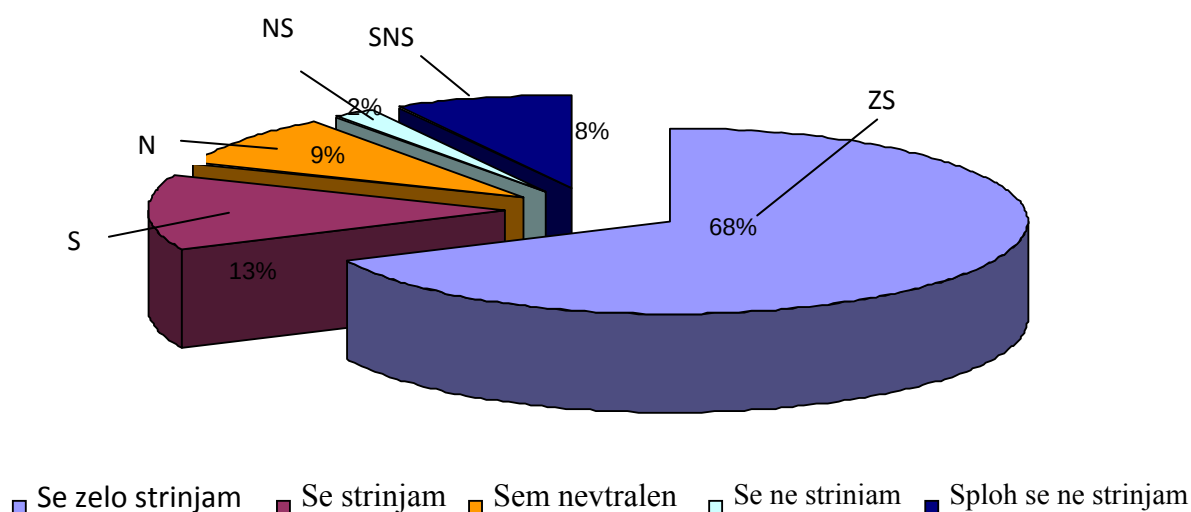
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{79,25 - 70}{5,57} = 1,66$$

$$z = 1,66 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Graf 8

”Poporodna depresija pri moških ne obstaja”

Pri osmi trditvi *Poporodna depresija pri moških ne obstaja* je 68% vprašanih obkrožilo ZS, 13% S, 9% N, 2% NS in 8% SNS.

Standardno napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{81,13 \cdot 18,87}{53}} = 5,37$$

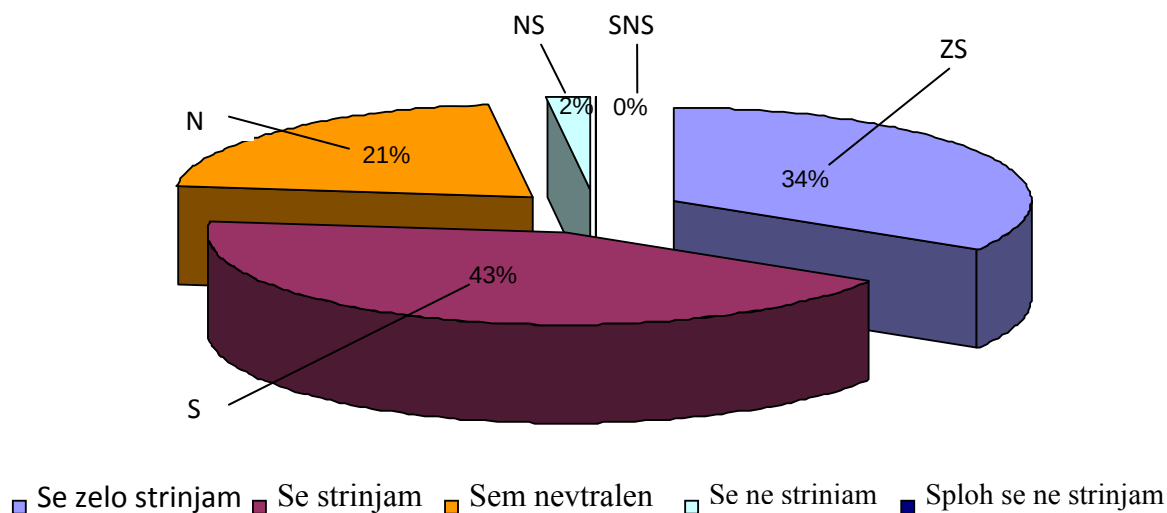
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{81,13 - 70}{5,37} = 2,07$$

$$z = 2,07 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 9

”Partnerki ste v oporo tako, da skrbite za nego in vzgojo otroka, preživite veliko časa skupaj z njo ter jo potolažite, ko ji je hudo”

Pri deveti trditvi *Partnerki ste v oporo tako, da skrbite za nego in vzgojo otroka, preživite veliko časa skupaj z njo ter jo potolažite, ko ji je hudo* je 34% vprašanih obkrožilo ZS, 43% S, 21% N, 2% NS in 0% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{77,36 \cdot 22,36}{53}} = 5,71$$

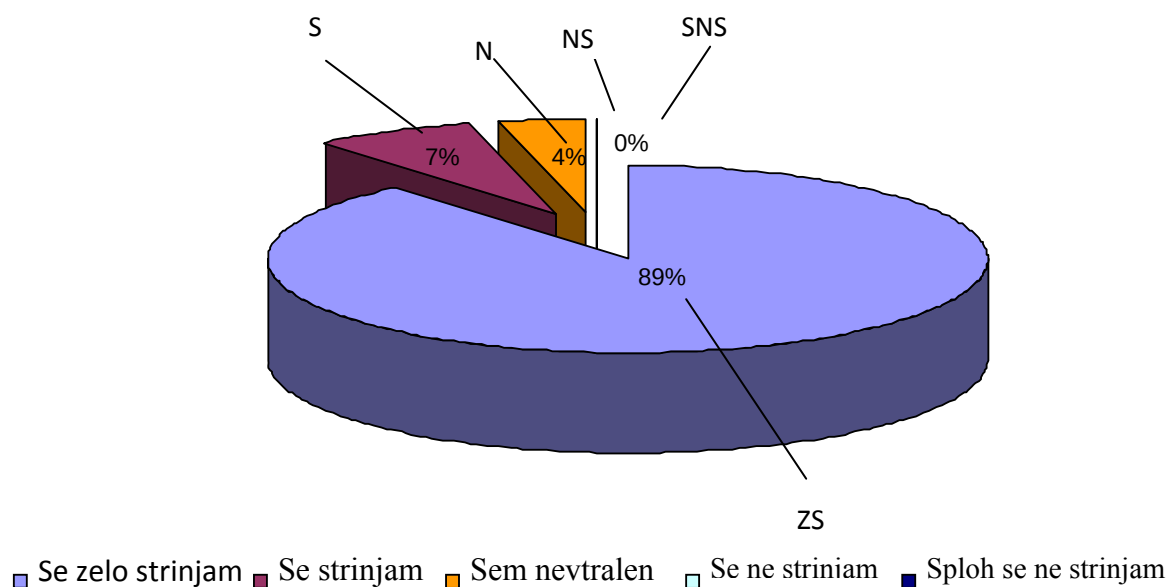
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{77,36 - 70}{5,71} = 1,29$$

$$z = 1,29 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Graf 10

”Partnerka je vam v oporo tako, da vam pokaže, če česa ne znate v zvezi s skrbjo za otroka”

Pri deseti trditvi *Partnerka je vam v oporo tako, da vam pokaže, če česa ne znate v zvezi s skrbjo za otroka* je 89% vprašanih obkrožilo ZS, 7% S, 4% N, 0% NS in 0% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{96,23 \cdot 3,77}{53}} = 2,62$$

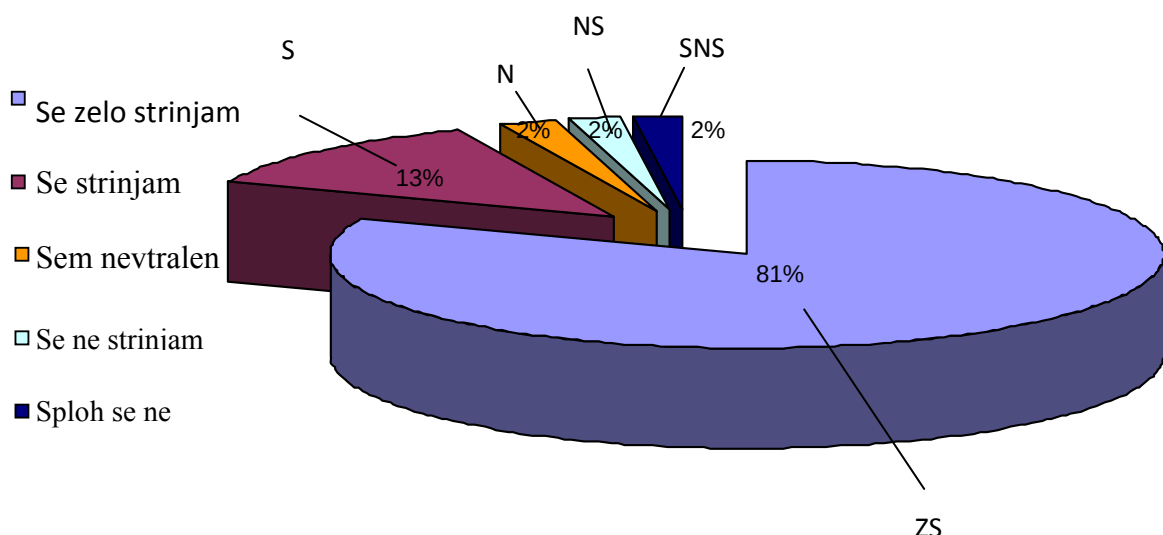
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{96,23 - 70}{2,62} = 10,01$$

$$z = 10,01 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 11

”Ženske dobijo več opore in nasvetov, zato imajo pri vzgoji otrok manj težav”

Pri enajsti trditvi *Ženske dobijo več opore in nasvetov, zato imajo pri vzgoji otrok manj težav* je 81% vprašanih obkrožilo ZS, 13% S, 2% N, 2% NS in 2% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{94,34 \cdot 5,66}{53}} = 3,17$$

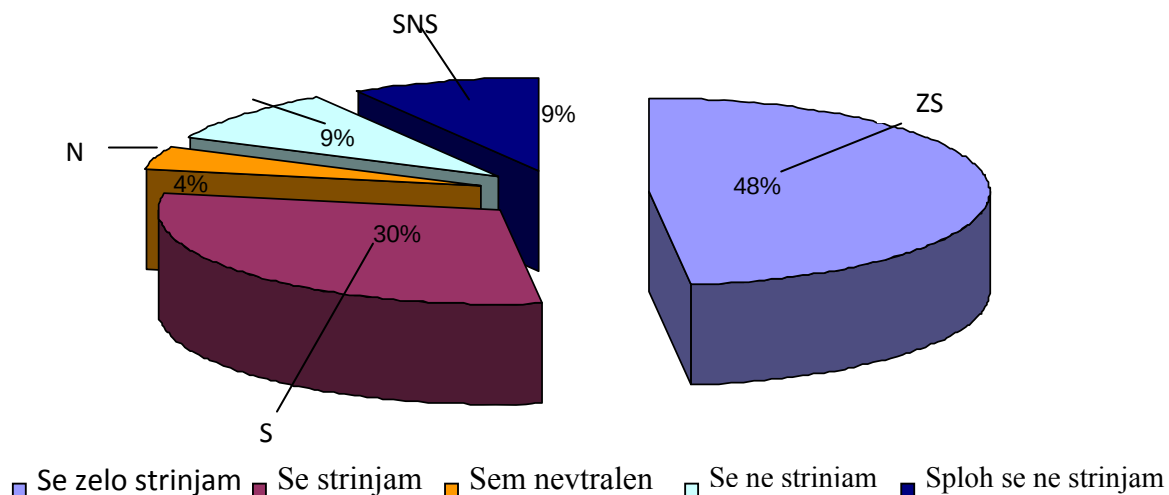
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{94,34 - 70}{3,17} = 7,68$$

$$z = 7,68 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 12

”Za nasvete v zvezi z vzgojo največkrat vprašate starše, partnerko in prijatelje”

Pri dvanajsti trditvi *Za nasvete v zvezi z vzgojo največkrat vprašate starše, partnerko in prijatelje* je 48% vprašanih obkrožilo ZS, 30% S, 4% N, 9% NS in 9% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{77,36 \cdot 22,64}{53}} = 5,75$$

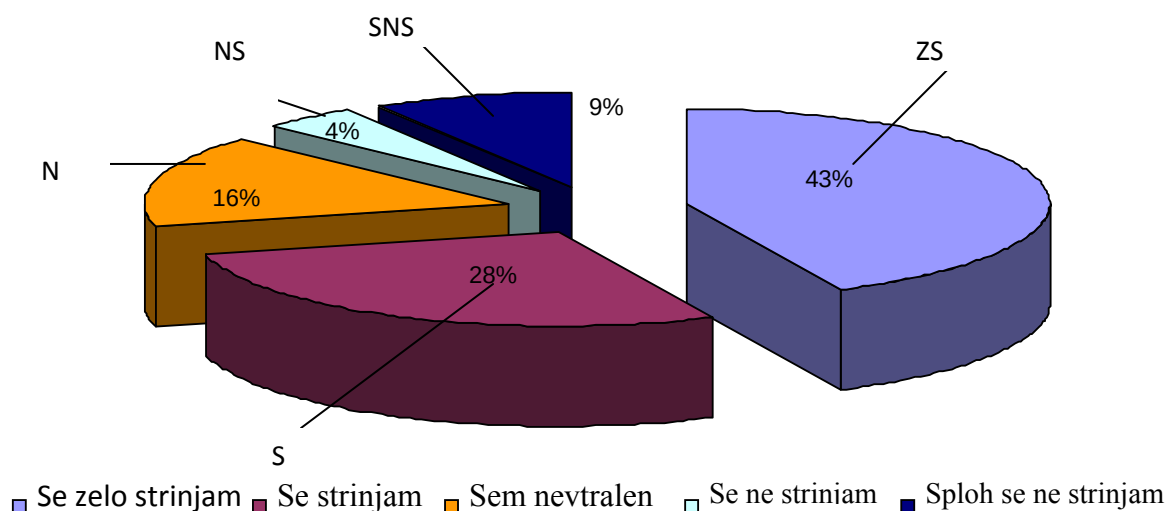
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{77,36 - 70}{5,75} = 1,28$$

$$z = 1,28 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Graf 13

”Za nasvete v zvezi z vzgojo največkrat vprašate starše, partnerko in prijatelje”

Pri trinajsti trditvi *V primeru, da bi se znašli v vlogi očeta v veliki stiski, bi pomoč raje poiskali pri družini in prijateljih, kot da bi poiskali strokovno pomoč* je 43% vprašanih obkrožilo ZS, 28% S, 16% N, 4% NS in 9% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{71,7 \cdot 28,3}{53}} = 6,19$$

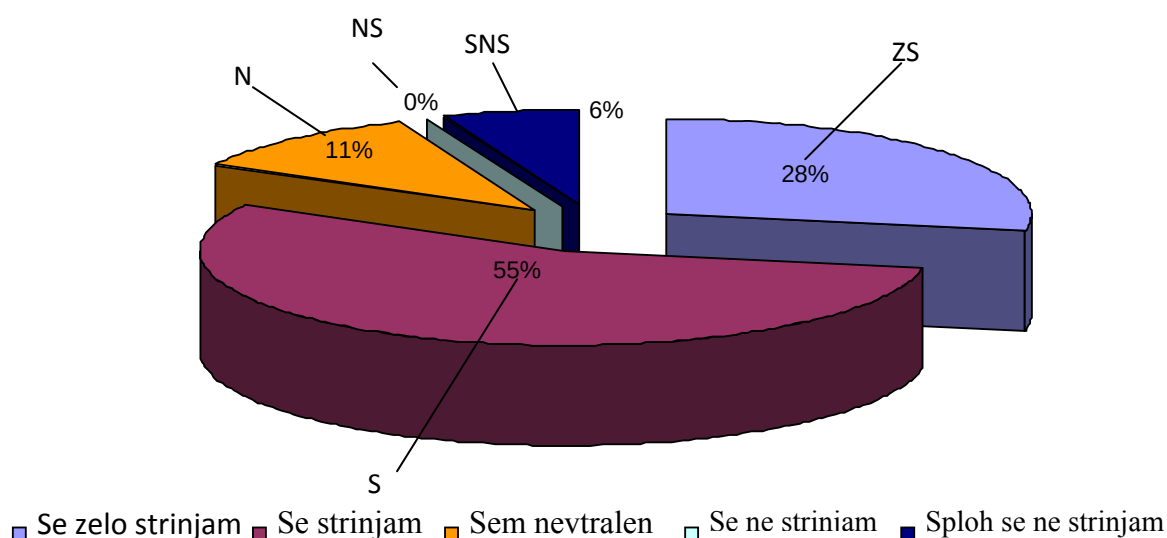
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{71,7 - 70}{6,19} = 0,27$$

$$z = 0,27 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Graf 14

”Poznate le programe za starše, ki so namenjeni obema od staršev, ali pa programe, ki so namenjeni le materam?”

Pri štirinajsti trditvi *Poznate le programe za starše, ki so namenjeni obema od staršev, ali pa programe, ki so namenjeni le materam* je 28% vprašanih obkrožilo ZS, 55% S, 11% N, 0% NS, 6% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{83,02 \cdot 16,98}{53}} = 5,16$$

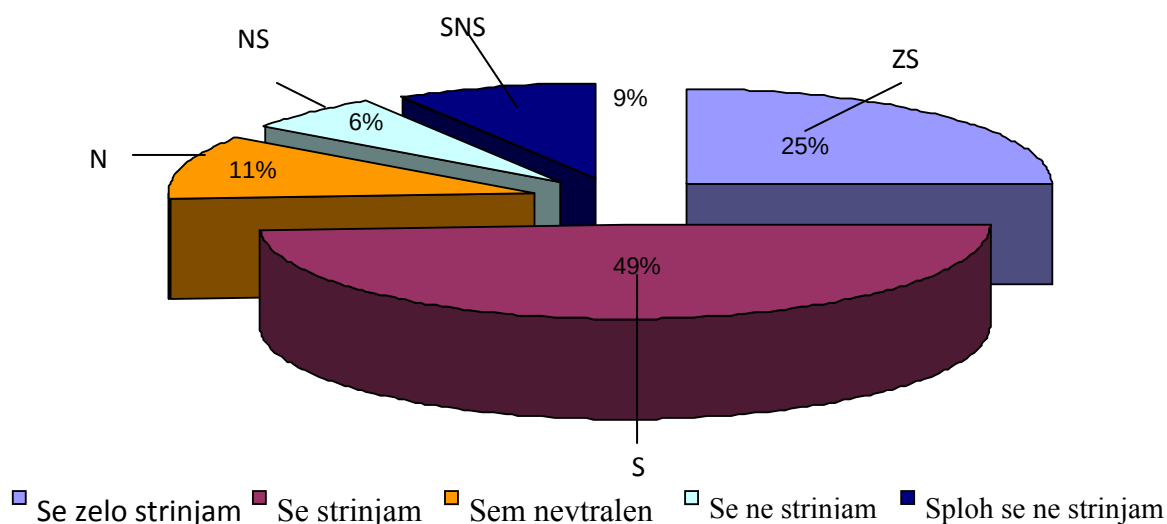
$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{83,02 - 70}{5,16} = 2,52$$

$$z = 2,25 > z_{\alpha} = 1,96 \quad p < 0,05$$

Normiran odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka doseže kritično vrednost z. Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se statistično pomembno razlikuje od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo ovržemo, saj se z dano trditvijo strinja veliko več očetov kot sem predpostavila s hipotezo.

Graf 15

”Želite si programe za pomoč očetom, ki se znajdejo v stiski”

Pri petnajsti trditvi *Želite si programe za pomoč očetom, ki se znajdejo v stiski* je 25% vprašanih obkrožilo ZS, 49% S, 11% N, 6% NS in 9% SNS.

Standardna napaka ocene odstotka:

$$s_p = \sqrt{\frac{PQ}{n}} = \sqrt{\frac{73,58 \cdot 26,42}{53}} = 6,06$$

$$z = \frac{P - P}{s_p} = \frac{73,58 - 70}{6,06} = 0,59$$

$$z = 0,59 < z_{\alpha} = 1,96 \quad p > 0,05$$

Normirani odklon odstotka, ugotovljen na populaciji vprašanih, od zahtevanega odstotka (v 70% primerov bodo vprašani izrazili strinjane) ne doseže kritične vrednosti z . Ugotovljeni odstotek vprašanih, ki se s trditvijo strinjajo se ne razlikuje statistično pomembno od zahtevane stopnje 70% pri stopnji tveganja 5%. Ničelno hipotezo torej ohranimo. To pomeni, da je ugotovljena razlika med zahtevano stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami in ugotovljeno stopnjo strinjanja vprašanih s trditvami zelo verjetno zgolj slučajna variacija stanja.

Ugotovitve

Svoje ugotovitve podajam glede na to, kako je večina očetov odgovarjala na določeno trditev. Raziskava je potrdila ugotovitve prejšnje raziskave. Očetom pričakovanja okolice o tem, kakšni očetje naj bi bili, predstavljajo obremenitev. Kljub temu da jim pričakovanja širše družbe predstavljajo obremenitev, pogosto ravnajo v skladu s temi pričakovanji. Stiske, ki se pojavijo v vlogi očeta, so povezane s strahom, da se ne bodo znašli v tej vlogi. Večina jih je po rojstvu otroka opazila, da so postali bolj razdražljivi, neprespani, izčrpani, poleg tega pa se jim je poslabšal apetit. Večina očetov ima na voljo tudi manj prostega časa. Menijo, da ženske svoje stiske lažje izražajo. Očetje za poporodno depresijo pri moških v večini primerov še niso slišali. Partnerki so v oporo tako, da skrbijo za otroka, preživijo veliko časa skupaj ter da jo

potolažijo, ko ji je hudo. Veliki večini vprašanih je partnerka v oporo tako, da jim pokaže, če česa ne znajo v zvezi s skrbjo za otroka. Za nasvete glede vzgoje otrok se največkrat obrnejo na prijatelje in družino. Tudi v primeru, če bi se znašli v veliki stiski, bi za pomoč prej prosili prijatelje in družino, kot pa da bi poiskali strokovno pomoč. Večina jih pozna le programe, ki so namenjeni le materam ali obema od staršev skupaj. Kar precej vprašanih – 39 (če upoštevamo tiste, ki so obkrožili SZS, SS) je izrazilo željo po programih, ki bi bili namenjeni le očetom.

Sama sem predpostavljala, da se bo z dano trditvijo strinjalo 70% očetov. Rezultati so pokazali, da se z vsemi trditvami trditvami strinjala vsaj 70 procentov očetov.

B 5. SKLEPI

- Večina vprašanih se je strinjala z odgovori, ki so jih dali intervjuvanci v prejšnji raziskavi.
- Pri sedmih primerih lahko mojo hipotezo potrdim-70 % očetov se je strinjalo s trditvami
- Pri osmih trditvah pa lahko hipotezo ovržem, saj se je s trditvijo strinjalo več kot 70% vprašanih, torej več kot sem pričakovala.

B 6.PREDLOGI

Predlogi so zaradi podobnih rezultatov isti kot pri prejšnji raziskavi.

Pri tej raziskavi je poleg vseh predlogov iz prejšnje raziskave moj glavni predlog, da se naredi še večjo raziskavo, na slučajnostnem vzorcu.

7. LITERATURA

Seznam pisnih virov:

- Arènes, Jacques. 2003. Je oče še del družine? Ljubljana : Oka, otroška knjiga.
- Baker, Robert. 1995. Social work dictionary. Washington D.C.: NASW
- Brajša, Pavao. 1987. Očetje, kje ste?: Mit in resnica o materinstvu. Ljubljana : Delavska enotnost.
- Cohen, T. F. 1993. What Do Fathers Provide? Reconsidering the Economic and Nurturant Dimensions of Men as Parents. V: J.C. Hood (ured.), Men, Work, and Family. Newbury Park idr.: Sage Publications
- Cowan, P. A. 1988. Becoming a Father: A time of Change, an Oportunity for Development. V: P. Bronstain in C. P. Cowan (ured.), Fatherhood Today: Men's changing Role in the Family. New York: Wiley Johan and Sons
- Čačinovič Vogrinčič, Gabi. 1998. Psihologija družine: prispevek k razvidnosti. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Daniels, F. in Weingarten, K. 1988. The Fatherhood Click: The Timing of Parenthood in Men's lives. V: P. Bronstain in C. P. Cowan (ed.), Fatherhood Today: Men's Changing Role in the Family. New York: Wiely Johan and Sons.
- Dienhart, A. 1998. Reshaping Fatherhood: The Social Construction of Share Parenting. London: SAGE
- Frykman, Jonas. 1996. Prostor za moškega. V: Vlasta Vičič (ured.), Prostorti moškosti. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče.

- Ginott, Haim G. 1970. Starši in otroci. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Hirschfeld, Tom. 2001. Dober poslovnež, še boljši očka : razpetost sodobnega očeta med družino in službo. Tržič : Učila
- Humer, Živa. 2008. Očetovske prakse in usklajevanje s plačanim delom. . V: Mirjana Ule (ured.), Novo očetovstvo v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jelenc, Zoran. 1969. Otrok si želi dobrega očeta. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Lamovec, Tanja. 1998. Psihosocialna pomoč v duševni stiski. Ljubljana : Visoka šola za socialno delo.
- Milošević-Arnold, Vida, Postrak, Milko. 2003. Uvod v socialno delo. Ljubljana : Študentska založba.
- Nastran Ule, Mirjana. 2000. Temelji socialne psihologije. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče.
- Papalia, Diane E., Olds, Sally Wendkos, Feldman, Ruth Duskin. 2003. Otrokov svet : Otrokov razvoj od spočetja do konca mladostništva. Ljubljana : Educy
- Poljšak Škraban, Olga 2001. Očetovstvo in razvoj očetovske identitete. *Socialna pedagogika*, 5, 4: 413-422.
- Renner, Tanja, Sedmak, Mateja, Švab, Alenka, Urek, Mojca. 2006. Družine in družinsko življenje v Sloveniji. Koper: Založba Annales.
- Renner, Tanja. 2008. Spodleteli projekt? Novo očetovstvo v evropski politični in ekonomski zgodovini. V: Mirjana Ule (ured.), Novo očetovstvo v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Satir, Virginia. 1995. Družina za naš čas. Ljubljana: Cankarjeva založba.

- Sieder, Reinhard. 1998. Socialna zgodovina družine. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Skidmore, R. A., Thackery, O. W. 1991. Introduction to social work. New York: Englewood Cliffs, Practice Hall.
- Skušek, Zoja 1993. Materna ljubezen, očetna hiša. Časopis za kritiko znanosti, 21, 162/163: 11-13.
- Skušek, Zoja 1994. Očetje: pravica do nosečnosti : Psihosomatska kuvada. *Socialno delo*, 33, 3: 235-237
- Stritih, Bernard, Miran Možina. 1994. Prispevek psihoterapije in novih družbenih gibanj k razumevanju družine. V: Bernard Stritih (ured.), Prispevki za študij socialnega dela. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Swedin, Göran. 1996. Sodobno Švedsko očetovstvo. V: Vlasta Vičič (ured.), Prostorti moškosti. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče.
- Švab, Alenka. 2001. Družina : od modernosti k postmodernosti. Ljubljana : Znanstveno in publicistično Središče.
- Švab, Alenka. 2008. Novo očetovstvo v kontekstu družinskih sprememb. V: Mirjana Ule (ured.), Novo očetovstvo v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Švab, Alenka. 2006. Družinske spremembe. V: Darko Darovec (ured.), Družine in družinsko življenje v Sloveniji. Koper: Annales.
- Švab, Alenka, Mojca, Urek. 2006. Nove partnerske in družinske oblike- primer isto spolnih partnerskih zvez in družin v Sloveniji. V: Darko Darovec (ured.), Družine in družinsko življenje v Sloveniji. Koper: Annales.
- Zavrl, Nataša. 1999. Očetovanje in otroštvo. Ljubljana : Znanstveno in publicistično

- Žakelj, T. 2006. Analiza diskutza sklepov sodišč o zaupanju otrok v varstvo in vzgojo očetom. V: Mirjana Ule (ured.), Novo očetovstvo v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Žmuc Tomori, Martina. 1988. Klic po očetu. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Westberg, Bengt. 1996. Vizija družbe enakopravnih. . V: Vlasta Vičič (ured.), Prostorti moškosti. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče.

Seznam internetnih virov:

- **http 1:** Leskovšek, Vesna. Očetovski dopust. 2007(28.4.2009)
<http://www.revija.mojedelo.com/lepsi-stran-kariere/ocetovski-dopust-410.aspx>
- **http 2:** Helping Men Beat The Baby Blues and overcome Depression Postpartummen. 2008 (5.4.2008)
<http://www.postpartummen.com/>
- **http 3:** Očetovski dopust, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (4.4.2008)
http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzins_ki_prejemki/zavarovanje_za_starsevsko_varstvo_in_pravice_ki_izhajajo_iz_tega/starsevski_dopust/#c9663
- **http 4:** Podgornik, Nevenka. Vir nezadovoljstva:Prezrte psihološke potrebe. 2007(2.10.2009)
<http://bam.czp-vecер.si/bonbon/default.asp?kaj=1&id=5437900>

8. POVZETEK

Namen te naloge je prikazati, kako je vloga očeta podvržena nenehnim spremembam. Ob tem, ko se današnji očetje poskušajo tem spremembam prilagajati, pa večkrat naletijo na ovire, zaradi česar se znajdejo v stiski. Z nalogo želim opozoriti tudi na to, da te stiske marsikdaj ostajajo prezrte, saj se še vedno obravnava matere kot tiste, ki so zaradi svoje vloge pod največjim pritiskom.

V teoretičnem delu diplomske naloge sem prikazala, kako se je vloga očeta spreminjala skozi zgodovino ter kakšno vlogo ima oče danes, v postmoderni družbi. Predstavila sem stališča avtorjev o tem, kako se kaže novo očetovstvo, ter tudi mnenja nekaterih avtorjev, ki menijo, da o novem očetovstvu ne moremo govoriti. Opisala sem tudi nekatere dejavnike, ki preprečujejo očetom, da bi se v vzgojo otrok aktivneje vključili. Zaradi opisanih in še številnih drugih dejavnikov se očetje znajdejo v stiski. Naloga obravnava tudi poporodno depresijo pri moških ter prvo šolo za očete v Sloveniji. Tudi socialni delavci se pri svojem delu srečujejo z moškimi, ki doživljajo stiske v vlogi očeta. Te stiske bi morali socialni delavci obravnavati enako resno kot stiske, ki jih doživljajo ženske, ko postanejo matere, zato naloga obravnava tudi znanje in kompetence, ki jih socialni delavci lahko uporabijo pri vseh treh metodah socialnega dela. Glavni namen prve raziskave je bil izvedeti, kako vprašani vidijo svojo vlogo očeta, če se znajdejo kdaj v vlogi očeta v stiski, kam se obrnejo po pomoč ter če si želijo programov, ki bi bili namenjeni le očetom, ki se znajdejo v stiski.

Glavne ugotovitve so:

- očetje doživljajo družbena pričakovanja kot obremenitev, vseeno pa poskušajo svojo vlogo prilagoditi tem pričakovanjem;
- njihove stiske so povezane s strahom, da ne bodo kos novi vlogi;
- v primeru, da se znajdejo v stiski, pomoč poiščejo pri partnerki, sorodnikih in prijateljih;
- želijo si programov, ki bi bili namenjeni le očetom, ki se znajdejo v stiski.

Namen druge raziskave je bil preveriti, v kolikšni meri odgovori intervjuvancev iz prve raziskave veljajo za nekoliko večje število vprašanih. Rezultati so potrdili moja pričakovanja, saj se je več kot 70 % vprašanih strinjalo z ugotovitvami prve raziskave.

Moji predlogi se nanašajo na želje vprašanih. Glavni predlogi so: več programov, v katere bi se lahko vključili očetje, ki se znajdejo v stiski, več literature ter več televizijskih oddaj s to temetiko. Poleg tega pa ženskam predlagam, da svoje partnerje spodbujajo pri aktivnejšem vključevanju v vzgojo otrok.

9. PRILOGE

Vprašalnik

Starost:

Izobrazba:

Zaposlitev:

Število in starost otrok:

Zakonski stan:

Stanovanjske razmere:

Kaj mislite, da družba pričakuje od vas kot očeta (kako definira vlogo očeta)?

Ali vam pričakovanja družbe predstavljajo obremenitev?

Kako vidite svojo vlogo očeta v družini?

Menite, da družba obravnava moškega enakopravnega ženski glede izražanja stisk, ki jih lahko doživi po rojstvu otroka; zakaj tako mislite?

S katerimi stiskami, menite, da se moški soočajo, ko postanejo očetje?

Ali ste se tudi sami znašli v stiski, ko ste postali oče, če da, s katerimi stiskami ste se soočili in kako to doživljate?

Ali ste po rojstvu otroka pri sebi opazili kakšne spremembe (npr. telesne, psihične, duševne)?

Ali menite, da vam vloga očeta prinaša v življenje tudi kakšne omejitve, če da, katere?

Ali menite, da tudi pri moških obstaja poporodna depresija, če da, kateri so po vašem mnenju njeni znaki?

Kateri so po vašem mnenju tisti dejavniki, ki določajo dober družinski odnos?

Kaj vi kot partner naredite, da ste svoji partnerki v oporo glede nege in vzgoje otroka?

Kaj vaša partnerka naredi za vas, da vam je v oporo glede nege in vzgoje otroka?

Ali menite, da se ženske soočajo z več težavami v starševski vlogi kot moški ali ne; zakaj tako mislite?

Ali je vaš način vzgoje tak kot je bil način vaših staršev ali ne; zakaj je tako?

Kam se obrnete po nasvet glede nege in vzgoje otroka?

Če bi se znašli v stiski glede svoje očetovske vloge, ali bi poiskali strokovno pomoč; če da, kje bi jo poiskali?

Ali menite, da obstaja dovolj programov pomoči, ki so namenjeni moškim, ki se soočajo z obremenilnimi situacijami, katere spremljajo rojstvo otroka?

Kakšne programe pomoči, namenjene moškim, bi si vi želeli?

Vsebinsko kodiranje

Intervju št. 1

Št.	Odgovor	Relevantni deli besedila:
01	25 let	25 let
02	Mehanik	Mehanik
03	Stalna kot gasilec	Stalna kot gasilec
04	1; 3 mesece	1; 3 mesece
05	Neporočen, v zvezi 3 leta	Neporočen, v zvezi 3 leta
06	S punco in otrokom v hiši staršev.	S punco in otrokom v hiši staršev.
07	Mislim, da pričakuje družba od mene vedno več. Po eni strani, da bi čim več časa delal in prinesel domov čim več denarja, po drugi strani pa, da bi bil čim več časa doma in se posvečal otroku. To pa seveda ne gre skupaj. Mislim, da družba pričakuje od očetov, da so prisotni na vseh področjih otrokovega udejstvovanja, npr. pri meni je hodila na govorilne ure le mama, sedaj pa se tudi od očeta pričakuje, da bo šel v šolo.	Vedno več. Da bi čim več časa delal. Prinesel domov čim več denarja. Da bi bil čim več časa doma. Se posvečal otroku. Da so prisotni na vseh področjih otrokovega udejstvovanja.
08	Najbrž, da mi predstavljajo. Ne vem, no. Saj tega se niti ne zavedaš, to preprosto je. Zmeraj več je nekih vlog, ki jih ima oče, in če nisi prisoten, lahko otrok marsikaj zamudi. S tega stališča mi predstavlja obremenitev. Že sedaj, ko ima Tim komaj tri mesece, se bojim, da bom kaj naredil narobe.	Najbrž, da mi predstavljajo. Zmeraj več je nekih vlog, ki jih ima oče, in če nisi prisoten, lahko otrok marsikaj zamudi. S tega stališča mi predstavlja obremenitev. Se bojim, da bom kaj naredil narobe.
09	Mislim, da je v tem trenutku najpomembnejše, da stojim puncu ob strani in ji pomagam pri skrbi za otroka. Na splošno pa predvsem v tem, da finančno skrbim za družino ter da preživim čim več časa z njima.	Najpomembnejše je, da stojim puncu ob strani in ji pomagam pri skrbi za otroka. Da finančno skrbim za družino. Da preživim čim več časa z njima.
10	Ne, menim da ne. Ženska še zmeraj rodi otroka in	Menim, da ne. Ženska še zmeraj rodi otroka in

	večino časa skrbi zanj, zato družba meni da doživljajo večje stiske ženske.	večino časa skrbi zanj, zato družba meni, da doživljajo večje stiske ženske.
11	Predvsem s tem, da ne bodo kos vsem nalogam. Pa tudi s tem, ko se partnerka več ukvarja z otrokom kot z njimi.	Da ne bodo kos vsem nalogam. S tem, ko se partnerka več ukvarja z otrokom kot z njimi.
12	Ja, sem se. V stiski glede tega, če bom vsemu kos. Kar naenkrat sem postal oče, pa mi ni nihče pomagal z nasveti, kaj moram narediti, od mene vsi pričakujejo, da vse znam in vem.	Ja. V stiski glede tega, če bom vsemu kos.
13	Ja, spim veliko manj, zato sem tudi bolj živčen in razdražljiv.	Spim veliko manj. Sem bolj živčen in razdražljiv.
14	Le to, da imam manj časa zase in za prijatelje.	Imam manj časa zase in za prijatelje.
15	Nisem še slišal za to.	Nisem še slišal za to.
16	Po mojem to, da se s partnerko ne prepirava pa da oba skrbiva za otroka.	Da se s partnerko ne prepirava. Da oba skrbiva za otroka.
17	Čim več časa poskušam preživeti z njo in z otrokom. Vprašam jo, če kaj potrebuje. Ko pridem iz službe preživim nekaj časa sam z otrokom, da ima tudi ona nekaj časa samo zase.	Čim več časa poskušam preživeti z njo in z otrokom. Vprašam jo, če kaj potrebuje. Ko pridem iz službe, preživim nekaj časa sam z otrokom, da ima tudi ona nekaj časa samo zase.
18	Pokaže mi, če česa ne znam, drugače pa že s tem, ko večino časa ona skrbi za otroka, naredi dovolj.	Pokaže mi, če česa ne znam.
19	Tudi mi se srečujemo s težavami pa pogosto tega ne povemo, ker ima partnerka dovolj svojih težav. Mislim, da imamo enako težav kot one.	Tudi mi se srečujemo s težavami. Imamo enako težav kot one.
20	Mislim da ne, moj oče je bil zelo malo z nami, jaz pa poskušam čim več časa preživeti z družino.	Ne. Moj oče je bil zelo malo z nami. Jaz poskušam čim več časa preživeti z družino.
21	Ponavadi vprašam kaj prijatelja, ki ima otroka, starega eno leto.	Vprašam prijatelja.
22	Če bi bila stiska res velika, bi jo poiskal. Ne vem pa, kje. Ne vem, če kaj takega obstaja pri nas.	Če bi bila stiska res velika, bi jo poiskal. Ne vem, kje. Ne vem, če kaj takega obstaja.
23	Ne.	Ne.

24	Mogoče več forumov, kjer moški postavljajo vprašanja v zvezi z vzgojo. Pa tudi kakšna oddaja bi lahko bila namenjena moškim.	Več forumov. Oddaja, namenjena moškim.
----	--	--

Intervju št. 2

Št.	Odgovor:	Relevantni deli besedila:
01	30	30
02	Elektrotehnik	Elektrotehnik
03	Stalna	Stalna
04	1; 8 mesecev	1; 8 mesecev
05	Neporočen, v zvezi 5 let	Neporočen, v zvezi 5 let
06	Najeto stanovanje	Najeto stanovanje
07	Pričakuje predvsem to, da si s punco enakovredno razdeliva delo. Pa tudi to, da skrbim, da jima ne bo nič manjkalo.	Da si s punco enakovredno razdeliva delo. Da skrbim, da jima ne bo nič manjkalo.
08	Ne. To pričakujem tudi sam od sebe.	Ne. To pričakujem tudi sam od sebe.
09	Vidim jo tako, da poskušam enakovredno skrbeti za vzgojo otroka. Mislim, da je pomembno, da sem čim bolj prisoten pri vsem, kar se dogaja okrog otroka.	Da poskušam enakovredno skrbeti za vzgojo otroka. Da sem čim bolj prisoten pri vsem, kar se dogaja okrog otroka.
10	Menim, da ne. Ženske še vedno lažje izražajo svoje stiske in tudi družba jih zaradi tega ne obsoja, kot bi moške.	Ne. Ženske lažje izražajo svoje stiske in tudi družba jih zaradi tega ne obsoja, kot bi moške.
11	Predvsem, če postanejo očetje prvič, kako se znajti v novi situaciji. Srečajo se tudi s tisko, ker je vzgoja, ki so jo sami od svojih staršev prejeli drugačna od te, s katero morajo sami vzgajati svoje otroke.	Če postanejo očetje prvič, kako se znajti v novi situaciji. V stiski, ker je vzgoja, ki so jo sami od svojih staršev prejeli drugačna od te, s katero morajo sami vzgajati svoje otroke.
12	Sem se. Predvsem zaradi tega, ker je to zame nova situacija. Prej sva bila s punco sama, zdaj pa je	Sem se. Ker je to zame nova situacija. Prej sva bila s punco sama, zdaj pa je vmes otrok, ki jo potrebuje

	vmes otrok, ki jo potrebuje bolj kot jaz.	bolj kot jaz.
13	Postal sem bolj občutljiv. Vsaka stvar, ki jo je naredila Ana, me je raznežila.	Postal sem bolj občutljiv.
14	Ja, tudi to. Manj se družim s prijatelji, bolj moram paziti na denar, da bo za njiju dovolj.	Ja. Manj se družim s prijatelji, bolj moram paziti na denar, da bo za njiju dovolj.
15	Ne.	Ne.
16	Predvsem to, da smo veliko časa skupaj, da si pomagamo, ko je kdo v težavah.	Da smo veliko časa skupaj. Da si pomagamo, ko je kdo v težavah.
17	Pomagam ji pri skrbi za otroka. Previjem jo, dam spat ...	Pomagam ji pri skrbi za otroka. Previjem jo, dam spat ...
18	Pove mi, ko naredim kaj narobe. Pokaže mi, kako je prav.	Pove mi, ko naredim kaj narobe. Pokaže mi, kako je prav.
19	Mislim, da če si partnerja enakovredno razdelita delo, da ne.	Mislim, da če si partnerja enakovredno razdelita delo, da ne.
20	Mislim, da ne bo. Mene je oče marsikdaj udaril, ko sem naredil kaj narobe, jaz pa hčerke ne bom, ker se ne strinjam s fizičnim kaznovanjem.	Mislim, da ne bo. Mene je oče marsikdaj udaril, ko sem naredil kaj narobe, jaz pa hčerke ne bom, ker se ne strinjam s fizičnim kaznovanjem.
21	S partnerko se dogovoriva o vsem pa tudi za naprej se že pogovarjava glede vzgoje, ko bo hčerka malo starejša.	S partnerko se dogovoriva o vsem pa tudi za naprej se že pogovarjava glede vzgoje, ko bo hčerka malo starejša.
22	Če ne bi pomoči našel pri družini, bi pobrskal po literaturi.	Pri družini. Po literaturi.
23	Ne.	Ne.
24	Šolo za bodoče očete.	Šolo za bodoče očete.

Intervju št. 3

Št.	Odgovor:	Relevantni deli besedila:
01	27 let	27 let

02	Ekonomski tehnik	Ekonomski tehnik
03	Študent	Študent
04	1; 15 mesecev	1; 15 mesecev
05	Poročen	Poročen
06	Garsonjera (40 m ²) v skupnem gospodinjstvu s starši	Garsonjera (40 m ²) v skupnem gospodinjstvu s starši
07	Da mora biti oče predvsem odgovoren, mora poskrbeti za varnost družine in zadostno finančno podporo.	Da mora biti oče predvsem odgovoren, mora poskrbeti za varnost družine in zadostno finančno podporo.
08	Da, edino finančna stran, ker trenutno še nisem zaposlen.	Da. Ker trenutno še nisem zaposlen.
09	Da se trudim biti odgovoren in skušam biti v pomoč ženi pri ostalih opravilih (previjanje, kuhanje ...).	Da se trudim biti odgovoren in skušam biti v pomoč ženi pri ostalih opravilih (previjanje, kuhanje ...).
10	Moški po moje stisk ne kažemo, da ne bi bili videti čudni.	Moški stisk ne kažemo, da ne bi bili videti čudni.
11	Verjetno, da se težko postavijo v vlogo očeta oziroma se še ne zavedajo, da so postali očetje in rabijo čas, da to ugotovijo. Ali pa nikoli ne bodo hoteli, sprejeti tega, da so očetje.	Se težko postavijo v vlogo očeta oziroma se še ne zavedajo, da so postali očetje in rabijo čas, da to ugotovijo. Ali pa nikoli ne bodo hoteli sprejeti tega, da so očetje.
12	Znašel sem se edino v stiski glede pomanjkanja časa, ker sem sam še študent, žena pa je tista, ki je zaposlena. Nisem imel časa za učenje oz. za kar koli in to me je spravljal v slabo voljo, ampak sčasoma, ko je otrok postal večji, se je tudi to uredilo tako, da ga žena npr. pelje na sprehod ali kam na obisk in se jaz takrat učim ali pa grem sam v knjižnico. Ko je pa bil mlajši, se mi je pa zdelo, kot da moram biti ves čas zraven in nisem mogel žene pustiti same, ker se mi ni zdelo prav, že tako je bila izčrpana in utrujena.	V stiski glede pomanjkanja časa. Nisem imel časa za učenje oz. za kar koli in to me je spravljal v slabo voljo. Se mi je zdelo, kot da moram biti ves čas zraven in nisem mogel žene pustiti same, ker se mi ni zdelo prav.
13	Ne, nobenih sprememb nisem opazil.	Ne, nobenih sprememb nisem opazil.

14	Edina omejitev zame je ta, da ne moreš biti več dosti časa sam s partnerjem, kot si bil prej.	Da nisi več toliko časa sam s partnerjem, kot si bil prej.
15	Mislim, da ne, vsaj zame ne.	Ne.
16	Odkritost, pogovori o vseh stvareh, da čim več časa preživiš skupaj in da si pomagamo eden drugemu.	Odkritost, pogovori o vseh stvareh, da čim več časa preživiš skupaj in da si pomagamo eden drugemu.
17	Poskušam narediti vse, kar je potrebno pri negi otroka (previjam, dajem jesti, vozim v vrtec, se igram ...).	Poskušam narediti vse, kar je potrebno pri negi otroka (previjam, dajem jesti, vozim v vrtec, se igram...).
18	Poskrbi za vse, kar je potrebno otroku, da imam jaz čas za učenje.	Poskrbi za vse, kar je potrebno otroku.
19	Mislim, da imajo ženske več težav kot moški, na primer dojenje, rojevanje, vstajanje ponoči in s tem manj spanja ...	Ženske imajo več težav kot moški, na primer dojenje, rojevanje, vstajanje ponoči in s tem manj spanja ...
20	Za nekatere stvari ja in za nekatere poskušam vzgajati po svoje.	Za nekatere stvari ja, za nekatere poskušam vzgajati po svoje.
21	Ponavadi k starim staršem ali svojim staršem in če je huje, pa k pediatru.	K starim staršem ali svojim staršem in če je huje, pa k pediatru.
22	Ne vem, če bi se odločil za strokovno pomoč, bi se pa preko interneta pozanimal o tej tematiki.	Ne vem, če bi se odločil za strokovno pomoč, preko interneta bi se pozanimal o tej tematiki.
23	Ne bi vedel, ker nisem nikoli slišal za te programe.	Ne bi vedel, ker nisem nikoli slišal za te programe.
24	Ne vem, na primer za pomoč v stiski, kako biti dober oče, kako vzgajati otroka ...	Za pomoč v stiski, kako biti dober oče, kako vzgajati otroka ...

Intervju št. 4

Št.	Odgovor:	Relevantni deli:
01	27	27
02	Obdelovalec kovin	Obdelovalec kovin

03	Stalna zaposlitev kot upravljavec težke mehanizacije	Stalna zaposlitev kot upravljavec težke mehanizacije
04	1; 2 leti	1; 2 leti
05	Poročen	Poročen
06	Živimo pri ženinih starših v enosobnem stanovanju.	Pri ženinih starših v enosobnem stanovanju.
07	Da finančno vzdržujem družino, da nudim otroku najboljše. Tudi da se dobro razumem z ženo in sem otroku za vzgled.	Da finančno vzdržujem družino, da nudim otroku najboljše. Da se dobro razumem z ženo in sem otroku za vzgled.
08	Ma, včasih se mi zdi, da ja, ko žena reče, da bi moral znati kaj več skuhati in narediti glede gospodinjskih opravil, da bi bili bolj enakopravni, ker naj bi danes moški to že vse morali znati.	Ja. Bi moral znati kaj več skuhati in narediti glede gospodinjskih opravil, da bi bili bolj enakopravni.
09	Meni se zdi najbolj pomembno, da moj otrok odrašča v ljubezni in da se pred njim ne kregamo. Drugače mu pa nudim, kolikor upam, gledam, da ima tisto, kar imajo tudi drugi otroci. Ob nedeljah, ko ne delam si vzamem čas samo za njega, da zjutraj skupaj pogledamo risanko in potem gremo ven na sprehod ali pa na igrišče igrat nogomet. Skušam mu biti vzgled in razložiti na lep način, zakaj kakšne stvari ne sme početi, zato da ne bi trmaril in poskušal doseči vse, kar bi rad.	Da moj otrok odrašča v ljubezni in da se pred njim ne kregamo. Mu nudim, kar imajo tudi drugi otroci. Skušam mu biti vzgled in razložiti na lep način, zakaj kakšne stvari ne sme početi.
10	Ženske so bolj čustvene in tako kadar imajo težave to vsem povejo, moški smo pa tako ali tako taki, da ne jemljemo stvari tako dramatično in ne gremo takoj vsem povedat, kaj je narobe. Smo si drugačni, zato nas družba tudi ne more enakopravno obravnavati, ker so nas moške tako vzgojili, da bomo močni in v oporo svoji družini. Da rešimo vse probleme.	Ženske so bolj čustvene., Moški ne jemljemo stvari tako dramatično. Smo si drugačni, zato nas družba tudi ne more enakopravno obravnavati. Ker so nas moške tako vzgojili, da bomo močni in v oporo svoji družini. Da rešimo vse probleme.
11	Najbolj se mi zdi, da je vse moške strah, kako bodo otroka prijeli, ga previli, ga nahranili. In ga pomirili, kadar joče. Ker ti je tako hudo, ko ne veš,	Kako bodo otroka prijeli, ga previli, ga nahranili. Ga pomirili, kadar joče.

	kaj mu je in kako bi mu pomagal. Ker se ti zdi, kot da boš kaj naredil narobe, in potem raje take stvari prepustiš ženi.	
12	Moj sin se je rodil kot nedonošenček, dva meseca pred rokom, in to je bil zame grozen šok. Ko sem ga videl tako majhnega, priključenega na vse mogoče aparate. Morali smo čakati dva meseca, da je pridobil na teži, da smo ga lahko pripeljali domov. S tem, da je žena lahko bila z njim v bolnišnici, jaz pa sem ju smel le obiskovati. V tem času sem samo upal, da bo z njim vse v redu in da bo zdrav. Ko je prišel domov, me je bilo strah ga prijeti, ker je bil tako majhen, ampak sčasoma sem se vse naučil. Drugače mi je pa stisko predstavljala in mi še vedno predstavlja prostorska stiska, ker živimo skupaj z ženinim očetom. Po eni strani je dobro, da imamo sploh kje biti, po drugi strani si pa želim, da bi imeli svoje stanovanje, bili na svojem, zato tudi delam včasih ob nedeljah, da bi lahko privarčevali denar, da si kakšno stanovanje kupimo.	Moj sin se je rodil kot nedonošenček, dva meseca pred rokom, in to je zame bil grozen šok. Ko je prišel domov, me je bilo strah ga prijeti, ker je bil tako majhen, ampak sčasoma sem se vse naučil. Stisko mi predstavlja prostorska stiska, ker živimo skupaj z ženinim očetom.
13	Edino, kar se mi zdi, je, da sem postal malo bolj živčen, ker nisem dosti spal in zjutraj je bilo treba vstati za v službo. Ampak sedaj, ko je sin že večji, ni nobenega problema več, včasih sem še živčen, ko bi se rad odpočil, on bi se pa igral, ampak ni kaj, se je treba igrati. Aja, pa tudi zredil sem se, kakšnih deset kilogramov, to je zato ker sem začel jesti tudi ponoči, kadar se je »tamali« zbuja.	Sem postal bolj živčen. Nisem dosti spal. Zredil sem se kakšnih deset kilogramov.
14	Edino to, da nimam več toliko prostega časa za druženje s prijatelji ali pa da greva kam z ženo sama. In tudi ne morem več zapravljati denarja za stvari, ki jih bi rad imel, ker je treba vedno pomisliti, da mora »tamali« imeti vse, kar rabi.	Nimam več toliko prostega časa za druženje s prijatelji ali pa da greva kam z ženo sama. Ne morem več zapravljati denarja za stvari, ki bi jih rad imel.
15	Po moje pri moških ne obstaja poporodna depresija, ker pač ne rodijo. Lahko si samo kdaj	Ne obstaja. Lahko si bolj živčen, ampak depresiven ne.

	bolj živčen, ampak depresiven ne.	
16	To, da se dobro razumeš s partnerjem in se ne kregaš, da imaš kje živeti, da imaš dovolj denarja za stvari, ki jih otrok rabi, in da imaš koga, ki ti lahko otroka ima v varstvu, kadar to rabiš, v našem primeru sta to moja mama in sestra.	Da se dobro razumeš s partnerjem in se ne kregaš, da imaš kje živeti, da imaš dovolj denarja za stvari, ki jih otrok rabi, in da imaš koga, ki ti lahko otroka ima v varstvu, kadar to rabiš.
17	Poskrbim za otroka, naredim vse, kar je potrebno (ga previjem, nahranim, se igram z njim), grem kupit, kar je potrebno. Z ženo se pa vedno pogovorim, kadar jo kaj skrbi, ji dam vedeti, da ni vse tako slabo, kot ona vidi, na primer kadar je otrok bolan in potem začne ona jokati, jo potolažim in je takoj bolje.	Poskrbim za otroka, naredim vse, kar je potrebno (ga previjem, nahranim, se igram z njim), grem kupit, kar je potrebno. Z ženo se pogovorim, kadar jo kaj skrbi. Kadar je otrok bolan in začne žena jokati, jo potolažim.
18	Mi pokaže kakšne stvari, ki jih ne znam, npr. kako se skopa otroka.	Mi pokaže stvari, ki jih ne znam, npr. kako se skopa otroka.
19	Mislim, da se soočajo z manj težavami, čeprav je npr. težko roditi otroka, ga dojit. Ampak imajo že od prej tisti občutek, kaj je treba z otrokom narediti, da se pomiri, so bolj občutljive in čustvene za take stvari. Sploh pa dobijo cel kup nasvetov od mame, babice, zdravnikov glede tega, kaj morajo delati in kako. Moški takih nasvetov ne dobimo ravno preveč in če že, so bolj v smislu, pomagaj ženi, razumi, če je občutljiva, naredi vse, kar potrebuje ...	Mislim, da se soočajo z manj težavami, čeprav je npr. težko roditi otroka, ga dojit. Imajo že od prej tisti občutek, kaj je treba z otrokom narediti, da se pomiri, so bolj občutljive in čustvene za take stvari. Dobijo cel kup nasvetov od mame, babice, zdravnikov. Moški takih nasvetov ne dobimo, če že, so v smislu, pomagaj ženi, razumi, če je občutljiva, naredi vse, kar potrebuje ...
20	Je v smislu, da dajem svojemu otroku ogromno ljubezni, ker se mi to zdi najbolj pomembno, da odrasteš v srečnega posameznika. Ostalo pa se z ženo dogovarjava, kar se nama zdi prav, npr. da otroku ne dovoliva vsega, kot to delajo babice in dedki, ki bi jim kar vse dali in pustili, da delajo, kar hočejo.	Je v smislu, da dajem svojemu otroku ogromno ljubezni, ker se mi to zdi najbolj pomembno, da odrasteš v srečnega posameznika. Ostalo pa se z ženo dogovarjava, kar se nama zdi prav.
21	Največkrat se obrnem za nasvet k svoji mami, dosti pa tudi k zdravnikom, ker je sin nedonošenček in potem je treba na nekatere stvari bolj paziti.	K svoji mami, k zdravnikom.

22	Ne verjamem, da bi poiskal strokovno pomoč, bi se pogovoril z ženo ali pa z mamo.	Ne. Pogovoril bi se z ženo ali pa z mamo.
23	Obstajajo predavanja, kjer lahko prideš skupaj z ženo poslušat kakšne stvari o negi ali vzgoji otroka. Da bi bilo pa namenjeno samo moškim, nisem še slišal, kar pomeni, da jih verjetno ne obstaja dovolj. Večina programov je namenjena ženskam.	Obstajajo predavanja, kjer lahko prideš skupaj z ženo poslušat kakšne stvari o negi ali vzgoji otroka. Da bi bilo pa namenjeno samo moškim, nisem še slišal, kar pomeni, da jih verjetno ne obstaja dovolj. Večina programov je namenjena ženskam.
24	Take, kjer bi prišli samo moški in bi si povedali, kaj nam ne gre od rok ali kaj nam dela težave in bi nam potem to nekdo pokazal, npr. previjanje, kopanje in take stvari.	Kjer bi prišli samo moški in bi si povedali, kaj nam ne gre od rok ali kaj nam dela težave in bi nam potem to nekdo pokazal, npr. previjanje, kopanje in take stvari.

Intervju št. 5

Št.	Odgovor:	Relevantni deli:
01	36	36
02	Diplomirani strojni inženir	Diplomirani strojni inženir
03	Stalna v Iskri Avtoelektriki	Stalna v Iskri Avtoelektriki
04	2; 2,5 leta, 6 mesecev	2; 2,5 leta, 6 mesecev
05	Neporočen, živim s partnerko	Neporočen, živim s partnerko
06	Dvosobno stanovanje	Dvosobno stanovanje
07	Družba pričakuje očeta kot steber družine, tistega, ki nudi finančno podporo in je hkrati v oporo partnerki glede vzgoje otrok. Sodoben oče se mora znajti v gospodinjstvu, postoriti, kar je potrebno okrog hiše, biti dober oče, ki je otrokom na razpolago, preživljati z njimi veliko časa.	Steber družine, tiste, ki nudi finančno podporo in je v oporo partnerki glede vzgoje otrok. Se mora znajti v gospodinjstvu, postoriti, kar je potrebno okrog hiše, biti dober oče, ki je otrokom na razpolago, preživeti z njimi veliko časa.
08	Pričakovanja družbe mi predstavljajo obremenitev na ta način, da enostavno ni časa, da bi lahko vse to bil, ker sem po ves dan v službi, in tako ne morem	Pričakovanja družbe mi predstavljajo obremenitev. Ni časa, da bi lahko vse to bil. Ne morem biti povsod, kjer me potrebujejo.

	biti povsod, kjer me potrebujejo.	
09	Pomembno mi je, da tisto malo prostega časa, ki ga imam, preživim s partnerko in otrokoma, da kam gremo, predvsem to, da smo skupaj. Drugače pa, da poskrbim za njih v materialnem smislu, da jim nič ne manjka.	Da tisto malo prostega časa, ki ga imam, preživim s partnerko in otrokoma, da kam gremo, da smo skupaj. Da poskrbim za njih v materialnem smislu, da jim nič ne manjka.
10	Moške so od nekdaj vzgajali kot močne in sposobne spopadanja s težavami, tako da izražanje stisk oz. doživljanje le-teh ni nekaj, kar bi bilo pričakovano. Enakopravni smo glede tega, da zagotovo oboji lahko izražamo stiske, torej nam je dovoljeno, koliko pa moški to dejansko počnemo, je vprašanje. Verjetno zato, da ne bi izpadli slabiči.	Moške so vzgajali kot močne in sposobne spopadanja s težavami. Izražanje stisk oz. doživljanje le-teh ni nekaj, kar bi bilo pričakovano. Enakopravni smo, da oboji lahko izražamo stiske. Koliko moški to dejansko počnemo, je vprašanje. Da ne bi bili videti slabiči.
11	Gotovo se najprej soočimo s stiskami glede nege otroka, previjanja, hranjenja. Nekaterim je mogoče težko, ker se morajo spopasti s pomanjkanjem spanja, usklajevanjem obveznosti v službi in doma.	Glede nege otroka, previjanja, hranjenja. S pomanjkanjem spanja, usklajevanjem obveznosti v službi in doma.
12	Sam se nisem soočil z večjimi težavami le občasno z občutki nemoči, ko je kateri od otrok zbolel. Stisko mi je mogoče predstavljalo tudi to, da nisem imel več časa za svoje konjičke, npr. šport, tisto prostega časa, kar sem ga imel, pa je bilo zapolnjeno z obveznostmi, kaj je potrebno kupiti za otroka, tako da sem včasih v službi naslednji dan komaj držal oči odprte, zraven pa sem že premleval, kaj moram po službi narediti, kaj je potrebno iti iskat.	Sam se nisem soočil z večjimi težavami. Občasno z občutki nemoči. Stisko mi je predstavljalo to, da nisem imel več časa za svoje konjičke, npr. šport.
13	Opazil sem utrujenost, ki je sicer nisem bil vaju. Otrok naj bi te polnil z energijo, ampak toliko, kolikor je dobiš, jo tudi dvakrat več porabiš, če želiš biti prisoten ob vseh dogodkih, ki spremljajo razvoj otroka. Včasih me je ne samo fizično, ampak tudi psihično vse skupaj izčrpalo, npr. ko so mu začeli rasti zobki, nič nisem spal in tudi jesti mi ni šlo.	Utrujenost. Včasih me je ne samo fizično, ampak tudi psihično vse skupaj izčrpalo. Nič nisem spal in tudi jesti mi ni šlo.

14	Omejitve so samo v temu, da nimaš več prostega časa, ampak to se s tem, ko otrok odrasča, spreminja.	Nimaš več prostega časa.
15	Gotovo obstaja neke vrste depresija, ki se verjetno kaže v utrujenosti in izčrpanju, zaradi tega si lahko slabe volje in imaš dneve, ko bi se najraje umaknil proč od vsega jokanja in kričanja v tišino in bi se pošteno naspal.	Obstaja neke vrste depresija, ki se verjetno kaže v utrujenosti in izčrpanju, zaradi tega si lahko slabe volje.
16	Zame je to dober partnerski odnos in urejeno finančno stanje.	Dober partnerski odnos in urejeno finančno stanje.
17	Vse, kar je v zvezi z nego in vzgojo otrok postorim, kar me zaprosi, da potrebuje, ji prinesem.	Vse, kar je v zvezi z nego in vzgojo otrok. Prinesem ji vse, kar potrebuje..
18	Me pouči o kakšnih stvareh in poskrbi, da se kdaj po službi lahko malo odpočijem in naspim, ko gre ona z otrokoma kam na obisk.	Me pouči o kakšnih stvareh in poskrbi da se kdaj po službi lahko malo odpočijem in naspim.
19	Gotovo imajo več težav, saj je na njih breme nošenja in rojstva otroka ter vse hormonske spremembe, ki zraven prinesejo težave. Se pa s temi težavami bolje soočajo, ker jim je vloga bolj pisana na kožo in imajo oporo in nasvete z vseh strani. Za nekatere moške je lažje sprejeti vlogo očeta, drugi pa se s tem težko soočijo, odvisno je tudi od okoliščin, v katerih je prišlo do tega, da se je otrok rodil. Torej, ali je imel par že prej urejeno življenje in materialne okoliščine ali je do vsega skupaj prišlo iznenada.	Imajo več težav, saj je na njih breme nošenja in rojstva otroka ter vse hormonske spremembe, ki zraven prinesejo težave. Se pa s temi težavami bolje soočajo, ker jim je vloga bolj pisana na kožo in imajo oporo in nasvete z vseh strani.
20	Z ženo skušava vzgajati otroka po svojih načelih, gotovo pa so nasveti lastnih staršev dobrodošli.	Z ženo skušava vzgajati otroka po svojih načelih, gotovo pa so nasveti lastnih staršev dobrodošli.
21	Povprašam starše, prijatelje. Veliko pa tudi berem, kakšne knjige, ki mi jih žena priporoči, ali pa preko interneta sledim kakšnim forumom.	Povprašam starše, prijatelje. Veliko berem ali pa preko interneta sledim kakšnim forumom.
22	Če bi jo potreboval, bi jo mogoče poiskal pri kakšnem psihoterapevtu s tega področja ali pa v kakšni skupini za starše. Še preden bi to naredil, pa	Če bi jo potreboval, bi jo mogoče poiskal pri kakšnem psihoterapevtu s tega področja ali pa v kakšni skupini za starše. Še preden bi to naredil, pa

	bi se seveda skušal pogovoriti najprej z ženo ali s prijatelji.	bi se seveda skušal pogovoriti najprej z ženo ali s prijatelji.
23	Programov je precej, vendar so več ali manj namenjeni ženskam ali pa obema od staršev skupaj. Takih, ki bi bili namenjeni samo moškim, je verjetno zelo malo, saj je vprašanje, koliko moških bi za kaj takega sploh bilo zainteresiranih, večina jih gre kam na pobudo partnerke. Sem se udeležil skupine, namenjene moškim v društvu Naravni začetki. Do sedaj sem bil samo enkrat, mi je pa o tem programu povedala žena in se nama je zdelo zanimivo, da ga obiščeva, če morebiti izveva kaj novega.	Programov je precej, vendar so več ali manj namenjeni ženskam ali pa obema od staršev skupaj. Takih, ki bi bili namenjeni samo moškim, je verjetno zelo malo, saj je vprašanje, koliko moških bi za kaj takega sploh bilo zainteresiranih, večina jih gre kam na pobudo partnerke.
24	Take, da bi obstajale skupine, namenjene samo moškim, in sicer pred rojstvom otroka in po njem.	Take, da bi obstajale skupine namenjene samo moškim, in sicer pred rojstvom otroka in po njem.

Ureditev izjav po kodah in združevanje po kategorijah

Socialno ekonomski status

<u>Starost</u>	25 let 30 let 27 let 27 let 36 let
<u>Izobrazba</u>	Mehanik Elektrotehnik Ekonomski tehnik Obdelovalec kovin Diplomirani strojni inženir
<u>Zaposlitev</u>	Stalna kot gasilec Stalna Študent Stalna kot upravljavec težke mehanizacije Stalna v Iskri Avtoelektriki
<u>Število in starost otrok</u>	1; 3 mesece 1; 8 mesecev 1; 15 mesecev 1; 2 leti 2; 2,5 leta, 6 mesecev

<u>Zakonski stan</u>	Neporočen, v zvezi 3 leta Neporočen, v zvezi 5 let Poročen Poročen Neporočen, živim s partnerko
<u>Stanovajske razmere</u>	S punco in otrokom v hiši staršev Najeto stanovanje Garsonjera (40 m²) v skupnem gospodinjstvu s starši Pri ženinih starših v enosobnem stanovanju Dvosobno stanovanje

Vloga očeta

<u>Družbeno določena vloga</u>	- Vedno več. Da bi čim več časa delal. Prinesel domov čim več denarja. Da bi bil čim več časa doma. Se posvečal otroku. Da so prisotni na vseh področjih otrokovega udejstvovanja. - Da si s punco enakovredno razdeliva delo. Da skrbim, da jima ne bo nič manjkalo. - Da mora biti oče predvsem odgovoren, mora poskrbeti za varnost družine in zadostno finančno podporo. - Da finančno vzdržujem družino, da nudim otroku najboljše. Da se dobro razumem z ženo in sem otroku za vzgled. - Steber družine, tiste, ki nudi finančno podporo in je v oporo partnerki glede vzgoje otrok. Se mora znajti v gospodinjstvu, postoriti, kar je potrebno okrog hiše, biti dober oče, ki je otrokom na razpolago, preživeti z njimi veliko časa.
--------------------------------	--

<u>Pričakovanja družbe kot obremenitev</u>	- Najbrž, da mi predstavljajo. Zmeraj več je nekih vlog, ki jih ima oče, in če nisi prisoten, lahko otrok marsikaj zamudi. S tega stališča mi predstavlja obremenitev. Se bojim, da bom kaj naredil narobe. - Ne. To pričakujem tudi sam od sebe. - Da. Ker trenutno še nisem zaposlen. - Ja. Bi moral znati kaj več skuhati in narediti glede gospodinjskih opravil, da bi bili bolj enakopravni. - Pričakovanja družbe mi predstavljajo obremenitev. Ni časa, da bi lahko vse to bil. Ne morem biti povsod, kjer me potrebujejo.
<u>Lastna vloga očeta v družini</u>	- Najpomembneje je, da stojim punci ob strani in ji pomagam pri skrbi za otroka. Da finančno skrbim za družino. Da preživim čim več časa z njima. - Da poskušam enakovredno skrbeti za vzgojo otroka. Da sem čim bolj prisoten pri vsem, kar se dogaja okrog otroka. - Da se trudim biti odgovoren in skušam biti v pomoč ženi pri ostalih opravilih (previjanje, kuhanje ...). - Da moj otrok odrašča v ljubezni in da se pred njim ne kregamo. Mu nudim, kolikor imajo tudi drugi otroci. Skušam mu biti vzgled in na lep način razložiti, zakaj kakšne stvari ne sme početi. - Da tisto malo prostega časa, ki ga imam preživim s partnerko in otrokoma, da kam gremo, da smo skupaj. Da poskrbim za njih v materialnem smislu, da jim nič ne manjka.

Doživljanje stisk

<u>Enakopravnost z ženskami glede izražanja stisk</u>	- Menim, da ne. Ženska še zmeraj rodi otroka in večino časa skrbi zanj, zato družba meni, da doživljajo večje stiske ženske. - Ne. Ženske lažje izražajo svoje stiske in tudi družba jih zaradi tega ne obsoja, kot bi moške. - Moški stisk ne kažemo, da ne bi bili videti čudni.
---	--

	- Ženske so bolj čustvene. Moški ne jemljemo stvari tako dramatično. Smo si drugačni, zato nas družba tudi ne more enakopravno obravnavati. Ker so nas moške tako vzgojili, da bomo močni in v oporo svoji družini. Da rešimo vse probleme. - Moške so vzgajali kot močne in sposobne spopadanja s težavami. Izražanje stisk oz. doživljanje le-teh ni nekaj, kar bi bilo pričakovano. Enakopravni smo, da oboji lahko izražamo stiske. Koliko moški to dejansko počnemo, je vprašanje. Da ne bi bili videti slabiči.
<u>Stiske, s katerimi se soočajo moški v vlogi očetov</u>	- Da ne bodo kos vsem nalogam. S tem, ko se partnerka več ukvarja z otrokom kot z njimi. - Če postanejo očetje prvič, kako se znajti v novi situaciji. V stiski, ker je vzgoja, ki so jo sami prejeli od svojih staršev, drugačna od te, s katero morajo sami vzgajati svoje otroke. - Se težko postavijo v vlogo očeta oziroma se še ne zavedajo, da so postali očetje in rabijo čas, da to ugotovijo. Ali pa nikoli ne bodo hoteli sprejeti tega, da so očetje. - Kako bodo otroka prijeli, ga previli, ga nahranili. Ga pomirili, kadar joče. - Glede nege otroka, previjanja, hranjenja. S pomanjkanjem spanja, usklajevanjem obveznosti v službi in doma.
<u>Lastne stiske in njihovo doživljanje</u>	- Ja. V stiski glede tega, če bom vsemu kos. - Sem se. Ker je to zame nova situacija. Prej sva bila s punco sama, zdaj pa je vmes otrok, ki jo potrebuje bolj kot jaz. - V stiski glede pomanjkanja časa. Nisem imel časa za učenje oz. za kar koli in to me je spravljal v slabo voljo. Se mi je zdelo, kot da moram biti ves čas zraven in nisem mogel žene pustiti same, ker se mi ni zdelo prav. - Moj sin se je rodil kot nedonošenček dva meseca pred rokom in to je zame bil grozen šok. Ko je prišel domov, me je bilo strah ga prijeti, ker je bil tako majhen, ampak sčasoma sem se vse naučil. Stisko mi predstavlja prostorska stiska, ker živimo skupaj z ženinim očetom. - Sam se nisem soočil z večjimi težavami. Občasno z občutki nemoči. Stisko mi je predstavljalo to, da nisem imel več časa za svoje konjičke, npr. šport.

<u>Doživete spremembe po rojstvu otroka</u>	- Spim veliko manj. Sem bolj živčen in razdražljiv. - Postal sem bolj občutljiv. - Ne nobenih sprememb nisem opazil. - Sem postal bolj živčen. Nisem dosti spal. Zredil sem se kakšnih deset kilogramov. - Utrujenost. Včasih me je ne samo fizično ampak tudi psihično vse skupaj izčrpalo. Nič nisem spal in tudi jesti mi ni šlo.
<u>Omejitve v vlogi očeta</u>	- Imam manj časa zase in za prijatelje. - Ja. Manj se družim s prijatelji, bolj moram paziti na denar, da bo za njiju dovolj. - Da nisi več dosti časa sam s partnerjem, kot si bil prej. - Nimam več toliko prostega časa za druženje s prijatelji ali pa da greva kam z ženo sama. Ne morem več zapravljati denarja za stvari, ki bi jih rad imel. - Nimaš več prostega časa.
<u>Obstoj poporodne depresije pri moških</u>	- Nisem še slišal za to. - Ne. - Ne. - Ne obstaja. Lahko si bolj živčen, ampak depresiven ne. - Obstaja neke vrste depresija, ki se verjetno kaže v utrujenosti in izčrpanju, zaradi tega si lahko slabe volje.

Partnerski odnos

<u>Dejavniki dobrega družinskega odnosa</u>	- Da se s partnerko ne prepirava. Da oba skrbiva za otroka. - Da smo veliko časa skupaj. Da si pomagamo, ko je kdo v težavah.
---	--

	- Odkritost, pogovori o vseh stvareh, da čim več časa preživiš skupaj in da si pomagamo eden drugemu. - Da se dobro razumeš s partnerjem in se ne kregaš, da imaš kje živeti, da imaš dovolj denarja za stvari, ki jih otrok rabi, in da imaš koga, ki ti lahko otroka ima v varstvu, kadar to rabiš. - Dober partnerski odnos in urejeno finančno stanje.
<u>Pomoč in opora, ki jo kot partner nudite glede otroka</u>	- Čim več časa poskušam preživeti z njo in z otrokom. Vprašam jo, če kaj potrebuje. Ko pridem iz službe, preživim nekaj časa sam z otrokom, da ima tudi ona nekaj časa samo zase. - Pomagam ji pri skrbi za otroka. Previjem otroka, ga dam spat ... - Poskušam narediti vse, kar je potrebno pri negi otroka (previjam, dajem jesti, vozim v vrtec, se igram ...). - Poskrbim za otroka, naredim vse, kar je potrebno (ga previjem, nahranim, se igram z njim), grem kupit, kar je potrebno. Z ženo se pogovorim, kadar jo kaj skrbi. Kadar je otrok bolan in začne ona jokati, jo potolažim. - Vse, kar je v zvezi z nego in vzgojo otrok. Prinesem ji vse, kar potrebuje.
<u>Pomoč in opora, ki jo s strani partnerja dobite glede otroka</u>	- Pokaže mi, če česa ne znam. - Pove mi, ko naredim kaj narobe. Pokaže mi, kako je prav. - Poskrbi za vse, kar je potrebno za otroka. - Mi pokaže stvari, ki jih ne znam, npr. kako se skopa otroka. - Me pouči o kakšnih stvareh in poskrbi, da se kdaj po službi lahko malo odpočijem in naspim.
<u>Imajo ženske več težav v vlogi starša</u>	- Tudi mi se srečujemo s težavami. Imamo enako težav kot one. - Mislim, da če si partnerja enakovredno razdelita delo, da ne. - Ženske imajo več težav kot moški, na primer dojenje, rojevanje, vstajanje ponoči in s tem manj spanja ... - Mislim da se soočajo z manj težavami, čeprav je npr. težko roditi otroka, ga dojiti. Imajo že od prej tisti občutek, kaj je treba z otrokom narediti, da se

	pomiri, so bolj občutljive in čustvene za take stvari. Dobijo cel kup nasvetov od mame, babice, zdravnikov. Moški takih nasvetov ne dobimo, če že, so v smislu, pomagaj ženi, razumi, če je občutljiva, naredi vse, kar potrebuje ... - Imajo več težav, saj je na njih breme nošenja in rojstva otroka ter vse hormonske spremembe, ki zraven prinesejo težave. Se pa s temi težavami bolje soočajo, ker jim je vloga bolj pisana na kožo in imajo oporo in nasvete z vseh strani.
--	--

Viri pomoči

<u>Način vzgoje, kot so ga imeli lastni starši</u>	- Ne. Moj oče je bil zelo malo z nami. Jaz poskušam čim več časa preživeti z družino. - Mislim, da ne bo. Mene je oče marsikdaj udaril, ko sem naredil kaj narobe, jaz pa hčerke ne bom, ker se ne strinjam s fizičnim kaznovanjem. - Za nekatere stvari ja, za nekatere poskušam vzgajati po svoje. - Je tak v smislu, da dajem svojemu otroku ogromno ljubezni, ker se mi to zdi najbolj pomembno, da odrasteš v srečnega posameznika. Ostalo pa se z ženo dogovarjava, kar se nama zdi prav. - Z ženo skušava vzgajati otroka po svojih načelih, gotovo pa so nasveti lastnih staršev dobrodošli.
<u>Kam se obrniti po nasvet glede vzgoje</u>	- Vprašam prijatelja. - S partnerko se dogovoriva o vsem pa tudi za naprej se že pogovarjava glede vzgoje, ko bo hčerka malo starejša. - K starim staršem ali svojim staršem in če je huje, pa k pediatru. - K svoji mami, k zdravnikom. - Povprašam starše, prijatelje. Veliko berem ali pa preko interneta sledim kakšnim forumom.
<u>Strokovna pomoč ter kje bi jo poiskali</u>	- Če bi bila stiska res velika, bi jo poiskal. Ne vem, kje. Ne vem, če kaj takega obstaja. - Pri družini. Po literaturi. - Ne vem, če bi se odločil za strokovno pomoč, bi se preko interneta pozanimal o

	tej tematiki. - Ne. Bi se pogovoril z ženo ali pa z mamo. - Če bi jo potreboval, bi jo poiskal mogoče pri kakšnem psihoterapevtu s tega področja ali pa v kakšni skupini za starše. Še preden bi to naredil, pa bi se seveda skušal pogovoriti najprej z ženo ali s prijatelji.
<u>Obstoj programov pomoči, namenjenih le očetom</u>	- Ne. - Ne. - Ne bi vedel, ker nisem nikoli slišal za te programe. - Obstajajo predavanja, kjer lahko prideš skupaj z ženo poslušat kakšne stvari o negi ali vzgoji otroka. Da bi bilo pa namenjeno samo moškim, nisem še slišal, kar pomeni, da jih verjetno ne obstaja dovolj. Večina programov je namenjena ženskam. - Programov je precej, vendar so več ali manj namenjeni ženskam ali pa obema od staršev skupaj. Takih, ki bi bili namenjeni samo moškim, je verjetno zelo malo, saj je vprašanje, koliko moških bi za kaj takega sploh bilo zainteresiranih, večina jih gre kam na pobudo partnerke.
<u>Vizija programov pomoči</u>	- Več forumov. Oddaja, namenjena očetom. - Šolo za bodoče očete. - Za pomoč v stiski, kako biti dober oče, kako vzgajati otroka ... - Kjer bi prišli samo moški in bi si povedali, kaj nam ne gre od rok ali kaj nam dela težavo in bi nam potem to nekdo pokazal, npr. previjanje, kopanje in take stvari. - Take, da bi obstajale skupine, namenjene samo moškim, in sicer pred rojstvom otroka in po njem.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana **Erika Brataševc** vpisana na Fakulteto za socialno delo v štud. letu **2004 /2005** kot redna študentka izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom **Novo očetovstvo in stiske** napisala samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorja **doc. dr. Lee Šugman Bohinc**.

Datum:

Podpis: